

Załącznik do Uchwały nr IX/74/25
Rady Gminy Wyszki
z dnia 27 marca 2025 roku

GMINA
WYSZKI

DIAGNOZA DO STRATEGII ROZWOJU GMINY WYSZKI NA LATA 2026-2035

Spis treści

WPROWADZENIE	4
Część 1. Podstawowe informacje o Gminie Wyszki.	6
1.1 Położenie Gminy Wyszki.....	6
1.2. Historia Gminy Wyszki.....	8
1.3. Zarządzanie.....	9
Część 2. Diagnoza sytuacji społecznej Gminy Wyszki.....	12
2.1 Demografia	12
2.2. Edukacja.....	16
2.3. Kultura i czas wolny	23
2.4. Sport i rekreacja	27
2.5. Obszary i obiekty zabytkowe.....	30
2.6. Ochrona zdrowia	36
2.7. Pomoc społeczna	42
2.8. Zasoby lokalowe i mienie Gminy Wyszki.....	47
2.9. Bezpieczeństwo publiczne.....	50
2.10. Organizacje pozarządowe.....	54
Część 3. Diagnoza sytuacji gospodarczej Gminy Wyszki.	56
3.1. Potencjał gospodarczy.....	56
3.2 . Lokalny rynek pracy	60
Część 4. Diagnoza środowiskowa Gminy Wyszki.....	62
4.1. Środowisko naturalne, fauna i flora	62
4.2. Stan i ochrona środowiska	63
4.3. Gospodarka odpadami	65
Część 5. Diagnoza sytuacji przestrzennej Gminy Wyszki.....	74
5.1. Zagospodarowanie przestrzenne	74
5.2. Infrastruktura drogowa i komunikacja publiczna.....	76
5.3. Infrastruktura techniczna	80
Część 6. Sytuacja finansowa Gminy Wyszki.....	84
Część 7. Badania społeczne na potrzeby diagnoza do Strategii Rozwoju Gminy Wyszki na lata 2026-2035.....	89
7.1. Charakterystyka grupy respondentów	89
7.2. Analiza odpowiedzi.....	92
7.3. Podsumowanie	96

7.4. Analiza SWOT	97
Spis tabel i rysunków	101
Spis wykresów	102

WPROWADZENIE

Planowanie przyszłości gminy polega na dysponowaniu jej zasobami oraz podejmowaniu decyzji, które w jak największym stopniu przysłużą się do rozwoju jej mieszkańców i zapewnią im warunki do dobrego życia, realizowania planów i inwestycji oraz spędzania wolnego czasu.

Opracowana w ramach przedmiotowego dokumentu diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Wyszki będzie stanowiła punkt wyjścia i bazę dla opracowania „Strategii Rozwoju Gminy Wyszki na lata 2026 – 2035” zgodnie z art. 10a ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2025 poz. 198).

Niniejszy dokument stanowi wyczerpujący obraz samorządu w ujęciu obiektywnym. Jest to opracowanie sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy Wyszki pod kątem obecnego, jak i przyszłego rozwoju lokalnego.

Wyniki opierają się na faktach i niezbędnych komentarzach. Zaprezentowane są w podziale na główne sfery funkcjonowania Gminy Wyszki tj.: społeczną, gospodarczą, środowiskową, przestrzenną i finansową.

Sfera społeczna przedstawia informacje dotyczące mieszkańców zaczynając od struktury demograficznej, kolejno omówiono także jakość i dostępność usług publicznych dla mieszkańców, takich jak m.in. edukacja, kultura i czas wolny, sport i rekreacja, turystyka, ochrona zdrowia, pomoc społeczna, bezpieczeństwo publiczne.

W sferze gospodarczej poruszono kwestie lokalnej gospodarki, w tym także rynku pracy. W sferze środowiskowej omówiono stan i ochronę środowiska oraz plany inwestycyjne. Natomiast sfera przestrzenna obejmuje zagadnienia związane z warunkami zamieszkiwania w Gminie - m. in. komunikacja i infrastruktura. W sferze finansowej omówiono, przede wszystkim wykonanie budżetu w ostatnich latach oraz inwestycje.

Zakres czasowy analizy w przypadku większości zagadnień obejmuje lata 2019 – 2024. Jeżeli możliwe było zaprezentowanie nowszych informacji i danych, które wnoszą wartość dodaną do części analitycznej, to również je przedstawiono. Niekiedy, dla podkreślenia dynamiki zmian dane statystyczne obejmowały starsze lata. Diagnoza przedstawia portret Gminy Wyszki pod względem statystycznym i opisowym.

Warto również wspomnieć, że diagnoza nie jest w procesie planowania celem samym w sobie, ale stanowi podstawę do dalszych prac. Ma ona bowiem umożliwić podejmowanie właściwych decyzji strategicznych, takich jak: określenie wizji rozwoju gminy, ustalenie celów, ukierunkowanie działań i instrumentów realizacyjnych, zdefiniowanie oczekiwanych rezultatów i wskaźników ich osiągnięcia, wskazanie obszarów strategicznych interwencji.

Do przygotowania niniejszej diagnozy wykorzystano dane statystyczne pochodzące z otwartych baz danych, głównie z Banku Danych Lokalnych GUS, a także informacje ilościowe i dane przekazane przez Urząd Gminy Wyszki. Opierano się również na raportach, opracowaniach tematycznych oraz informacjach zamieszczanych na oficjalnych stronach internetowych instytucji. Diagnoza została podsumowana w ramach syntetycznego zestawienia najważniejszych wniosków a także wyzwań w ramach poszczególnych rozdziałów.

Zawiera ona także podsumowanie wyników badania ankietowego, które zostało przeprowadzone na terenie Gminy Wyszki wśród jej mieszkańców.

Część 1. Podstawowe informacje o Gminie Wyszki.

1.1 Położenie Gminy Wyszki.

Gmina Wyszki to gmina wiejska. Należy do województwa podlaskiego, powiatu bielskiego. położona jest w obrębie mezoregionu Równina Bielska wchodzącego w skład wielkiego rejonu fizyczno-geograficznego - Niziny Północno-podlaskiej, pozostała niewielka północna część obszaru gminy leży w obrębie mezoregionu „Dolina Górnej Narwi”.

Powierzchnia gminy w granicach administracyjnych wynosi 20.626 ha, co stanowi 1,0% powierzchni województwa podlaskiego i 14,9 % powierzchni powiatu bielskiego.

Gmina położona jest w północno-zachodniej części powiatu bielskiego województwa podlaskiego i graniczy od północy z gminami Juchnowiec Kościelny i Suraż, od wschodu z gminą Bielsk Podlaski, od południa z gminą Brańsk oraz z gminą Poświętne od strony zachodniej.

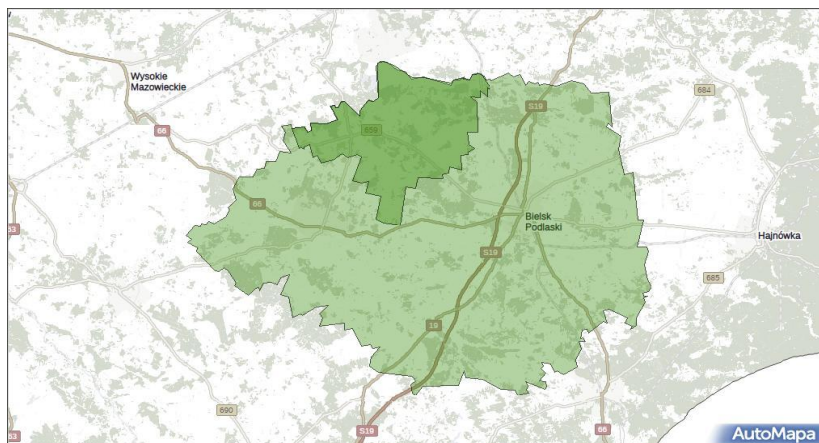
Rysunek 1. Położenie Gminy Wyszki na tle kraju, województwa, powiatu

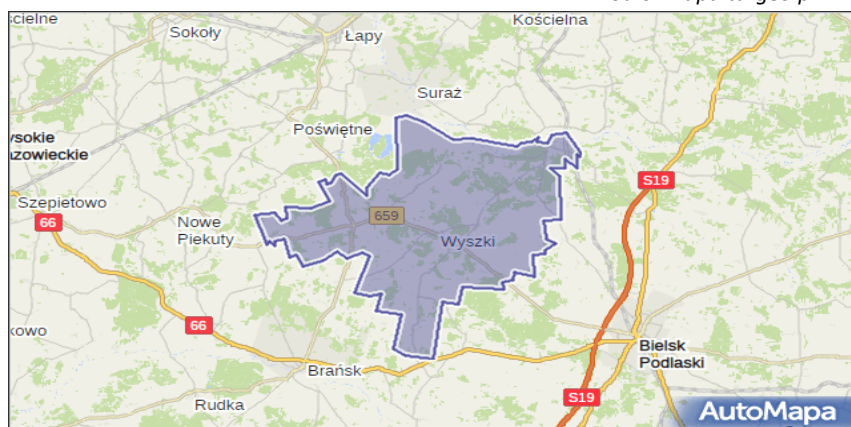
Źródło: www.upload.wikimedia.org

źródło: szlaki.pttk.pl

Źródło: mapa.targeo.pl

Źródło: mapa.targeo.pl

Gmina Wyszki ma charakter typowo rolniczy – ponad 70 % powierzchni Gminy stanowią użytki rolne. Znaczną część Gminy - 22% zajmują lasy. Położenie części Gminy w obszarze Doliny Górnej Narwi wiąże się z płaską powierzchnią wyniesioną na wysokość około 120 m n.p.m., co w praktyce oznacza taras zalewowy w użytkowaniu łąkowym. Większość Gminy będąca częścią Równiny Bielskiej charakteryzuje się lekko falistą rzeźbą terenu, co stanowi korzystny element środowiska przyrodniczego w aspekcie rozwoju rolnictwa. Gmina Wyszki nastawiona jest na produkcję rolniczą z ukierunkowaniem na hodowlę bydła i trzody chlewnej oraz produkcję zbóż i ziemniaków. Na korzystne warunki do rozwoju rolnictwa składają się walory gleb bielicowych, piaszkowych, brunatnych jak również torfów i utworów typowo rzecznych, które tworzą swoistą mozaikę gleb na tym obszarze, co przekłada się na różnorodność upraw. Poza produkcją rolną, która niejako definiuje ten obszar, Gmina Wyszki pełni funkcje tranzytowe w zakresie komunikacji o znaczeniu krajowym i regionalnym, jak również ma istotne znaczenie w aspekcie turystyki wypoczynkowej. Niezdegradowane, czyste środowisko może być szansą na rozwój tego regionu, gdyż nie bez znaczenia jest fakt, iż część Gminy należy do Nadnarwiańskiego Parku Narodowego.

1.2. Historia Gminy Wyszki

Ośrodek gminny Wyszki, pierwotnie nosił nazwę Piórkowo i prawdopodobnie istniał już w I połowie XV w. Latem 1457 r. właściciel dóbr, podsędek ziemski Wiśław, ufundował tutaj kościół. Od niego też wywodzi się ród Wyszkwoskich herbu „Ślepowron”. To właśnie na jego cześć miejscowość Piórkowo zaczęto nazywać Wyszki. W 1528 r. mieszkało tutaj 19 szlachciców zobowiązanych do służby ziemskiej. Wyszkwoscy byli szlachtą aktywną w życiu ziemi bielskiej. Osiągali znaczne godności, przykładowo w XVI w. Wojciech był sędzią grodzkim i ziemskim, Michał - pisarzem grodzkim brańskim, w XVII w. Aleksander - podstolim, Baltazar - chorążym i posłem na sejm 1607 r., Krzysztof - podczaszym, Zygmunt i Stanisław - łowczymi bielskimi.

W 1591 r. Wyszki obejmowały dziesięć i pół włóki gruntów (bez włości kościelnych). W 1674 r. w Wyszkach, zwanych Kościelnymi, od 40 osób opłacono podatek „pogłówny”. W Wyszkach było 15 rodzin szlacheckich, jedna rzemieślnicza i jedna żydowska. Osiem rodów nosiło nazwisko „Wyszkowski”. Na gruntach kościelnych mieszkał proboszcz, nauczyciel z żoną oraz służba. Łącznie liczba mieszkańców wsi wynosiła wówczas około 60 osób. W parafii znajdowały się wsie: Warpechy Stare, Wyszki Łubice, Warpechy Nowe, Niewino Borowe, Niewino Leśne, Sasiny, Tworki, Kalinówka, Szczepany, Zakrzewo, Łuczaje, Wyszki Kościelne, Wyszki Tworki. Razem 493 dusze podatkowe. Od 1861 do 1915 r. Wyszki znajdowały się w gminie Rajsk. W 1905 r. mieszkało tutaj 162 chrześcijan. W latach 1902-1905 miejscowy proboszcz ks. Wincenty Wojtekunas doprowadził do wybudowania nowego kościoła wymurowanego w stylu neogotyckim, istniejącego do dzisiaj. W okresie międzywojennym wieś gminna obejmowała 47 wsi, folwarków i kolonii. W 1921 r. gminę zamieszkiwało ok. 6.500 mieszkańców. W Wyszkach w tym czasie w 36 domach mieszkało 215 osób.

Gmina Wyszki rozpoczęła swoją działalność na początku 1973 roku. Rozdzielono funkcję stanowiącą od wykonawczych. Zamiast prezydium wprowadzono organ administracji państwowej, którym został naczelnik gminy o zwiększonych uprawnieniach, jego pomocniczym organem był urząd gminy. Naczelnik gminy stał się organem wykonawczym i zarządzającym Gminnej Rady Narodowej. Naczelnika wybierała Gminna Rada Narodowa. Organem pomocniczym naczelnika gminy był urząd gminy. Jego działania określał Statut Urzędu Gminy. Organem uchwałodawczym była Gminna Rada Narodowa. Rada z pośród swego grona wybierała prezydium. Przewodniczącym rady zostawał zwyczajowo pierwszy sekretarz odpowiedniej instancji PZPR.

Do 1975 roku Gmina Wyszki należała do powiatu bielskiego w ramach województwa białostockiego. W tymże roku nastąpiła likwidacja powiatów i powołano dwustopniowy podział administracyjny kraju. Większość kompetencji zlikwidowanych organów powiatowych przejęły gminy, pozostałe kompetencje przejęły województwa. Taki ustrój istniał do 1990 roku. W tymże roku na mocy ustawy o samorządzie gminnym powstała w pełni samorządowa Gmina Wyszki.

1.3. Zarządzanie

Gmina Wyszki - w myśl ustawy o samorządzie gminnym - jest wyposażoną w osobowość prawną wspólnotą samorządową wszystkich jej mieszkańców. Jako jednostka samorządu terytorialnego realizuje swoje ustawowe zadania posiadając własną strukturę, wykorzystując procedury i systemy informacyjno- decyzyjne, za pośrednictwem zatrudnionych w administracji pracowników.

Gmina wykonuje zadania publiczne o znaczeniu lokalnym, te z nich, których celem jest zaspokajanie potrzeb mieszkańców są jej zadaniami własnymi, oprócz nich realizowane są zadania zlecone odpowiednimi przepisami prawnymi. Należy zwrócić uwagę na dwie funkcje władz lokalnych, które mają charakter kluczowy i zawierają w sobie większość zadań własnych gminy.

Pierwszą jest służebny charakter gminy w stosunku do członków wspólnoty lokalnej, który determinuje zorganizowanie gminy wokół procesów świadczenia usług publicznych.

Druga funkcja gminy ma charakter strategiczny dla całej wspólnoty lokalnej i chociaż nie wynika bezpośrednio z przepisów prawnych ma wielkie znaczenie w procesie rozwoju gminy. Rozwój gospodarczy gminy powinien być głównym punktem odniesienia wszystkich decyzji i działań podejmowanych przez władze lokalne, ponieważ w znaczącym stopniu determinuje on stopień, w którym zaspokajane są potrzeby mieszkańców. Jakość życia ludności jest uwarunkowana jej siłą nabywczą. Dlatego najważniejszym zadaniem władz lokalnych staje się wspieranie rozwoju gospodarczego gminy. Konieczność wspierania rozwoju gospodarczego tworzy sprzężenie zwrotne z procesem świadczenia wysokiej jakości usług realizowanych przez urząd. Z jednej strony poziom rozwoju gospodarczego gminy wpływa na jakość zaspokajania potrzeb mieszkańców, a z drugiej strony to między innymi jakość i dostępność usług tworzy warunki dla rozwoju istniejących przedsiębiorstw oraz lokowania się nowych przedsięwzięć gospodarczych.

Ustawa o samorządzie gminnym określa główne elementy struktury gminy, którą współtworzą władze gminy - rada gminy i wójt, urząd gminy, jednostki pomocnicze - sołectwa oraz jednostki organizacyjne, powoływane dla realizacji konkretnych zadań gminy.

Głównym organem stanowiącym i kontrolnym w Gminie Wyszki jest wybierana przez mieszkańców na pięć lat Rada Gminy. Do właściwości rady należą wszystkie sprawy pozostające w zakresie działania gminy. Większość decyzji zastrzeżonych do jej wyłącznej kompetencji ma znaczący wpływ na gospodarkę lokalną. Dotyczą one budżetu gminy, struktury organizacyjnej, kierunków działań Wójta (dotyczących polityki inwestycyjnej, tworzenia, likwidacji i warunków funkcjonowania jednostek organizacyjnych, przejmowania do realizacji zadań na zasadzie porozumienia z innymi organami administracji publicznej, jak również współpracy z innymi jednostkami samorządu terytorialnego), powoływania skarbnika, gospodarki przestrzennej, programowania rozwoju. Uprawnienia kontrolne rady w zakresie działalności wójta, gminnych jednostek organizacyjnych oraz jednostek pomocniczych realizuje komisja rewizyjna.

Organem wykonawczym Gminy Wyszki jest wybierany w wyborach bezpośrednich Wójt. Kieruje on bieżącą działalnością gminy i reprezentuje ją na zewnątrz. Wykonuje uchwały rady gminy oraz wynikające z przepisów zadania gminy, a w szczególności odpowiada za przygotowywanie projektów uchwał rady gminy, jak również określanie sposobów ich wykonywania. Do kompetencji wójta należy również gospodarowanie mieniem komunalnym, wykonanie budżetu gminy oraz polityka kadrowa w stosunku do pracowników urzędu gminy i kierowników gminnych jednostek organizacyjnych.

Dla pełnej realizacji idei samorządności oraz włączenia mieszkańców w proces zarządzania gminą rada gminy może powoływać jednostki pomocnicze - sołectwa, określając w odrębnym statucie organizację i zadania organów jednostki, czyli rady sołectkiej i sołtysa, wykaz zadań przekazywanych sołectwu, sposoby ich realizacji, jak również zakres i formy kontroli oraz nadzoru nad działalnością sołectwa. Na terenie Gminy Wyszki w 2024 roku funkcjonowało 45 sołectw:

Bagińskie, Budlewo, Bujnowo, Falki-Zdrojki, Filipy, Gawiny, Godzieby, Górskie, Ignatki, Kalinówka, Kowale-Łubice, Kozuszki, Koćmiery-Wypychy, Łapcie, Malesze, Mierzwin Duży, Mierzwin Mały, Mieszuki, Moskwin, Mulawicze, Niewino Borowe, Niewino Leśne, Niewino Kamieńskie, Niewino Popławskie, Niewino Stare, Olszanica, Osówka, Pulsze, Samułki Duże, Samułki Małe, Sasiny, Sieśki-Wodźki, Stacewicze, Strabla - Łyse, Szczepany, Szpaki, Topczewo, Trzeszczkowo, Tworki, Warpechy Stare, Warpechy Nowe, Wólka Pietkowska, Wólka Zaleska, Wyszki, Zakrzewo, Zalesie.

Szeroki zakres realizowanych zadań i usług świadczonych przez gminę wymaga tworzenia wyspecjalizowanych jednostek organizacyjnych dla prowadzenia gospodarki komunalnej. W strukturach Gminy Wyszki funkcjonują następujące jednostki organizacyjne:

- Gminy Ośrodek Pomocy Społecznej w Wyszkach
- Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Wyszkach
- Szkoła Podstawowa im. księdza Franciszka Jakuba Falkowskiego w Topczewie
- Gminne Centrum Biblioteczno-Kulturalne w Wyszkach

Struktura organizacyjna odzwierciedla i konstytuuje całokształt stosunków pomiędzy elementami organizacji, jak również stanowi ważne narzędzie kierowania organizacją, które musi uwzględniać przedmiot i cele działalności gminy, jej wielkość oraz skomplikowane relacje z otoczeniem.

Struktura Urzędu Gminy Wyszki nawiązuje do modeli klasycznych i cechuje się wysokim stopniem sformalizowania i centralizacji. Wynika ono przede wszystkim z obligatoryjnego charakteru większości zadań realizowanych przez gminę oraz ustrojowej pozycji wójta jako organu administracji. W tym zakresie gminy związane są przepisami prawa materialnego i procedury administracyjnej, jak również szczegółową instrukcją kancelaryjną, określającą zasady i tryb wykonywania czynności kancelaryjnych, która ma zapewnić ujednolicenie procesów tworzenia, ewidencjonowania, przechowywania i ochrony dokumentów. Struktura Urzędu Gminy zachowuje jedność rozkazodawstwa oraz jasny układ władzy i odpowiedzialności, zapewniając jednocześnie wykorzystanie wiedzy specjalistycznej do wspomagania procesów decyzyjnych i podwyższania efektywności organizacji. Ma ona

charakter referatowy i wyodrębnia stanowiska pracy w ramach referatów (komórek organizacyjnych) odpowiadających poszczególnym grupom zadań należących do kompetencji gminy.

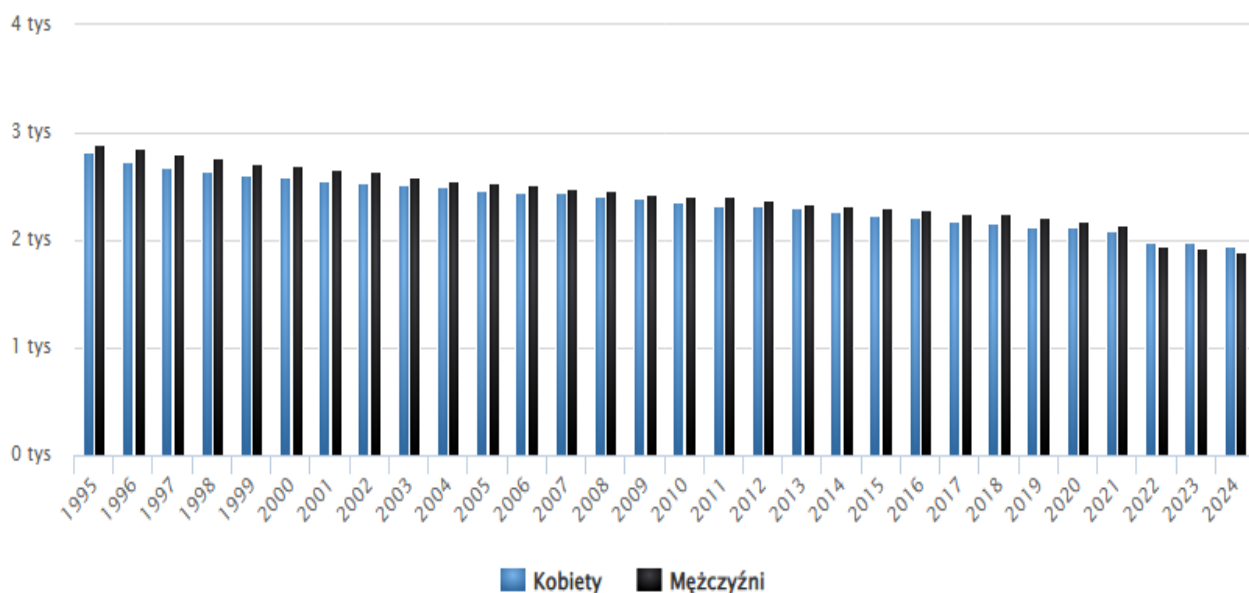
Część 2. Diagnoza sytuacji społecznej Gminy Wyszki.

2.1 Demografia

Analiza danych statystycznych wskazuje, że zagadnienie dotyczące ludności jest jednym z najpoważniejszych wyzwań i problemów rozwojowych Gminy Wyszki. Liczba ludności zamieszkującej Gminę Wyszki według stanu z 31 grudnia 2023 r. (dane o zameldowaniu na pobyt stały i czasowy) wynosiła 3 824 mieszkańców, z czego 50,7% stanowią kobiety, a 49,3% mężczyźni. W latach 2002-2024 liczba mieszkańców zmalała o 26,1%. Średni wiek mieszkańców wynosi 44,6 lat i jest nieznacznie większy od średniego wieku mieszkańców województwa podlaskiego (43 lata) oraz nieznacznie większy od średniego wieku mieszkańców całej Polski (42 lata).

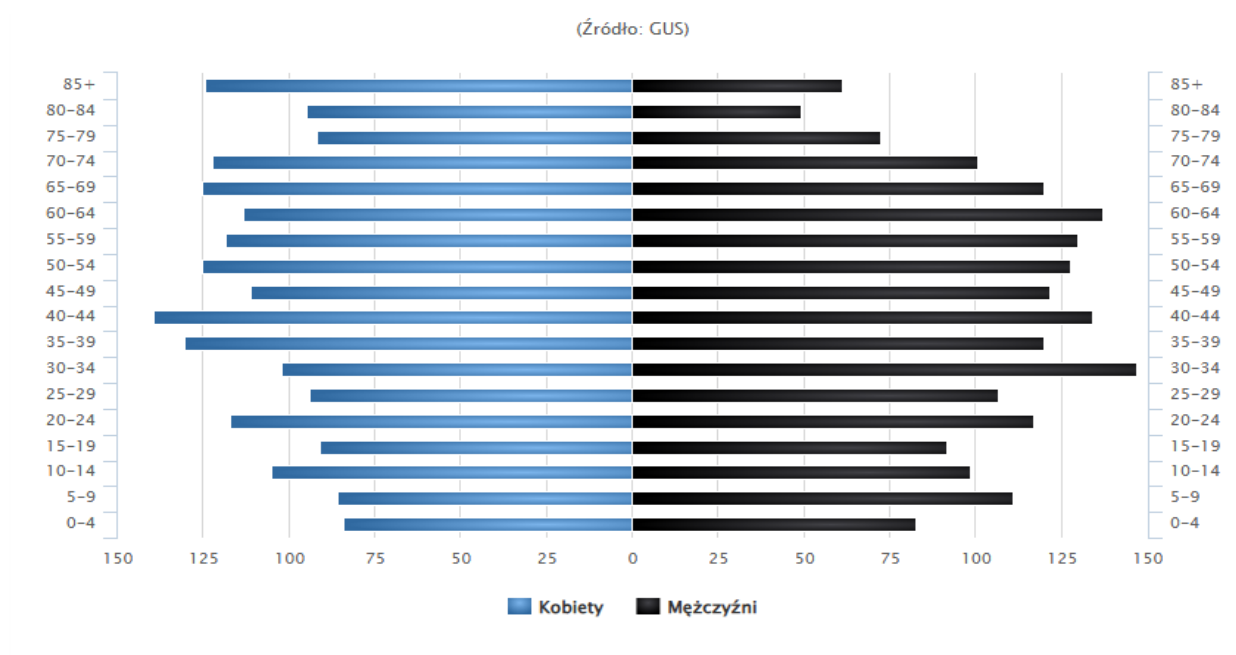
Wykres nr 1. Populacja Gminy Wyszki w latach 1995-2024 z podziałem na płeć.

(Źródło: GUS)

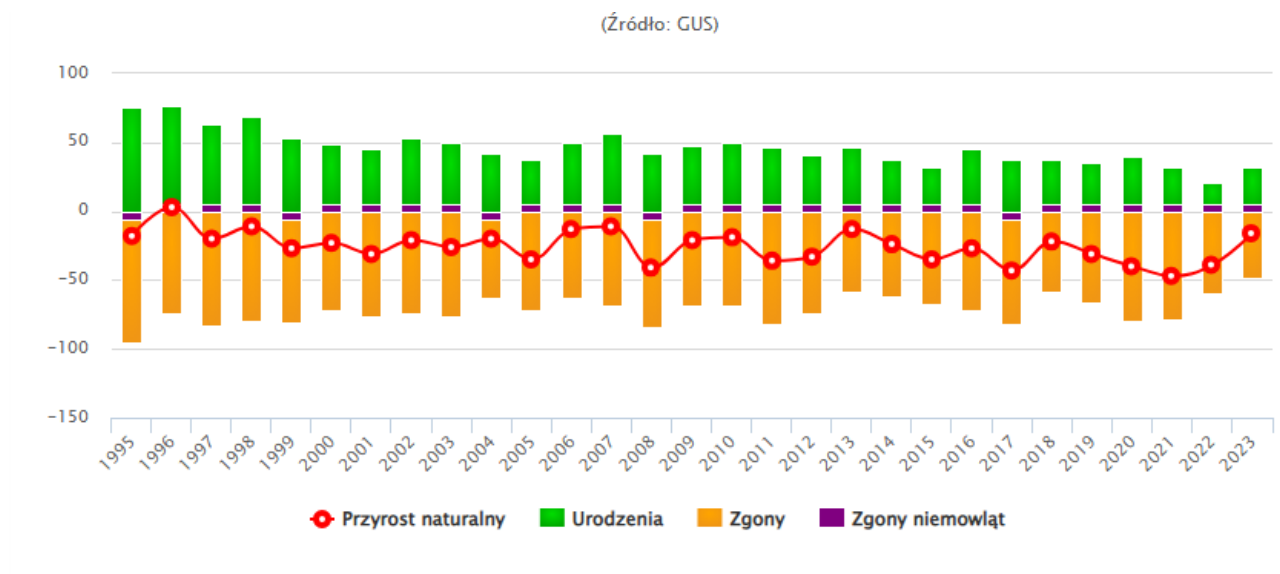
Liczba mieszkańców Gminy Wyszki według kryterium produktywności na koniec 2023 roku przedstawiała się następująco: 55,6% mieszkańców gminy Wyszki jest w wieku produkcyjnym, 16,9% w wieku przedprodukcyjnym, a 27,5% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym. Wśród populacji Gminy Wyszki dominuje produkcyjna grupa wiekowa.

Wykres nr 2. Piramida wieku mieszkańców Gminy Wyszki w 2023 roku.

Gmina Wyszki ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -16. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -4,10 na 1000 mieszkańców Gminy Wyszki. W 2023 roku urodziło się 32 dzieci (o ~10 więcej niż w 2022), w tym 59,4% dziewczynek i 40,6% chłopców. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,45 i jest znacznie mniejszy od średniej dla województwa oraz znacznie mniejszy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju. W 2023 roku odnotowano 50 zgonów (o ~11 mniej niż w 2022) 47,6% zgonów w gminie Wyszki spowodowanych było chorobami układu krążenia, przyczyną 22,4% zgonów w gminie Wyszki były nowotwory, a 7,2% zgonów spowodowanych było chorobami układu oddechowego. Na 1000 ludności gminy Wyszki przypada 12.3 zgonów. Jest to znacznie więcej od wartości średniej dla województwa podlaskiego oraz znacznie więcej od wartości średniej dla kraju. Choć różnica między urodzeniami i zgonami nieznacznie się zmniejsza, wciąż mamy do czynienia z ujemnym przyrostem naturalnym. Na przestrzeni całej ostatniej dekady maleje populacja gmin wiejskich Podlasia – przy wzroście odsetka osób 60+ o kilkanaście punktów procentowych.

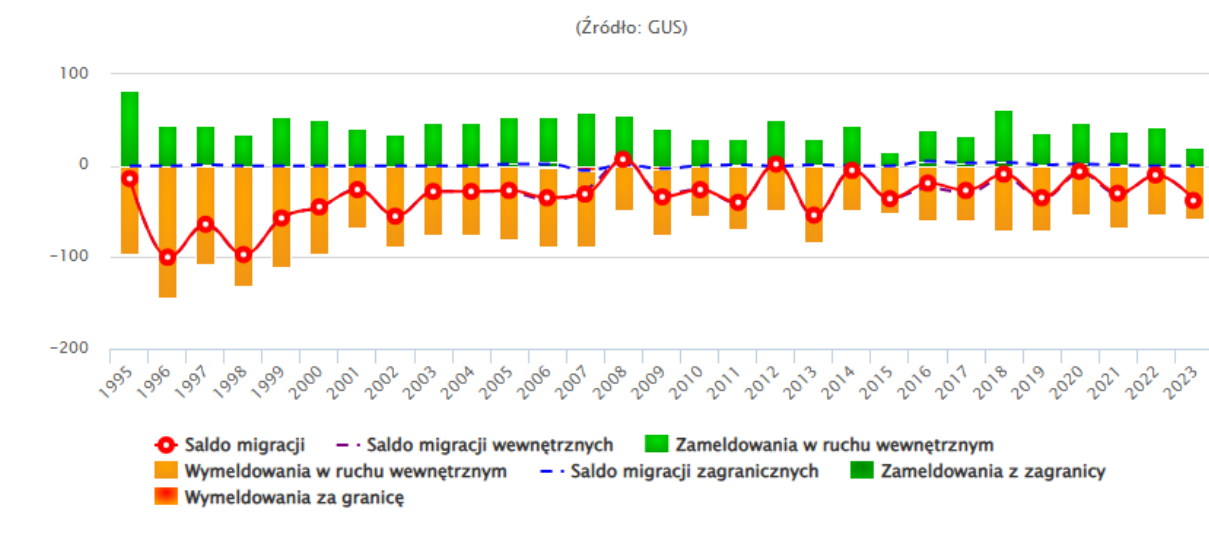
Wykres nr 3. Przyrost naturalny w latach 1995-2023 w Gminie Wyszki

Kolejnym czynnikiem mającym wpływ na liczbę mieszkańców w Gminie Wyszki jest ruch migracyjny. Liczba osób przybywających na dany obszar zależy jest od wielu czynników, a w czasach współczesnych zależy głównie od atrakcyjnych miejsc pracy i od możliwości zatrudnienia w Gminie lub w jej pobliżu. Jeżeli nie ma możliwości zatrudnienia dla pewnych grup ludności, to ważniejszymi czynnikami są jakość środowiska przyrodniczego i społecznego, cena nieruchomości (w tym gruntów), koszty utrzymania, dostępność do infrastruktury, a także więź społeczna.

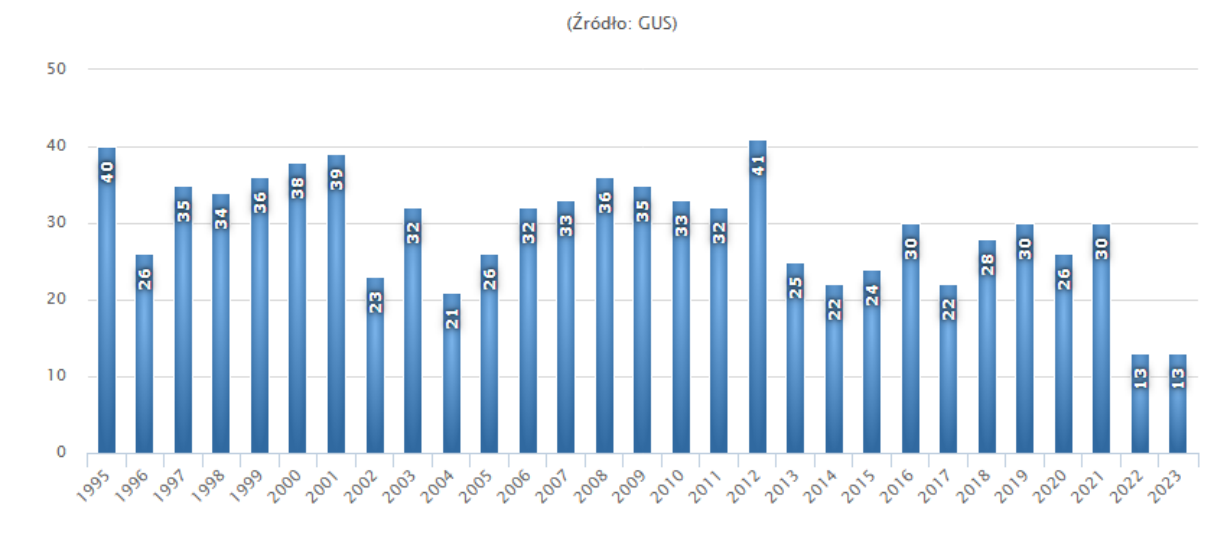
Na przestrzeni analizowanych lat 1995 -2024 liczba zameldowań jak i wymeldowań z terenu Gminy ulegała wahaniom. Saldo migracji w Gminie Wyszki (różnica między liczbą osób, które zameldowały się na terenie Gminy a liczbą osób, które się z niej wymeldowały w danym roku) na przestrzeni lat przyjmowało wartości ujemne. Dane dotyczące ruchu migracyjnego ludności przedstawia poniższa wykres.

Wykres nr 4. Migracje na pobyt stały w latach 1995-2023 w Gminie Wyszki.

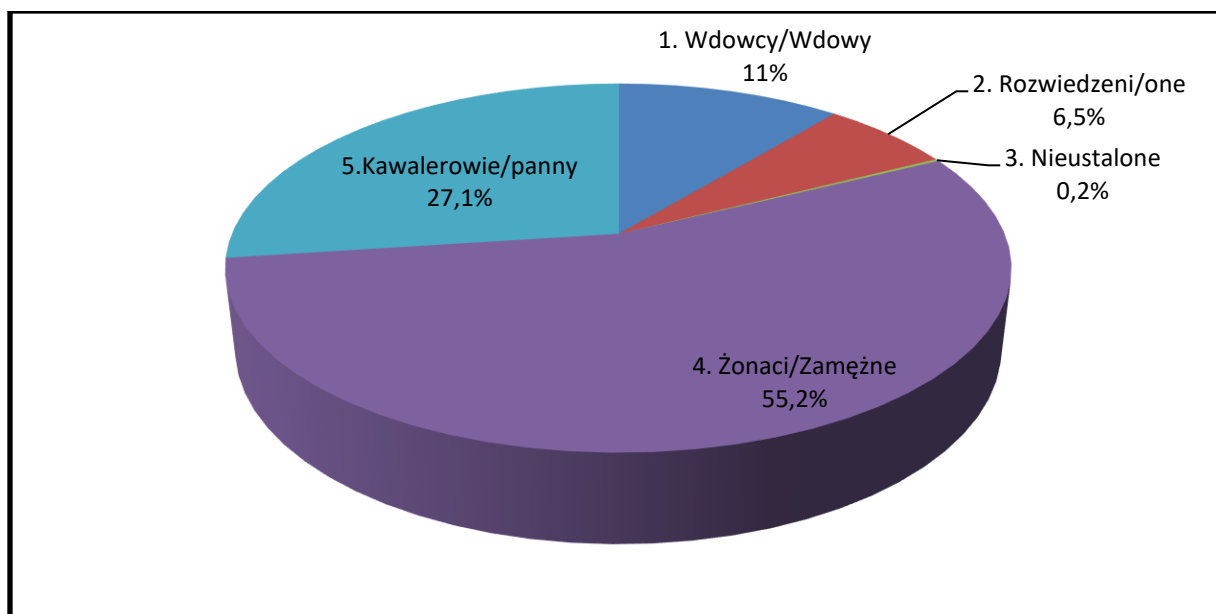
Z danych GUS wynika, że mieszkańcy Gminy Wyszki zawarli w 2023 roku 13 małżeństw, co odpowiada 3,25 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to znacznie mniej od wartości dla województwa podlaskiego oraz znacznie mniej od wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 1,7 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. Ilość zawieranych małżeństw i rozwodów na przełomie lat 1995 -2023 przedstawia poniższy wykres.

Wykres nr 5. Liczba małżeństw zawartych w latach 1995-2023 w Gminie Wyszki.

Spośród wszystkich mieszkańców Gminy Wyszki ponad połowa bo 55,2% mieszkańców żyje w małżeństwie, natomiast 27,1% jest stanu wolnego. Najmniejszą grupę stanowią osoby po rozwodzie – 6,5%, natomiast 11% to wdowy/wdowcy, nieustalone to 0,2%. Procesy demograficzne zachodzące w ostatnich latach w Gminie Wyszki są tożsame z trendami krajowymi, ale również z przemianami ludnościowymi w Europie Środkowo - Wschodniej.

Wykres nr 6. Stan cywilny ludności w Gminie Wyszki w 2023 roku.

Źródło: GUS- Bank Danych Lokalnych, opracowanie własne.

2.2. Edukacja

Baza edukacyjna Gminy Wyszki funkcjonuje w oparciu o placówki prowadzone przez Gminę świadczące usługi edukacyjno-wychowawcze dla lokalnej społeczności.

W roku szkolnym 2024/2025 działalność edukacyjną na terenie Gminy Wyszki prowadziły następujące placówki oświatowe:

- Szkoła Podstawowa im ks. Franciszka Jakuba Falkowskiego w Topczewie
 - Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Wyszkach
 - Szkoła Podstawowa im. Prezydenta Ryszarda Kaczorowskiego w Strabli
- Gmina Wyszki jest organem prowadzącym dla:
- 2 szkół podstawowych: Szkoły Podstawowej im ks. Franciszka Jakuba Falkowskiego w Topczewie oraz Szkoły Podstawowej im. Jana Pawła II w Wyszkach
 - 4 oddziałów przedszkolnych 5-6 lat
 - 3 oddziałów przedszkolnych 3-4 lat

Organem prowadzącym dla Szkoły Podstawowej im. Prezydenta Ryszarda Kaczorowskiego w Strabli od 1 września 2016 r. jest Stowarzyszenie Lokalne „Bona” w Strabli.

Do powyższych szkół według stanu na dzień 1 września 2024 r. uczęszczało 333 uczniów, zaś do oddziałów przedszkolnych 177 przedszkolaków. Szczegółowy rozkład liczby uczniów w szkołach na terenie gminy Wyszki prezentuje poniższa tabela.

Tabela nr 1. Liczba uczniów na terenie Gminy Wyszki z podziałem na placówki oświatowe w latach 2018-2024.

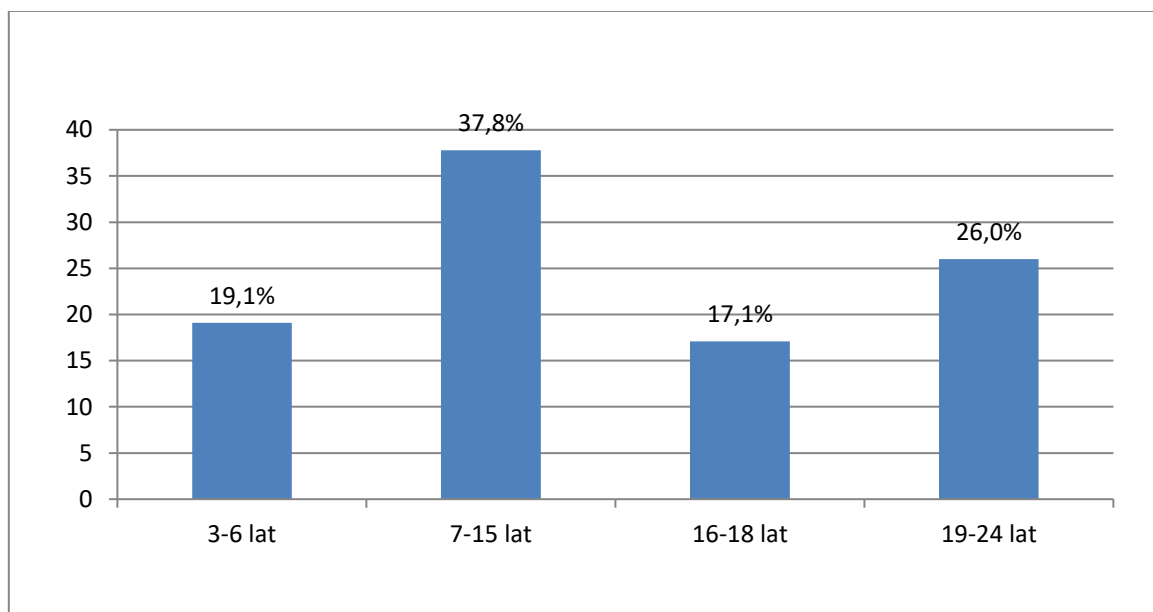
Placówka	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Wyszkach	204	206	212	210	196	190	193
Szkoła Podstawowa im. ks. Franciszka Jakuba Falkowskiego w Topczewie	160	170	170	187	221	229	236
Szkoła Podstawowa im. Prezydenta Ryszarda Kaczorowskiego w Strabli	42	43	51	53	53	59	58

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych zawartych w Raportach o stanie Gminy Wyszki.

Jak przedstawiają powyższe dane, w roku szkolnym 2024/2025 wzrosła liczba dzieci w placówkach oświatowych w porównaniu do poprzedniego roku szkolnego 2023/2024. Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Wyszkach do roku 2021 utrzymywała tendencję wzrostową natomiast od 2022 roku notuje spadek uczniów uczęszczających do placówki. Szkoła Podstawowa im. Franciszka Jakuba Falkowskiego w Topczewie na przełomie lat 2018-2025 utrzymuje stały wzrost liczby uczniów uczęszczających do placówki. Oferta edukacyjna oraz kadra pedagogiczna, która swoim doświadczeniem obejmuje pracę z uczniami o szczególnych potrzebach zachęca do pobierania nauki w placówce. Szkoła Podstawowa im. Prezydenta Ryszarda Kaczorowskiego w Strabli także wykazuje nieznaczny trend wzrostowy, jako szkoła jest najmniejszą liczebnie placówką na terenie Gminy Wyszki.

Według danych GUS w 2023 r. na terenie Gminy Wyszki (wg. stanu na 31.12.2023 r.) zameldowanych było 899 mieszkańców w wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) (w tym 440 kobiet oraz 458 mężczyzn). W grupie wiekowej 3-24 lata na poziomie podstawowym (7-15 lat) kształci się 25,1% ludności (23,6% wśród dziewczynek i 26,6% wśród chłopców). Na 1 oddział w szkołach podstawowych przypada 12,3 uczniów. Współczynnik skolaryzacji brutto (stosunek wszystkich osób uczących się w szkołach podstawowych do osób w wieku 7-12 lat) wynosi 95,80. W grupie wiekowej 3-24 lata na poziomie licealnym/zawodowym (16-18 lat) kształci się 17,1% mieszkańców (17,0% wśród dziewczyn i 17,1% wśród chłopaków). W przedziale wiekowym odpowiadającym edukacji w szkołach wyższych (19-24 lat) znajduje się 26,0% mieszkańców gminy Wyszki w wieku potencjalnej nauki (26,6% kobiet i 25,5% mężczyzn).

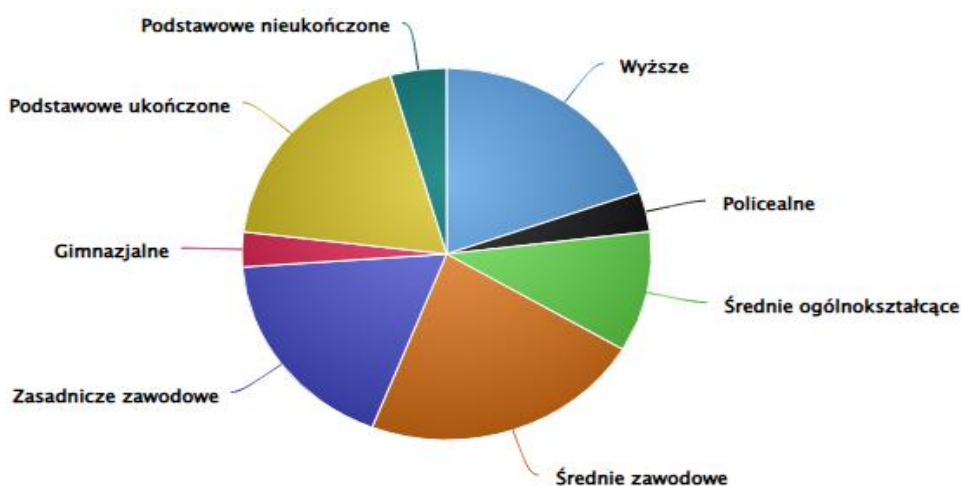
Wykres nr 7. Procentowa ilość dzieci w wieku szkolnym w poszczególnej grupie wiekowej.

Źródło: GUS- Bank Danych Lokalnych, opracowanie własne

Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2021 roku 19,6% ludności posiada wykształcenie wyższe, 3,5% wykształcenie policealne, 10,5% średnie ogólnokształcące, a 22,4% średnie zawodowe. Wykształceniem zasadniczym zawodowym legitymuje się 17,9% mieszkańców gminy Wyszki, gimnazjalnym 3,0%, natomiast 18,6% podstawowym ukończonym. 4,4% mieszkańców zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej.

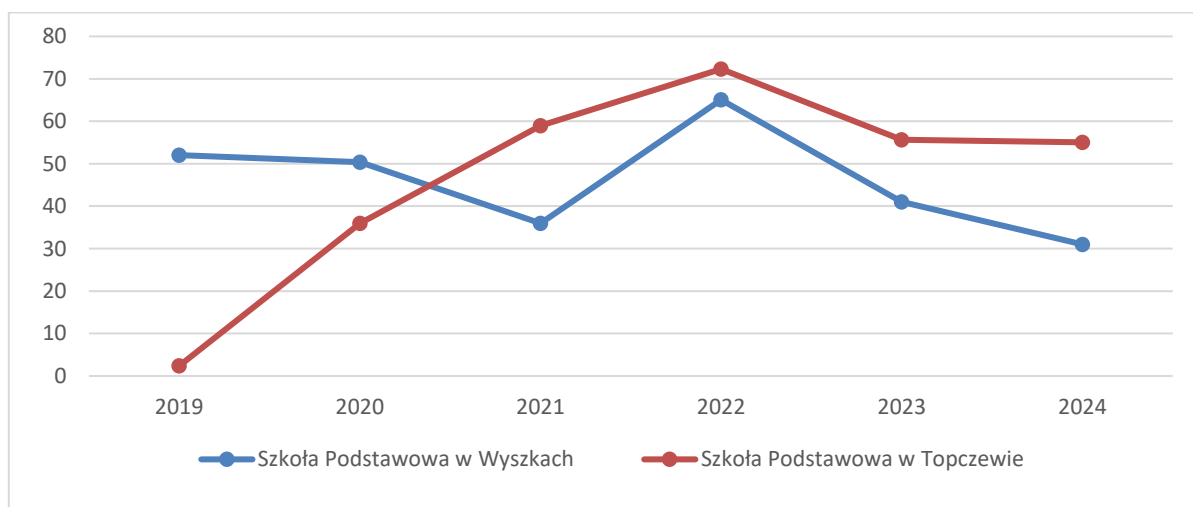
Wykres nr 8. Poziom wykształcenia mieszkańców w 2021 roku na terenie Gmina Wyszki.

Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2021

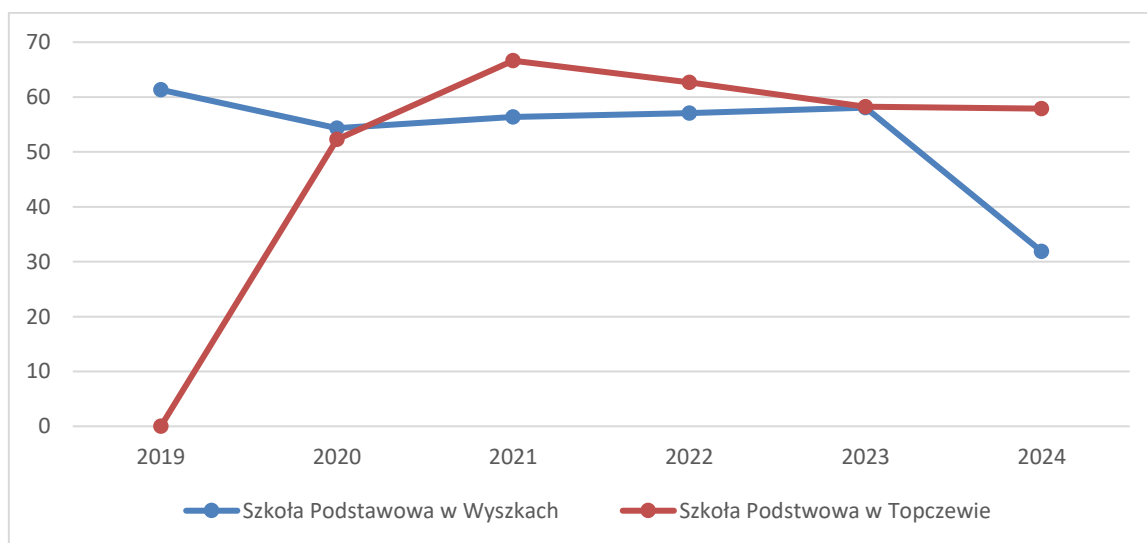
W 2017 roku w wyniku reformy zmienił się system oświaty w Polsce - rozpoczęto likwidację szkół gimnazjalnych, zmieniając przy tym funkcjonowanie szkół podstawowych i średnich. Po likwidacji gimnazjów egzamin kończący szkołę podstawową odbywa się w VIII klasie i obejmuje obecnie 3 egzaminy z przedmiotów obowiązkowych tj. język polski, matematykę oraz język obcy nowożytny do wyboru. Egzamin ósmoklasisty ma formę pisemną i jest powszechny, obowiązkowy i zewnętrzny - zakodowane prace sprawdzają egzaminatorzy Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej. Egzamin uczniów klas ósmych odbył się w dniach 16 – 18 czerwca 2024 r. Biorąc pod uwagę wyniki z egzaminów ósmoklasistów w rankingu wygrywa Szkoła Podstawowa im. księdza Franciszka Jakuba Falkowskiego w Topczewie.

Wykres nr 9. Wyniki egzaminów z matematyki w latach 2019-2024.

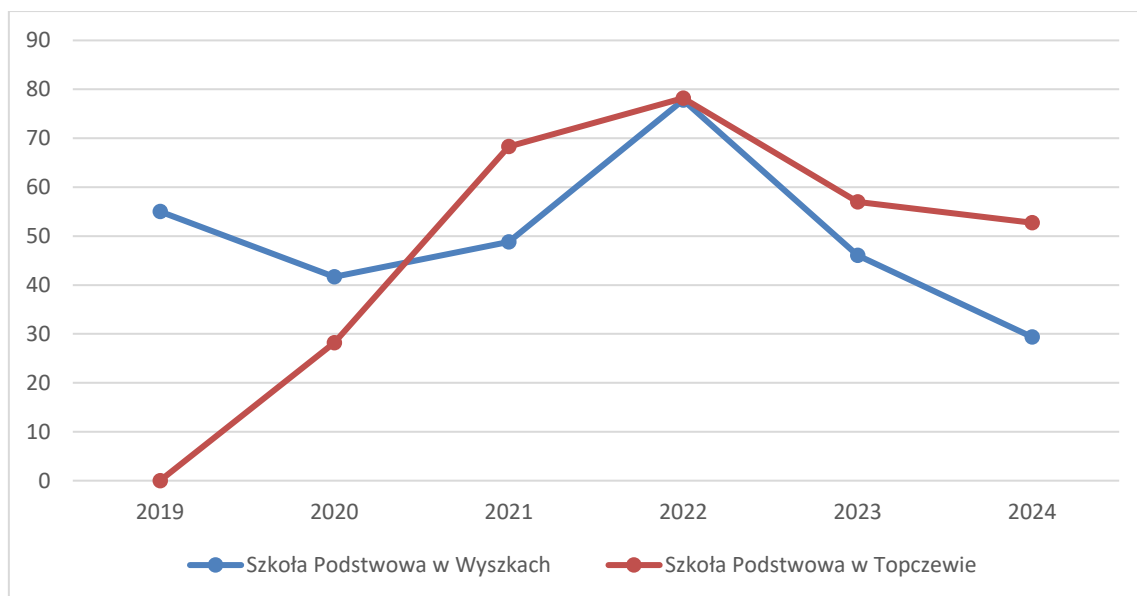
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Centralnej Komisji Egzaminacyjnej

Wykres nr 10. Wyniki egzaminów z języka polskiego w latach 2019-2024.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Centralnej Komisji Egzaminacyjnej

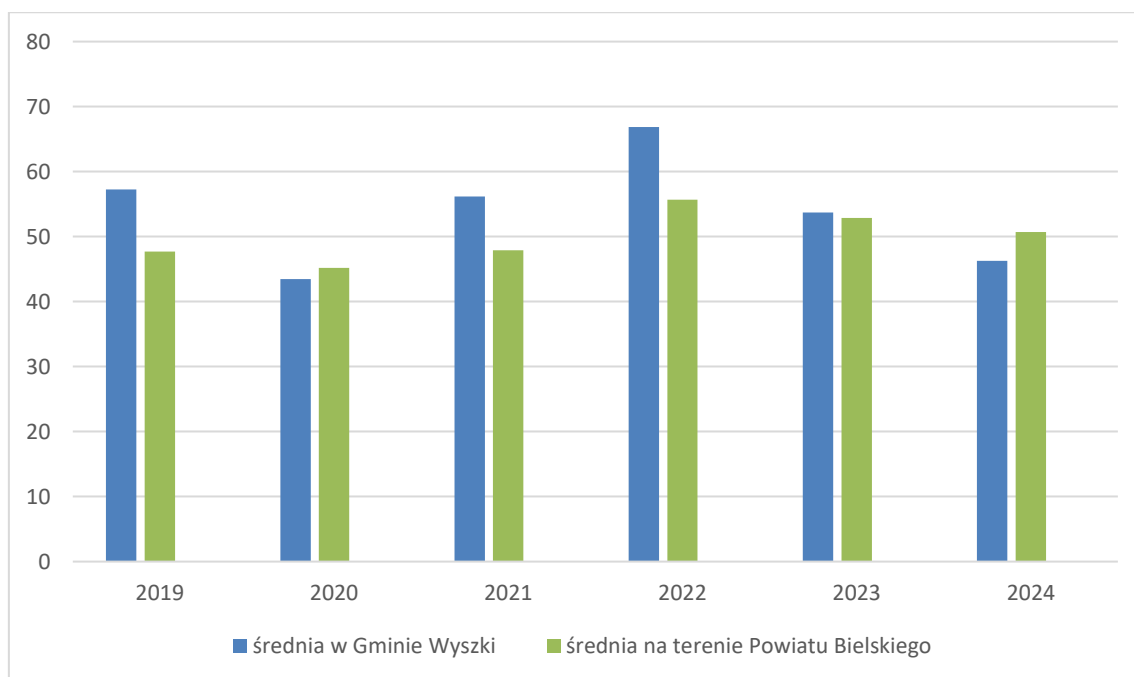
Wykres nr 11. Wyniki egzaminów z języka angielskiego w latach 2019-2024.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Centralnej Komisji Egzaminacyjnej

Edukacja w Gminie Wyszki na poziomie województwa jest na wysokim poziomie. Średnia z wyników egzaminów klas ósmych w porównaniu do średniej powiatu bielskiego jest zbliżona a w latach 2019, 2021, 2022, 2023 wyższa.

Wykres nr 12. Średnie wyniki z egzaminów klas ósmych w Gminie Wyszki w porównaniu do wyników z powiatu bielskiego w latach 2019-2024.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Centralnej Komisji Egzaminacyjnej

Wysokie wyniki egzaminów klas ósmych na terenie Gminy Wyszki są wynikiem ciężkiej pracy uczniów jak również zaangażowania kadry nauczycielskiej i dyrekcji. Szkoły organizują szereg zajęć dodatkowych i pozalekcyjnych. Tworzone są koła zainteresowań, wolontariaty, zajęcia sportowe i artystyczne. Uczniowie korzystają również ze świetlicy szkolnej, biorą udział w zawodach i olimpiadach. Ciąg nauki od oddziałów przedszkolnych do klas ósmych daje wspaniałe wyniki w efekcie końcowym. W roku 2019 średnia w gminie była wyższa od średniej powiatu bielskiego o 9,53%, w roku 2021 o 8,29%, w roku 2022 o 11,16% a w roku 2023 o 0,84%.

Szkoły prowadzą dożywianie dla uczniów, posiłki przywożone są przez firmę gastronomiczną wyłonioną w drodze przetargu. Z dożywiania w 2024/2025 r. korzystało dziennie około 307 dzieci. Obiady dostarczano do trzech placówek: Topczewo ok. 160 obiadów, Wyszki ok 108 obiadów, Strabla ok 39 obiadów. Dożywianie prowadzone jest przy wsparciu finansowym rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2025-2028.

Wychodząc naprzeciw wyzwaniu zapewnienia dobrych warunków edukacyjnych dla dzieci i młodzieży w ostatnich latach zainwestowano w doposażenie placówek oświatowych, przy czym w 2020 r. m.in. w zakresie realizacji projektu „Zdalna szkoła” umożliwiła zakup komputerów do szkół bez wkładu własnego. Projekt był odpowiedzią na naukę zdalną, w związku z pandemią. Laptopy zostały przekazane szkole i przez szkołę użyczone potrzebującym uczniom na czas kształcenia na odległość. Program był finansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa lata 2014-2020.

W 2022 roku wyposażono w laptopy uczniów z terenów popegeerowskich, czyli z obszarów po zamkniętych państwowych gospodarstwach rolnych (PGR). Rok później uczniowie klas czwartych otrzymali własne laptopy w ramach realizacji programu Komputery dla uczniów klas IV szkoły podstawowej. Program miał na celu wyrównanie szans wszystkich dzieci oraz równy dostęp do sprzętu komputerowego podnoszącego ich kompetencje cyfrowe, tak aby się sprawnie poruszać we współczesnym świecie.

Ponadto, Gmina Wyszki wspiera dzieci i młodzież uzdolnioną, przyznając stypendia w ramach Gminnego programu wspierania edukacji uzdolnionych dzieci i młodzieży. Program stypendialny ma na celu wpieranie rozwoju utalentowanych uczniów, którzy dzięki swojej pracy i zaangażowaniu uzyskują wysokie osiągnięcia i chcą się nadal rozwijać. Zadaniem w/w programu jest tworzenie dodatkowej motywacji do pogłębiania wiedzy oraz promowanie najlepszych uczniów.

Pragnąc stworzyć młodemu pokoleniu odpowiednie warunki umożliwiające włączenie się ich w procesy podejmowania decyzji, które dotyczą młodych osób oraz ich najbliższego otoczenia, uchwałą Nr XIX/189/04 Rada Gminy Wyszki w dniu 2 grudnia 2004 r. powołała Młodzieżową Radę Gminy Wyszki. Rada reprezentuje młodych mieszkańców gminy oraz prowadzi działania na rzecz upowszechniania wśród nich idei samorządności i kształtowania postaw obywatelskich.

Dzięki działaniu MRG chłopcy i dziewczęta zyskują przekonanie, że lokalne sprawy publiczne są ważne i godne ich uwagi. Działalność Młodzieżowej Rady tworzy podwaliny dla aktywnego obywatelstwa w gminie. Młodzi mieszkańcy gminy dzięki MRG uczą się wybierania swoich przedstawicieli. Młodzież szkolna, która posiada prawa wyborcze nabywa nie tylko umiejętność głosowania, ale także rozpoznawania interesów wspólnoty oraz zgodnego z nimi świadomego dokonywania wyborów.

Młodzieżowa Rada Gminy jest polem do tego, by młodzi ludzie doskonalili się w procesie podejmowania decyzji, uczestnicząc w decydowaniu o ważnych dla nich sprawach, odpowiednio do ich wieku.

Gmina Wyszki inwestuje również w poprawę warunków nauki swoich uczniów. W 2022 r. została oddana do użytku nowa sala gimnastyczna przy Szkole Podstawowej w Topczewie. W 2024 r. wyremontowano kuchnię i doposażono boisko w Szkole Podstawowej w Wyszkach oraz zakupiono dwa busy do przewozu dzieci dla szkół. W roku 2025 zakończyła się budowa budynku terapeutyczno-edukacyjnego w Topczewie, w którym odbywają się lekcje jazdy konnej oraz prowadzone są m. in. zajęcia z hipoterapii dla dzieci z orzeczeniami.

Gmina Wyszki konsekwentnie realizuje politykę edukacyjną, dzięki której stwarza coraz lepsze warunki nauczania, dając możliwość wszechstronnego rozwoju uczniów. Rok rocznie przeznaczają na ten cel znaczne środki z budżetu gminy. Młodzi mieszkańcy gminy i ich rodzice mają do dyspozycji trzy szkoły podstawowe z oddziałami przedszkolnymi oferujące naukę na wysokim poziomie.

Inwestycja w edukację to kapitał na przyszłość, dlatego w najbliższych latach w zależności od poziomu demograficznego i polityki rządu, wyzwaniem dla Gminy Wyszki będzie organizacja edukacji szkolnej oraz podjęcie działań zmierzających do rozwijania systemu edukacji, w szczególności poprzez:

- dostosowanie edukacji do potrzeb nowoczesnej gospodarki i życia społecznego, a także do wzrastającego zapotrzebowania na różnego typu usługi;
- rozwój i stymulowanie motywacji uczniów poprzez zastosowanie nowoczesnych metod dydaktycznych (ćwiczenia praktyczne, terenowe, doświadczenia), rozbudzanie zainteresowań, zdolności i gotowości do uczenia się nie tylko w szkole, ale przez całe życie;
- nacisk na promowanie umiejętności cyfrowych w edukacji, wykorzystywanie w większym stopniu nowoczesnych technologii (w nauce zdalnej), co w przyszłości przyczyni się do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości m.in. przez gotowość do wykonywania pracy zdalnej.

Kwestię oceny dostępności infrastruktury i usług edukacyjno-wychowawczych (szkoły, przedszkola, żłobki) podjęto w badaniu ankietowym, gdzie ponad 80% respondentów pozytywnie ocenia ten aspekt działalności gminy.

WNIOSKI	WYZWANIA
Deficyt elastycznej oferty edukacyjnej może przyczyniać się do dalszego rozwoju migracji osób młodych	- Dostosowanie systemu edukacji do potrzeb nowoczesnej gospodarki i życia społecznego - Rozwój oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży - Budowa oferty edukacyjnej dla dzieci i młodzieży dostosowanej do ich potrzeb

2.3. Kultura i czas wolny

Oferta spędzania czasu wolnego to na ogół efekt działalności instytucji samorządowych i/lub państwowych, organizacji pozarządowych oraz prywatnych przedsiębiorców. Czas wolny jest czymś odmiennym od czasu pracy i życia codziennego. Ma zapewnić m.in. relaks i dobre samopoczucie, przyjemność oraz doznania edukacyjne i poznawcze.

Upowszechnienie kultury i aranżowanie czasu wolnego w Gminie Wyszki odbywa się poprzez organizację licznych imprez. Zadania gminy w zakresie kultury i dziedzictwa

narodowego realizowane są przez samorządowe instytucje kultury tj. Gminne Centrum Biblioteczno-Kulturalne w Wyszkach we współpracy z organizacjami pozarządowymi, jednostkami organizacyjnymi gminy i parafią. Organizacją życia kulturalnego w gminie zajmuje się Gminne Centrum Biblioteczno – Kulturalne. Siedziba placówki znajduje się w nowym obiekcie, który powstał w ramach „Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa Biblioteka”, Priorytet 2. Infrastruktura Bibliotek 2016 – 2020. Projekt dofinansowany ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Budynek został oddany do użytku we wrześniu 2018 r.

Przy Centrum działają Koła Gospodyń Wiejskich Klub Seniora „Razem” w Wyszkach, „Młodzi Duchem” w Strabli i "Aktywna Wieś w Niewinie Borowym".

GCBK w Wyszkach prowadzi działalność w obszarze upowszechniania kultury, skierowaną do różnych grup wiekowych, zaspokajając istotne potrzeby kulturalno-społeczne mieszkańców. Działalność GCBK jest skierowana przede wszystkim dla mieszkańców Wyszki i okolicznych miejscowości, aby każdy zainteresowany miał pełen dostęp do aktywnego uczestnictwa w życiu kulturalnym lokalnej społeczności.

W miejscu tym pielęgnuje się tradycje, kształtuje wrażliwość artystyczną u najmłodszych, aktywizuje seniorów. Prowadzona jest wielokierunkowa działalność społeczno-kulturalną, której celem jest kreacja, upowszechnianie i ochrona kultury.

Na terenie GCBK regularnie odbywają się zorganizowane zajęcia, rozwijające twórczy potencjał mieszkańców oraz powszechną edukację w różnych dziedzinach. Z ofertą kulturalną wychodzi się poza mury instytucji, organizując dla mieszkańców imprezy plenerowe, koncerty i przedstawienia. W trosce o rodzimą tradycję podejmowane są aktywne działania wspierające promocję regionu.

GCBK w Wyszkach to nie tylko miejsce rozwoju artystycznego oraz nabywania nowej wiedzy. To przede wszystkim ludzie, bez których te działania nie miałyby sensu. To sąsiedzi, podejmujący ambitne działania i wspólne decyzje, mające niewymierny wpływ na życie kulturalne społeczności. To seniorzy, dzielący się swoim bezcennym doświadczeniem, radą i pomocą. To również młodzież i najmłodsi, których energię i talenty można podziwiać podczas występów oraz konkursów, odbywających się nie tylko na terenie Gminy Wyszki.

GCBK wypracował też ciekawą ofertę zagospodarowania czasu wolnego dla seniorów. Jedną z form spędzania wolnego czasu dla seniorów są warsztaty kulinarne, rękodzieło wspólne czytanie książek. Seniorzy w asyście dzieci przygotowują pączki na tłusty czwartek i wykonują kartki świąteczne. Poprzez aktywizację osób starszych, stwarza możliwości ciągłego poszerzania wiedzy, pobudza do aktywizacji społecznej w interesie jednostki i ogółu, ułatwia nawiązywanie przyjaźni, zapewnia możliwość kontaktu z innymi mieszkańcami gminy.

Do zajęć stałych organizowanych w GCBK należą:

- nauka gry na instrumentach: gitarze, keyboardzie i perkusji dla dzieci i młodzieży w wieku szkolnym,
- zajęcia artystyczne: plastyczne, warsztaty taneczne i wokalne, rytmika
- zajęcia kulinarne,

- próby zespołu dziecięcego „Wiśniowy sad” oraz próby zespołów seniorów z funkcjonujących w gminie Kół Gospodyń Wiejskich
- zajęcia teatralne dziecięcego teatru „Humorek”
- zajęcia strzeleckie na wirtualnej strzelnicy
- zajęcia sportowe – aerobik dla dorosłych
- spotkania integracyjne i okolicznościowe
- imprezy zorganizowane jak Sylwester, Bal Seniora itp.

Podczas ferii zimowych i wakacji GCBK w Wyszkach organizuje dwutygodniowe zajęcia dla dzieci i młodzieży. Ponadto do wydarzeń kulturalnych zorganizowanych przez centrum kultury należą: okolicznościowe koncerty muzyczne, spektakle teatralne dla dzieci i dorosłych, wystawy, programy artystyczne z okazji świąt, organizacja koncertów letnich, festyny i dożynki gminno-parafialne. Przy organizacji wydarzeń kulturalnych centrum kultury współpracuje z organizacjami działającymi w obszarze kultury, gminą i placówkami oświatowymi.

Gminne Centrum Biblioteczno-Kulturalne w Wyszkach regularnie organizuje wydarzenia o wolnym wstępie. W sezonie letnim są to głównie koncerty plenerowe, będące doskonałą okazją do zapoznania się z lokalnym folklorem, rodzimymi tradycjami muzycznymi oraz utalentowanymi zespołami regionu. Na deskach sceny debiutują młodzi soliści reprezentujący różne gatunki muzyczne. Spotkania odbywają się w atmosferze życzliwości i szacunku. Występy artystyczne, indywidualne uczniów oraz zespołów, uświetniają uroczystości patriotyczne, okazjonalne, związane z podtrzymywaniem tradycji i zwyczajów. Wśród nich jest zespół „Razem” z Wyszek, „Młodzi Duchem” ze Strabli, KGW "Aktywna Wieś w Niewinie Borowym", „Wiśniowy sad” oraz solistka ze szkoły podstawowej w Topczewie.

Biblioteka Publiczna będąca w strukturze GCBK jest powołana do zaspokajania i rozwijania potrzeb czytelniczych mieszkańców gminy Wyszki oraz upowszechniania wiedzy, gromadzenia i opracowywania materiałów bibliotecznych ze szczególnym uwzględnieniem materiałów dotyczących własnego regionu, udostępniania zbiorów bibliotecznych, prowadzenia działalności informacyjno-bibliograficznej, popularyzacji książek i czytelnictwa.

Biblioteka GCBK W Wyszkach niezmiennie służy mieszkańcom gminy realizując wiele ciekawych inicjatyw, upowszechniając i promując czytelnictwo, prowadząc działalność informacyjną oraz kulturalno-edukacyjną.

Infrastrukturę biblioteki uzupełnia Filia Gminne Centrum Biblioteczno-Kulturalne w Wyszkach w Strabli, która wyposażona jest w czytelnię ze stanowiskami komputerowymi z dostępem do internetu oraz możliwością drukowania i nagrywania.

Działalność bibliotek to przede wszystkim upowszechnianie czytelnictwa, gazetki tematyczne, konkursy czytelnicze, recytatorskie, koło plastyczne, kultywowanie tradycji. Osobom niepełnoprawnym i starszym książki dostarczane są do miejsca zamieszkania w ramach „Mobilnej Biblioteki”.

Podczas realizacji zadań Biblioteka współpracuje z placówkami oświatowymi wszystkich szczebli, świetlicami wiejskimi oraz z samorządem. Realizując główne zadania wskazane w ustawie, biblioteki w Wyszkach i Strabli gromadzą zbiory zgodnie z wewnętrzną polityką zakupów. Biblioteki gromadzą również multimedia. Wszystkie zbiory, które wpływają

do bibliotek podlegają pełnemu opracowaniu, są skatalogowane w 100% w bazie komputerowej. Na bieżąco aktualizowany jest katalog online.

Biblioteka prowadzi stronę internetową i fanpage na portalu społecznościowym Facebook. Zamieszczane są tam wszystkie informacje i relacje z działalności placówki.

Od kilku lat centrum kultury organizuje „Noc bibliotek” czyli nocowanie w placówce połączone z czytaniem, grami i zabawami dla dzieci; „Wieczór z poezją”, gdzie przy filiżance kawy i dobrym cięście można wspólnie poczytać poezję oraz przyznaje nagrodę dla „Najlepszego czytelnika” tj. osoby, która w danym roku wypożyczyła i przeczytała najwięcej książek.

Na terenie gminy znajdują się świetlice, w których odbywają się zebrania wiejskie, spotkania i imprezy. Ponadto gminne placówki oświatowe oraz lokalni przedsiębiorcy biorą czynny udział w organizowaniu corocznych spotkań, festynów i imprez. Społeczność gminna ma możliwość korzystania z miejsc przeznaczonych do upowszechniania kultury, sportu i rozwijania zainteresowań. Na terenie gminy istnieją obiekty rekreacyjno- sportowe, hale, boiska, siłownie, sale gimnastyczne, działają kluby piłkarskie. Drużyna piłkarska UKS „Iskra” Wyszki gromadzi miłośników piłki nożnej na meczach grupowych.

Należy podkreślić, że również gminne placówki oświatowe współdziałają przy organizacji szeregu imprez i przedsięwzięć kulturalnych. Na realizację zadań w obszarze kultura i dziedzictwo narodowe gmina przeznacza środki z budżetu w formie dotacji dla instytucji kultury na realizację zadań statutowych. Ponadto gmina realizowała zadania inwestycyjne polegające na przebudowie świetlic wiejskich w Maleszach, Godziebach i Zalesiu oraz termomodernizacji budynku świetlicy wiejskiej w Falkach. W ramach bieżącej działalności przy wsparciu środków z Programu Odnowy Wsi – Kreatywna wieś realizowane było doposażenie świetlic wiejskich, zakup stoi dla Kół Gospodyń Wiejskich w Strabli, Wyszkach i Niewinie Borowym.

Wśród obiektów przystosowanych dla osób niepełnosprawnych jest GCBK w Wyszkach posiadające wszelkie udogodnienia łącznie z windą oraz świetlica w Pulszach.

Oferta spędzania czasu wolnego w Gminie Wyszki w ostatnich latach zauważalnie się rozbudowała - pojawiło się wiele nowych propozycji: zajęć, wydarzeń, obiektów i infrastruktury. W efekcie powstała bogata i różnorodna oferta dla różnych grup wiekowych: dzieci, młodzieży, dorosłych - w tym seniorów. Kluczową rolę w kształtowaniu oferty kulturalnej i sportowej odgrywa GCBK w Wyszkach a jego działalność uzupełniają organizacje pozarządowe czy grupy mieszkańców, w tym np. Koła Gospodyń Wiejskich i kluby sportowe.

Mieszkańcy Gminy Wyszki są aktywni w sferze kultury. Dostępność infrastruktury i usług kulturalnych pozytywnie ocenia ponad 50% ankietowanych. Dlatego należy utrzymywać i rozwijać zasoby, wdrażać projekty na rzecz promowania regionu oraz podtrzymywania wiejskich tradycji. Ważne jest prowadzenie inicjatyw podtrzymujących więzi międzypokoleniowe i budowanie tożsamości lokalnej młodych ludzi zamierzających pozostać na terenie gminy.

WNIOSKI	WYZWANIA
• Dość wysoki poziom aktywności społecznej mieszkańców. • Pojawienie się nieznanych dotychczas problemów społecznych – np. uzależnienie od elektroniki.	• Wsparcie rozwoju istniejących placówek kulturalnych poprzez promocje i zachęcanie do uczestnictwa w życiu kulturalnym coraz większej liczby mieszkańców. • Przygotowanie dodatkowej oferty spędzania czasu wolnego i zajęć kulturalnych dostosowanych do potrzeb różnych grup wiekowych mieszkańców. • Organizowanie na większą skalę działań kulturalnych, artystycznych i promocji sportu. • Zapewnienie miejsc spotkań na potrzeby lokalnej społeczności. • Stworzenie dodatkowej oferty spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.

2.4. Sport i rekreacja

Oferta spędzania czasu wolnego to nie tylko propozycje edukacyjno- kulturalne, ale też sportowo - rekreacyjne. Aktywność ruchowa stała się doskonałym sposobem na spędzanie czasu wolnego dzieci, młodzieży i osób dorosłych.

Sport w Gminie Wyszki jest ważną dziedziną życia społeczności lokalnej oraz jednym z kluczowych obszarów rozwoju polityki społecznej gminy. Na terenie Gminy znajduje się infrastruktura sportowa, która sprzyja rozwojowi aktywności fizycznej:

- boisko sportowe przy Szkole podstawowej im. Jana Pawła II w Wyszkach ul. Szkolna 17
- boisko sportowe przy Szkole podstawowej im. księdza Franciszka Jakuba Falkowskiego w Topczewie ul. Szkolna 2
- sala gimnastyczna i siłownia w Szkole Podstawowej im. Jana Pawła II w Wyszkach
- sala gimnastyczna w Szkole Podstawowej im. księdza Franciszka Jakuba Falkowskiego w Topczewie
- sala gimnastyczna w Szkole Podstawowej im. Prezydenta Ryszarda Kaczorowskiego w Strabli
- siłownia w GCBK w Wyszkach

sala w Topczewie

boisko w Wyszki

Sportową infrastrukturę Gminy Wyszki dopełniają na terenach wiejskich:

- place zabaw dla dzieci przy szkołach podstawowych w Wyszki, Strabli i Topczewie
- plac zabaw i siłownia zewnętrzna przy budynku GCBK w Wyszki
- plac rekreacyjny w Niewinie Borowym
- a niebawem (zakończenie budowy w 2026 r.) plaża przy rzece Narew w Miejscowości Strabla-Łyse

Do odpoczynku i relaksu służy również przestrzeń publiczna w centrum Wyszki na które składa się tężnia solankowa, zraszacze wodne oraz liczne ławki na skwerku przy budynku Urzędu Gminy Wyszki. Miejsce, które służy do organizacji uroczystości, festynów i innych imprez kulturalno-rozrywkowych jest plac/parking naprzeciwko budynku GCBK w Wyszki.

Na obszarze Gminy Wyszki funkcjonuje Uczniowski Klub Sportowy Iskra Wyszki. Drużyna seniorów występuje w rozgrywkach klasy A, grupa podlaska III (VII poziom w strukturze piłkarskiej w Polsce). W sezonie 2024/25 drużyna rozegrała 27 meczów — 15 zwycięstw u siebie (średnio 3,22 goli na mecz), 9 zwycięstw na wyjazdach i 3 remisy. Od Września 2024 r. została reaktywowana drużyna Iskry dla dzieci w wieku szkolnym. Na zajęcia regularnie uczęszcza ok. 35 osób. Drużyna nie startowała dotychczas w żadnych zawodach, ale zapał i determinacja dzieci daje duże nadzieje na sukces w przyszłości.

W zakresie wspierania i upowszechniania kultury fizycznej na terenie Gminy Wyszki działa Klub Karate Kyokushin Wyszki – zarejestrowany jako stowarzyszenie kultury fizycznej. Treningi karate odbywają się we wtorki i czwartki w sali gimnastycznej w Szkole Podstawowej im. Jana Pawła II w Wyszki. Na zajęcia uczęszczają dorośli oraz dzieci i młodzież w wieku szkolnym. Klub osiąga liczne sukcesy w turniejach ogólnopolskich i międzynarodowych, dzięki aktywnemu udziałowi klubu i wsparciu pieniężnemu z gminy oraz filii Banku Spółdzielczego

Oddział Wyszki. Ta forma aktywności zaspokajająca potrzebę rozwijania umiejętności sportowych, cieszy się dużym zainteresowaniem mieszkańców już od kilku lat.

Do rozpowszechniania i promowania sportu w dużej mierze przyczynia się również Szkoła Podstawowa im. księdza Franciszka Jakuba Falkowskiego w Topczewie. W placówce organizowane są zajęcia z piłki nożnej dla dzieci w wieku szkolnym, zajęcia aerobiku dla dorosłych oraz zajęcia dodatkowe tzw. SKS z piłki nożnej i lekkoatletyki. Przy szkole działa również Ośrodek jeździecki "Stajnia Patatajka" prowadzony przez Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Terapeutyczno- Edukacyjnego Dzieci i Młodzieży. Ośrodek prowadzi lekcje nauki jazdy konnej oraz zajmuje się hipoterapią dzieci z orzeczeniami o niepełnosprawności.

Zadania realizowane przez w/w organizacje tworzą bogatą ofertę do spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży z terenu gminy, promując zdrowy styl życia poprzez aktywność fizyczną.

Gmina Wyszki dopinguje uczniowskie kluby sportowe i stowarzyszenia działające na rzecz rozwoju kultury fizycznej także w formie dotacji na realizację zadań publicznych z zakresu wspierania i upowszechniania sportu. Rok rocznie przyznawane są stypendia sportowe dla zawodników za wybitne osiągnięcia sportowe. Dostrzegając postępy i zaangażowanie samorząd wspiera z budżetu działalność klubów sportowych, finansuje sport szkolny, organizuje imprezy sportowe, finansuje utrzymanie we właściwym stanie technicznym obiektów sportowych. Realizuje także zadania związane z budową (rozbudową) i modernizacją infrastruktury sportowej. Samorząd Gminy poza bieżącym utrzymaniem infrastruktury sportowej i rekreacyjnej podejmował działania celem ulepszenia istniejącej infrastruktury i tworzenia nowej przestrzeni do aktywności ruchowej, korzystając przy tym z zewnętrznych możliwości finansowania. W 2022 r. oddano do użytku halę sportową w Topczewie. Budowę sfinansowano z Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej i Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych. Dzięki nowo powstałej placówce sportowej możliwe było zorganizowanie pozalekcyjnych zajęć sportowych dla uczniów.

Oferta sportowo - rekreacyjna jest rozwijana i jest to kierunek, który mieszkańcy chcieliby, aby został utrzymany.

Budowa, rozbudowa i modernizacja bazy turystyczno-rekreacyjnej na terenie Gminy Wyszki jest zdaniem ankietowanych ważnym czynnikiem wpływającym na rozwój i atrakcyjność naszych terenów. Istotnymi z punktu widzenia mieszkańców Gminy Wyszki są inwestycje dotyczące: turystyki, uzdrowisk i gastronomii, której obecnie u nas brakuje.

Gmina Wyszki zapewnia aktywność fizyczną mieszkańcom tworząc na jej obszarze place zabaw i miejsca rekreacji. Wypracowanie zdrowego trybu życia wśród mieszkańców Gminy Wyszki powinno pójść w parze z rozwijającą się przestrzenią sportową. Działania samorządu powinny nadal koncentrować się wokół rozwoju oraz upowszechniania na terenie gminy różnych form sportu i rekreacji. Analogicznie do przedsięwzięć związanych z kulturą, należy umożliwiać miejscowej młodzieży zrzeszanie się w klubach i sekcjach sportowych oraz rozwijać ich ofertę.

WNIOSKI	WYZWANIA
• Możliwości w zakresie kreowania oferty spędzania czasu wolnego dla mieszkańców Gminy wyszki w oparciu o posiadane zasoby • Duży potencjał do wykorzystania posiadanych zasobów oraz oferty wypoczynkowo-rekreacyjnej do promocji gminy oraz rozwoju turystyki i związanych z nią usług • Zbyt skromna baza turystyczno-rekreacyjna • Czynniki sprzyjające rozwojowi turystyki i rekreacji (środowisko naturalne)	• Tworzenie i utrzymanie w dobrym stanie infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i wypoczynkowej • Ulepszanie oferty spędzania czasu wolnego dla mieszkańców gminy • Promowanie rozwoju turystyki, gastronomii i rekreacji • Pozyskiwanie środków zewnętrznych na inwestycje w sport, turystykę, gastronomię i rekreację itp.

2.5. Obszary i obiekty zabytkowe

Na terenie Gminy Wyszki znajduje się duża ilość obiektów związanych z dziedzictwem kulturowym, wpisanych do rejestru zabytków. W stosunku do obszarów i obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru wszelkie działania inwestycyjne są prowadzone zgodnie z przepisami odrębnymi w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz prawa budowlanego.

Przywracanie ich świetności jest uzależnione od środków finansowych, przede wszystkim zewnętrznych (głównie z budżetu UE), które pozwalają je zachować, udostępniać i promować.

Gmina Wyszki dla historyków zajmujących się dziejami Podlasia stanowi ciekawy teren. Można znaleźć tu wszystko, co jest związane z tym regionem. Istniała duża własność ziemska razem z pałacem i utytułowanym rodem magnackim (Strabla-Starzeńscy), istniały wsie (Malesze, Bujnowo), zamieszkałe przez unickich i prawosławnych chłopów pochodzenia białoruskiego, z ciekawą kulturą, starymi cerkwiemi stanowiące niegdyś własność królewską. Są wreszcie liczne dawne zaścianki szlacheckie, osady polskich osadników rycerskich, powstałe jeszcze w XV wieku. Jest nawet wieś kościelna (Pulsze), rzadki na Podlasiu przykład występowania własności kościelnej. Zatem gmina Wyszki to jakby Podlasie w pigułce. Odwiedzając gminę można poznać klimat Podlasia.

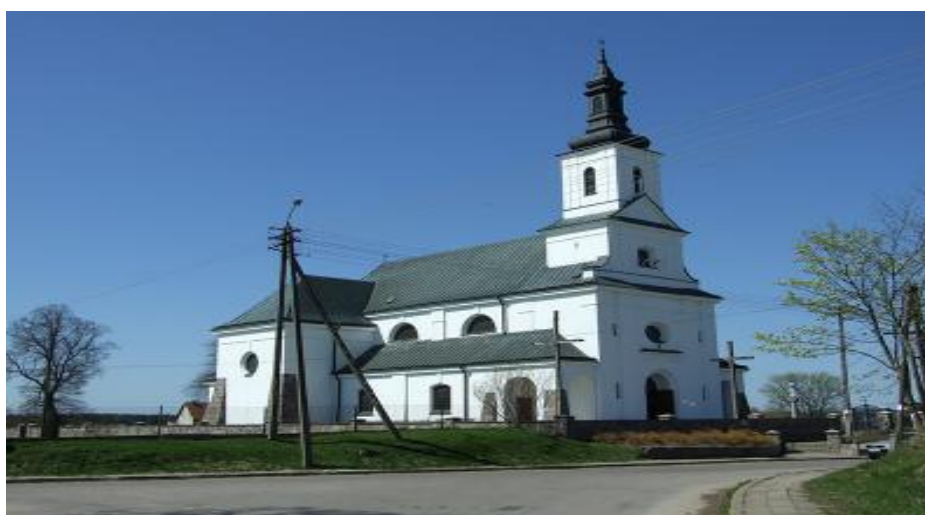
Na terenie Gminy Wyszki znajduje się znaczna ilość obiektów wpisanych do rejestru zabytków, objętych ochroną konserwatorską, które stanowią poważny potencjał turystyczny gminy. Zachowało się tu wiele śladów przeszłości, oto te najważniejsze:

Zespół pałacowo-dworski w Strabli

Zespół pałacowo-dworski w Strabli położony na lewym brzegu Narwi przy dawnym traktacie prowadzącym z Lublina do Białegostoku. Murowany pałac należał pierwotnie do lekarza królowej Bony, Włocha Antoniegi Croyona de Buseny. W XVIII-XIX w. pałac przeszedł w posiadanie Starzeńskich, którzy po wielokrotnych przebudowach przeistoczyli go we wspaniałą rezydencję w stylu późnego baroku, otoczoną parkiem. Pozostały także dworskie zabudowania gospodarcze: drewniany lamus z 1792 r. stojący nieopodal pałacu, kuźnia i wozownia z początku XIX w. oraz czworaki z początku XX w. Od 1993 r. zespół stanowi własność prywatną. Odrestaurowany pałac strabelski wyróżnia się malowniczą budowlą otoczoną drzewostanem o dużej wartości krajobrazowej.

Kościół Parafialny p. w. św. Stanisława w Topczewie

Kościół Parafialny pw. św. Stanisława w Topczewie wraz z otaczającym terenem, zbudowany w latach 1926- 1931. Usytuowany w centrum wsi Topczewo na niewielkim wzniesieniu terenu oskarpowanym niskim murkiem kamiennym. Kościół murowany z kamienia i cegły, trójnawowy z transeptem, po obu stronach płasko zamknięte prezbiterium,

od wschodu kruchta. Kościół ten reprezentuje typową architekturę z okresu poszukiwań stylu narodowego.

Kościół Wniebowstąpienia Pańskiego w Strabli

Kościół Wniebowstąpienia Pańskiego w Strabli wzniesiony w I połowie XVII wieku. Usytuowany nad doliną Narwi. W ołtarzu głównym znajduje się najcenniejszy zabytek świątyni – ikona Matki Boskiej (XV w.) malowana na desce. Klasycystyczną dzwonnice kościelną zdobi będący przykładem sztuki ludowej krucyfiks z przełomu XVII-XVIII wieku, który jest ciekawym zabytkiem architektury na Podlasiu.

Zespół dworski we wsi Kamienny Dwór

Założony w I połowie XIX wieku podzielony na część parkową, gospodarczą i ogrody użytkowe. W części parkowej znajdują się dwa dwory wpisane do rejestru zabytków: starszy drewniany tynkowany z I połowy XIX w., w “stylu sarmanckim”, to znaczy łączącym w sobie elementy baroku i klasycyzmu, oraz nowszy dwór murowany z 1933 r., będący w przeszłości

rezydencją marszałkowskiej Aleksandry Piłsudskiej. Niezbyt określony styl nowego dworu łączy elementy tradycji z nowoczesnością. Na granicy części gospodarczej i parku znajduje się drewniany lamus z końca XVIII wieku również wpisany do rejestru zabytków. Najcenniejszy starodrzew składający się z jesionów i lip pochodzący z I połowy XIX wieku znajduje się w otoczeniu starego dworu.

Kościół parafialny p. w. św. Andrzeja w Wyszkach

Kościół parafialny p. w. św. Andrzeja w Wyszkach jest budowlą neogotycka z początku XX wieku. Kościół zbudowany w 1901-1905 r. z czerwonej cegły, trójnawowy z transeptem, z dwuwiekową fasadą od strony zachodniej. Obiekt stanowi ważny akcent architektoniczny i krajobrazowy wsi. Jest jednym z niewielu tego typu obiektów na terenie woj. Podlaskiego.

Cerkiew prawosławna – Parafia p. w. św. Apostołów Piotra i Pawła w Maleszach

29 czerwca 1870 r. poświęcono świątynię pw. Św. Apostołów Piotra i Pawła, zlokalizowaną w środku wsi Malesze, przy skrzyżowaniu dróg. W 1944 r. została zburzona całkowicie cerkiew parafialna. Pozostała jedynie plebania, która była miejscem nabożeństw. Parafianie mimo wszystko podjęli się niebagatelного trudu budowy cerkwi na starym miejscu

w środku wsi. W 1945 roku dokonano uroczystego poświęcenia cerkwi, a w 1995 r. położono ikonostas.

Kaplica cmentarna p.w. Przemienienia Pańskiego w Pulszach

Kaplica cmentarna p.w. Przemienienia Pańskiego w Pulszach, należąca do Parafii Rzymsko-Katolickiej w Wyszki. W kaplicy znajduje się szesnaście zabytków ruchomych malarstwa ludowego. Jest to unikalny na terenie województwa podlaskiego i interesujący zbiór malarstwa ludowego z połowy XIX wieku.

W gminnej ewidencji zabytków ujętych jest ich o wiele więcej – poniżej ich lista:

1. Falki, cmentarz wojenny
2. Górskie Kolonia, mogiły z czasów II wojny światowej
3. Kamienny Dwór, dwór drewniany w zespole dworskim
4. Kamienny Dwór, dwór murowany w zespole dworskim
5. Kamienny Dwór, lamus w zespole dworskim
6. Kamienny Dwór, mleczarnia w zespole dworskim
7. Kamienny Dwór, pozostałości parku w zespole dworskim
8. Malesze, cmentarz prawosławny
9. Olszanica, wiatrak koźlak
10. Pulsze, kaplica cmentarna na cmentarzu rzymskokatolickim
11. Pulsze, cmentarz rzymskokatolicki, grzebalny
12. Strabla, kościół parafialny p.w. Wniebowstąpienia Pańskiego
13. Strabla, dzwonnica w zespole kościoła parafialnego p.w. Wniebowstąpienia Pańskiego
14. Strabla, cmentarz przykościelny, dawny w zespole kościoła parafialnego p.w. Wniebowstąpienia Pańskiego
15. Strabla, cmentarz parafialny, dawny w zespole kościoła parafialnego p.w. Wniebowstąpienia Pańskiego

16. Strabla, dom katechetyczny w zespole kościoła parafialnego p.w. Wniebowstąpienia Pańskiego
17. Strabla, pałac w zespole dworsko-pałacowym
18. Strabla, lamus w zespole dworsko-pałacowym
19. Strabla, kuźnia w zespole dworsko-pałacowym
20. Strabla, czworak w zespole dworsko-pałacowym
21. Strabla, pozostałości parku w zespole dworsko-pałacowym
22. Topczewo, układ ruralistyczny
23. Topczewo, kościół parafialny p.w. św. Stanisława Biskupa
24. Topczewo, cmentarz parafialny, grzebalny p.w. św. Stanisława Biskupa
25. Wyszki, kościół parafialny p.w. św. Andrzeja Arcybiskupa
26. Wyszki, ogrodzenie z bramami w zespole kościoła parafialnego p.w. św. Andrzeja Arcybiskupa
27. Wyszki, cmentarz przykościelny w zespole kościoła parafialnego p.w. św. Andrzeja Arcybiskupa

Na terenie gminy znajdują się następujące pomniki przyrody:

- Głaz narzutowy o obwodzie 7,5 m znajdujący się na terenie wsi Falki,
- Dwa głazy narzutowe o obwodzie 11,0 i 11,6 m znajdujące się na terenie wsi Godzieby,
- Jesion o obwodzie 251 cm, wysokości 26,0 m i wieku około 120 lat rosnący na terenie wsi Strabla
- Dąb szypułkowy o obwodzie pnia 580 cm i wysokości 25 m rosnący na terenie miejscowości Osówka.

Obszar gminy Wyszki to obszar o olbrzymim potencjale przyrodniczym charakteryzujący się dobrymi warunkami do rozwoju usług turystycznych oraz agroturystyki. Jakże są ku temu przesłanki? Na przykład przez gminę przebiega szlak rowerowy im. Jana Pawła II. Trasa szlaku bogata jest w walory krajoznawcze – szlak liczy około 90 km. Obiekty i obszary znajdujące się w gminnej ewidencji zabytków, są charakterystycznymi elementami historycznej zabudowy.

W 2025 r. przeprowadzono prace restauratorskie elewacji kościoła w Topczewie oraz rozpoczęto prace konserwatorskie w kaplicy w Pulszach. Wykonywanie prac związanych ze zmianą gabarytów, zmianą w sposobie dyspozycji i artykulacji elewacji, a także prac rozbiórkowych obiektów znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków, wymaga pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków, zgodnie z przepisami odrębnymi.

Gmina Wyszki ma z pewnością spory potencjał turystyczny. Widać to po powiększaniu się bazy noclegowej. Turyści znajdą tu nie tylko tanie kwatery, ale również cieszące się coraz większą popularnością apartamenty do wynajęcia, które oferują zdecydowanie więcej swobody i prywatności. Wreszcie znaleźć tu również można domki wypoczynkowe, całoroczne, ogrzewane. Dzięki temu właściwie przez cały rok można tu wypoczywać i cieszyć lokalnymi atrakcjami przyrodniczymi i nie tylko.

WNIOSKI	WYZWANIA
Wzmocnienie i rozwój potencjału Gminy Wyszki związanego z obszarami i obiektami zabytkowymi	- Rozwój bazy turystycznej - Jesion o obwodzie 251 cm, wysokości 26,0 m i wieku około 120 lat rosnący na terenie wsi Strabla - Tworzenie nowych i promowanie istniejących produktów turystycznych w oparciu o posiadane zasoby dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego - Wykorzystanie posiadanych w granicach gminy obszarów chronionych

2.6. Ochrona zdrowia

W zakresie podstawowej opieki medycznej na terenie Gminy Wyszki usługi wykonuje Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej s.c. zlokalizowany przy ul. Kościelnej 2 tzw. Ośrodek Zdrowia w Wyszkach. Na obszarze gminy funkcjonuje także prywatny punkt apteczny. W zakresie opieki szpitalnej oraz specjalistycznej mieszkańcy korzystają z usług placówek zlokalizowanych na terenie Bielska Podlaskiego, Łap oraz Białegostoku.

Jednym z głównych aspektów w kwestii infrastruktury społecznej i jakości opieki zdrowotnej, który uwzględniono w analizie, jest dostęp pacjentów do świadczeń. Jest on bardzo istotny, zwłaszcza w kontekście najstarszych mieszkańców gminy.

W 2024 r. w Ośrodku Zdrowia w Wyszkach zatrudnionych było dwóch lekarzy rodzinnych w tym jeden pediatra oraz pięć pielęgniarek. W budynku oprócz gabinetu lekarskiego znajduje się gabinet pielęgniarki środowiskowo-rodzinnej oraz gabinet zabiegowo-szczepienny. Na terenie ośrodka można również skorzystać z pomocy stomatologa.

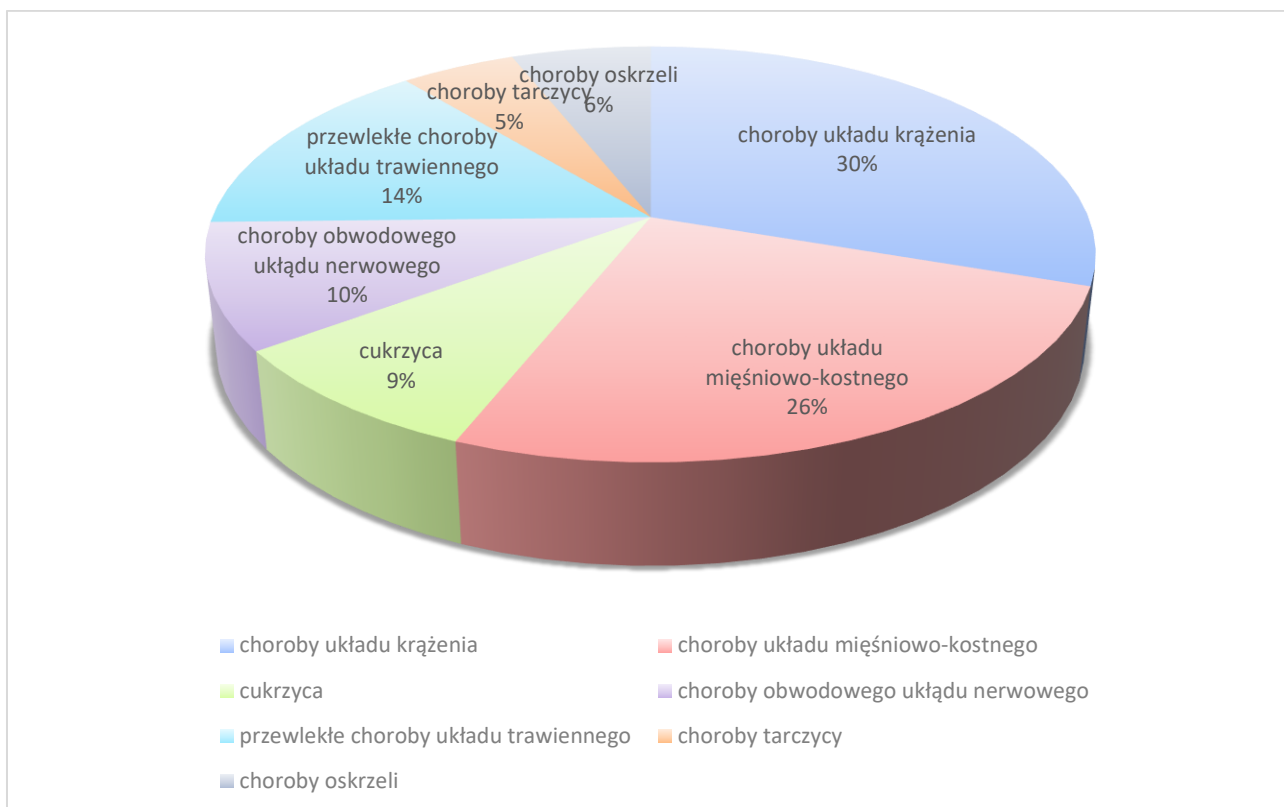
NZOZ w ramach działalności udziela porad w ramach opieki profilaktycznej nad dziećmi do 3 roku życia. Przeprowadzane są wizyty profilaktyczne pielęgniarek oraz profilaktyczne badania lekarskie dzieci i młodzieży.

Z danych NZOZ w Wyszkach wynika, że 46% pacjentów stanowią osoby w wieku 65 lat i więcej. Kolejna grupa osób będących pod opieką lekarza rodzinnego to osoby w wieku 55-64 lata, której procentowy udział wynosi 30%. Wśród dzieci i młodzieży do 18 roku życia zamieszkałych na terenie gminy 21% korzysta ze świadczeń medycznych z uwagi na występujące schorzenia. Najczęściej rozpoznawane w tej grupie pacjentów schorzenia to przede wszystkim, zaburzenia refrakcji i akomodacji oka, zniekształcenia kręgosłupa, alergie pokarmowe, otyłość, cukrzyca.

W grupie osób dorosłych choruje 60% mieszkańców gminy. Wśród osób dorosłych pozostających pod opieką medyczną najczęściej diagnozowano choroby układu krążenia,

choroby układu mięśniowo-kostnego, obwodowego układu nerwowego, cukrzycę oraz inne. Szczegółowy obraz przedstawia poniższy wykres.

Wykres nr 13. Procentowy rozkład chorób osób dorosłych.

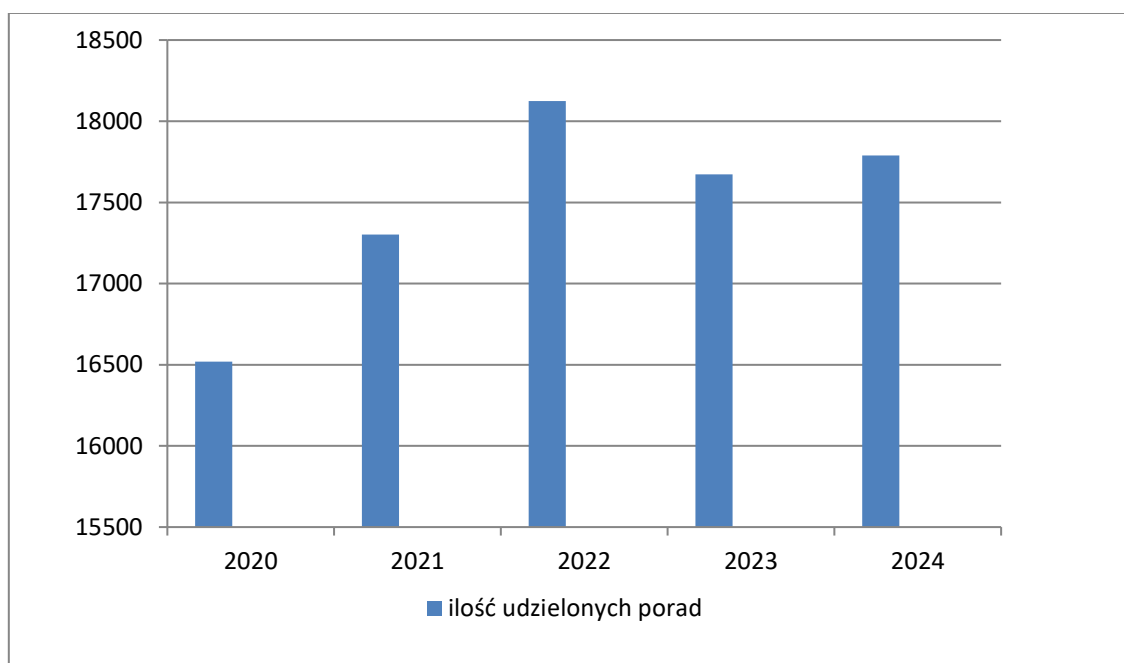

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych NZOZ w Wyszki

Wzrost populacji ludzi starszych powoduje wzrost rejestrowanych chorób wieku średniego i starszego. Z rozeznania lekarzy rodzinnych wynikają różne potrzeby zdrowotne mieszkańców gminy. Konieczna jest rehabilitacja osób z chorobami narządu ruchu oraz po urazach i utworzenie dostępu do gminnego gabinetu rehabilitacyjnego. W ramach profilaktyki prowadzone są różne programy profilaktyczne oraz realizowana jest ustawiczna, wielokierunkowa edukacja zdrowotna w ramach opieki medycznej lekarzy rodzinnych i pielęgniarek. Główny nacisk w profilaktyce dzieci i młodzieży służba zdrowia kładzie na organizowanie szczepień ochronnych, przeprowadzanie pogadanek z dziećmi i młodzieżą w różnych grupach wiekowych, a także propagowanie zdrowego trybu życia. Programy profilaktyczne realizują wszystkie szkoły na terenie gminy. Za ich realizację odpowiadają wychowawcy oraz pedagog szkolny.

Zgodnie z danymi GUS w latach 2020-2024 na terenie Gminy Wyszki udzielono w ramach podstawowej opieki zdrowotnej następującej liczby ambulatoryjnych porad lekarskich:

Wykres nr 14. Porady lekarskie ogółem w latach 2020-2024.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Stopniowy wzrost liczby udzielanych porad lekarski może wskazywać na starzenie się społeczeństwa zamieszkującego gminę oraz zagrożenia chorobami cywilizacyjnymi i zakaźnymi rozprzestrzeniającymi się w społeczeństwie w ostatnich latach.

Samorząd realizuje wiele działań o charakterze profilaktycznym i promocyjnym, mających na celu edukację zdrowotną, zmianę postaw prozdrowotnych i wyższą jakość życia mieszkańców.

Gmina Wyszki prowadzi działania na rzecz zwalczania narkomanii i przeciwdziałania alkoholizmowi. Znaczący udział w tych działaniach ma Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii. Określa on lokalną strategię w zakresie profilaktyki uzależnień oraz minimalizacji szkód społecznych i indywidualnych, wynikających z używania alkoholu i narkotyków. Adresowany jest do wszystkich grup społecznych w jakikolwiek sposób związanych z problemem alkoholowym i narkotykowym, bądź zagrożonych prawdopodobieństwem ich wystąpienia. Głównymi celami programu są:

- pomoc w wychodzeniu uzależnień osobom pijącym alkohol czy zażywającym substancje psychoaktywne w sposób ryzykowny lub szkodliwy oraz pomoc członkom ich rodzin doznającym szkód z tego powodu,
- stałe podnoszenie poziomu wiedzy na temat uzależnień poprzez rozwijanie działań edukacyjnych skierowanych do społeczności gminy, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży,
- promowanie zdrowego, wolnego od alkoholu i narkotyków stylu życia,

- zmniejszenie dostępności do alkoholu i narkotyków poprzez restrykcyjne przestrzeganie ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii.

Dla osiągnięcia zakładanych celów realizowane były zadania w zakresie zwiększenia dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków. W celu rozwiązywania problemów związanych z alkoholizmem i narkomanią w gminie działa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Działania profilaktyczne wymagają wiedzy o rozmiarach i charakterze zjawiska. Skala zjawiska uzależnienia od alkoholu, narkotyków oraz uzależnień behawioralnych na terenie gminy jest trudna do precyzyjnego określenia, a poziom spożycia alkoholu jak i rozpowszechnienie szkodliwych następstw picia, są różne w zależności od środowiska. Według szacunkowych danych Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych populację osób, u których można zdiagnozować problem wynikający z nadmiernego spożywania alkoholu, w odniesieniu do Gminy Wyszki przedstawia poniższa tabela:

Tabela nr 2. Problem wynikający z nadmiernego spożywania alkoholu, w odniesieniu do Gminy Wyszki w latach 2020 – 2021.

Grupa osób uzależnionych	% populacji	Polska	Gmina Wyszki 2020	Gmina Wyszki 2021
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 600 tys.	ok. 87 osób	ok. 89 osób
Dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok.1,5 mln.	ok. 174 osób	ok. 177 osób
Dzieci wychowujące się w rodzinie alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5mln.	ok. 174 osób	ok 177 osób
Osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	ok. 2-2,5 mln.	ok.217-303 osób	ok. 221-310 osób
Ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	ok. 2 mln. osób dorosłych i dzieci	ok. 174 osób	ok.180 osób

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

W ostatnich latach liczba punktów sprzedaży alkoholu na terenie gminy Wyszki systematycznie spada. W 2011 r. na terenie Gminy Wyszki było 9 punktów sprzedaży alkoholu, obecnie jest 6. Liczba mieszkańców na jeden punkt sprzedaży alkoholu w Polsce wynosi 295 mieszkańców, na terenie gminy Wyszki 725 mieszkańców.

Tabela nr 3. Konsekwencje nadużyć alkoholu w Gminie Wyszki w latach 2018- 2020.

Rodzaj konsekwencji nadużyć alkoholu	2018	2019	2020
Liczba wniosków o wszczęcie postępowania wobec osób, co do których istnieje podejrzenie nadużywania alkoholu	6	9	8
Liczba osób wobec których GKRPA wystąpiła do sądu w wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	6	1	0
Liczba osób uzależnionych od alkoholu korzystających z usług Punktu Konsultacyjnego	5	4	4
-w tym liczba udzielonych porad tym osobom	15	9	11
Liczba osób współuzależnionych korzystających z usług punktu Konsultacyjnego	4	7	3
-w tym liczba udzielonych porad	16	10	15
Ofiary przemocy domowej	1	3	1
- w tym liczba udzielonych porad tym osobom	2	10	4
Sprawcy przemocy	1	1	1
- w tym liczba udzielonych porad tym osobom	7	1	7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Wyszkiach

Tabela nr 4. Rodziny objęte pomocą na terenie Gminy Wyszki w latach 2018 - 2020.

Rodziny objęte pomocą	2018	2019	2020
Liczba rodzin objętych pomocą -ogółem	186	167	148
Liczba rodzin z problemem alkoholowym	14	11	9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Wyszkiach

Tabela nr 5. Zespół Interdyscyplinarny – Gmina Wyszki w latach 2018-2020.

	2018	2019	2020
Liczba realizowanych procedur Niebieskiej Karty	5	16	17
Liczba grup roboczych w których składzie jest przedstawiciel Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	8	10	13

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Wyszkach

W okresie od stycznia do października 2021 r. policja odnotowała na terenie gminy Wyszki 38 zdarzeń które miały miejsce pod wpływem alkoholu, 4 zdarzenia w ruchu drogowym, sprawcy pod wpływem alkoholu, zatrzymano 4 nietrzeźwych kierowców, 1 zdarzenie związane z łamaniem ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. Pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej w Wyszkach udzielali w tym okresie pomocy rodzinie w skład której wchodziła osoba stosująca środki psychoaktywne. Z usług psychologa w punkcie konsultacyjnym korzystało 3 osoby.

Gmina Wyszki realizuje pomoc psychospołeczną i prawną udzielaną rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie. Prowadzi współpracę z Sądem, prokuraturą, policją, pomocą społeczną, służbą zdrowia, szkołami, parafią oraz osobami fizycznymi działającymi na rzecz trzeźwości. Ponadto Gmina Wyszki współpracuje z Zespołem Interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

W Gminie podejmowane są interwencje w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 131 i 15 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Przedsiębiorcy prowadzący sprzedaż napojów alkoholowych zostali pouczeni o zakazie sprzedaży napojów alkoholowych nieletnim oraz o obowiązku przestrzegania zakazu spożywania alkoholu w okolicy sklepów. Na realizację zadań Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w 2024 roku przeznaczono 26 000,00 zł.

Zapewnienie odpowiedniego poziomu opieki zdrowotnej mieszkańcom wpłynie nie tylko na podniesienie komfortu życia mieszkańców i zadowolenia ze świadczonych usług. Obecnie dostępność i jakość usług zdrowotnych staje się wyznacznikiem jakości życia oraz determinuje trwałą i zrównoważony rozwój gospodarczy. Korzystna zmiana tej sytuacji jest niemożliwa bez wprowadzenia szerokich zmian w systemie na szczeblu krajowym.

Nawet przy braku szczegółowych danych statystycznych można przypuszczać, że do rangi najważniejszych zadań Gminy Wyszki w zakresie opieki medycznej urastają te same problemy,

które uwidaczniają się w skali ogólnopolskiej - niewydolność systemu związana z brakiem wykwalifikowanej kadry, wydłużony czas oczekiwania na udzielenie pomocy czy niedostatki sprzętowe.

Jako najważniejsze potrzeby z zakresu ochrony zdrowia należy wskazać zwiększenie dostępności usług opiekuńczych skierowanych do osób starszych i niepełnosprawnych, organizacja wsparcia dla osób przewlekle chorych oraz integrację osób niepełnosprawnych. Niezbędna także jest profilaktyka i edukacja społeczna młodzieży i osób dorosłych, zwiększenie świadomości społecznej w zakresie zdrowego stylu życia oraz rozszerzenie działalności świetlic środowiskowych z zajęciami profilaktycznymi.

Skuteczne propagowanie zdrowego stylu życia z większą aktywnością fizyczną, ze zmianą diety, eliminacją nikotyny, zmniejszeniem spożycia alkoholu i poprawą jakości powietrza może przynieść większe efekty niż rosnące nakłady na medycynę naprawczą. Rozwiązanie tych problemów wydaje się być kluczowe także ze względu na wskazywane wcześniej niekorzystne procesy demograficzne i spodziewane w związku z nimi zwiększenie zapotrzebowania na usługi medyczne i opiekuńcze. W zakresie planów inwestycyjnych Gminy Wyszki dotyczących poprawy dostępności opieki zdrowotnej jest pozyskiwanie środków zewnętrznych na zwiększanie dostępności i jakości świadczonych usług zdrowotnych.

WNIOSKI	WYZWANIA
• Ryzyko wystąpienia problemów dotyczących bieżącego funkcjonowania placówki opieki zdrowotnej, związane z brakami kadrowymi, sprzętowymi oraz finansowymi • Prawdopodobieństwo wzrostu zapotrzebowania na opiekę zdrowotną i usługi specjalistyczne, związane ze zmianami w strefie demograficznej	• Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom Gminy Wyszki poprzez usprawnienie systemu ochrony zdrowia • Zapobieganie problemom związanym z funkcjonowaniem służby zdrowia na poziomie lokalnym • Współdziałanie w tworzeniu oferty wsparcia dla osób i rodzin dotkniętych ciężkimi chorobami i nałogami • Wzmocnienie działań w obszarze profilaktyki zdrowotnej, promocji zdrowia

2.7. Pomoc społeczna

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne zasoby i możliwości. Instytucja ta wspiera osoby

i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. (art.2 pkt 1 i art. 3 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej).

Jednym z podstawowych narzędzi realizacji lokalnej polityki społecznej na poziomie samorządu gminy jest strategia rozwiązywania problemów społecznych. Cele zapisane w Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wyszki na lata 2021-2030 są spójne z celami w zakresie polityki społecznej zawartymi w dokumentach na różnych poziomach: kraju, Województwa Podlaskiego, Powiatu Bielskiego.

Celem Strategii są działania długofalowe polegające na inwestycji w kapitał ludzki, edukację, poprawę sytuacji materialnej rodzin, działania na rzecz poprawy rynku zatrudnienia i poprawy przedsiębiorczości. Strategia ma pobudzać do aktywności organizacje i instytucje działające w obszarze lokalnej polityki społecznej. Poprzez cele i kierunki działania ma dotrzeć do osób najbardziej potrzebujących i zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Opiekę społeczną na terenie Gminy Wyszki realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej - jednostka organizacyjna Gminy Wyszki. Na terenie powiatu funkcjonuje powiatowe centrum pomocy rodzinie, z którym GOPS Wyszki współpracuje w zakresie realizacji postanowień sądu dotyczących ograniczenia władzy rodzicielskiej poprzez umieszczenie dzieci w rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo – wychowawczej.

W ramach współpracy z PCPR, osoby z terenu gminy mogą uczestniczyć w programach korekcyjno – edukacyjnych dla osób z problemem przemocy i agresji oraz korzystać z poradnictwa specjalistycznego. Prowadzone są również działania na rzecz osób niepełnosprawnych, m. in. grupy wsparcia dla rodziców dzieci niepełnosprawnych intelektualnie, poradnictwo prawne, działania szkoleniowe i rehabilitacyjne. Działania są również skierowane na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi oraz z różnymi rodzajami niepełnosprawności. Ta grupa osób ma możliwość uczestnictwa w Warsztatach Terapii Zajęciowej w Bielsku Podlaskim.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (GOPS) w Wyszki realizuje zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej oraz innych aktów prawnych, w szczególności: ustawy o świadczeniach rodzinnych, ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, ustawy o dodatkach mieszkaniowych, ustawy - prawo energetyczne, ustawy o karcie dużej rodziny, ustawy o ustalaniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów. Do zadań z obszaru polityki społecznej należy zaliczyć także realizację zadań z ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3.

W celu efektywności działań pomocowych Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wyszki współpracuje na co dzień z Sądem Rejonowym w Bielsku Podlaskim, Prokuraturą Rejonową, kuratorami zawodowymi i społecznymi, komornikami sądowymi, domami pomocy społecznej województwa podlaskiego i województw ościennych, Powiatowym Urzędem Pracy w Bielsku Podlaskim, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku Podlaskim , Powiatowym Zespołem ds. Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną, parafiami

rzymskokatolickimi, prawosławnymi, Komendą Powiatową Policji w Bielsku Podlaskim, szkołami (pedagogiem, psychologiem i Radami Rodziców), z przedstawicielami organizacji pozarządowych i kół gospodyń wiejskich, z lekarzami rodzinnymi i pielęgniarkami, a także z radnymi i sołtysami z terenu gminy.

Wszystkie wymienione osoby i instytucje działają w obszarze szeroko ujętej polityki społecznej i pracy socjalnej na rzecz osób i rodzin potrzebujących wsparcia. Zakres współpracy międzyinstytucjonalnej różni się w zależności od złożoności sytuacji rodzin, dzieci, osób starszych, czy niepełnosprawnych i jest podejmowany w celu zwiększenia efektywności pomocy i wsparcia oraz w celu usamodzielnienia.

Statutowym celem działania Ośrodka jest realizowanie zadań, które powinny umożliwić osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych. Pomoc udzielana jest bezpośrednio rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, dotkniętych bezrobociem, niepełnosprawnością, przewlekłą chorobą lub innymi przyczynami powodującymi trudną sytuację.

Kadrę Ośrodka stanowią: dyrektor, starszy specjalista pracy socjalnej, specjalista pracy socjalnej, starszy pracownik socjalny, inspektor w komórce świadczeń rodzinnych, referent i asystent rodziny. Ośrodek zatrudniał w 2024 roku w ramach umowy zlecenia: osoby realizujące usługi opiekuńcze (w tym sąsiedzkie) w miejscu zamieszkania - 10 osób, oraz pedagoga, logopedę, instruktora hipoterapii - świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych - 4 osoby.

Środki na finansowanie na realizację zadań pomocy społecznej pochodzą z budżetu państwa oraz środków własnych gminy.

Realizacja zadań z zakresu Pomocy społecznej obejmuje w szczególności:

1. Zadania własne gminy o charakterze obowiązkowym realizowane przez Ośrodek w 2024 r:
 - sporządzanie oceny w zakresie pomocy społecznej,
 - koordynacja i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka,
 - przyznawanie zasiłków okresowych,
 - przyznawanie i wpłacanie zasiłków celowych,
 - praca socjalna,
 - organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym w formie usług sąsiedzkich w miejscu zamieszkania,
 - dożywianie dzieci,
 - kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu,

- sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie wojewodzie, w tym w formie elektronicznej przy użyciu systemu teleinformatycznego, - utrzymywanie Ośrodka, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników,
 - przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych,
 - opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
2. Pozostałe zadania własne gminy, wynikające z ustawy o pomocy społecznej:
- przyznawanie i wypłacanie specjalnych zasiłków celowych,
 - współpraca z urzędem pracy.
3. Zadania zlecone z zakresu administracji rządowej:
- organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w miejscu zamieszkania,
 - realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej:
 - a) wieloletniego programu rządowego „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024 — 2028,
 - b) Programu „Korpus Wsparcia Seniorów” na rok 2024,
 - c) Programu „Opieka 75+” na rok 2024,
 - d) Programu „Dofinansowanie pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej w postaci dodatku motywacyjnego na lata 2024-2027”,
 - e) Programu „Dofinansowanie wynagrodzeń pracowników jednostek wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej na lata 2024 — 2027”,
 - f) rządowego programu wspierania rodziny „Asystent rodziny w 2024 r.”
4. Przyznawanie prawa do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
5. Przyznawanie i wypłacanie świadczeń rodzinnych i pielęgnacyjnych.
6. Przyznawanie i wypłacanie świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz prowadzenie działań wobec dłużników alimentacyjnych.
7. Realizacja programu przeciwdziałania przemocy domowej, w tym obsługa Zespołu Interdyscyplinarnego.
8. Realizacja gminnego programu wspierania rodziny, w tym współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej oraz zatrudnianie asystenta rodziny.
9. Przydzielanie Karty Dużej Rodziny.
10. Organizowanie prac społecznie użytecznych.
11. Przyznawanie i wypłacanie dodatków mieszkaniowych.
12. Udzielanie pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów.
13. Przyznawanie i wypłacanie dodatku osłonowego.
14. Przyznawanie i wypłata bonu energetycznego.
15. Wydawanie zaświadczeń o wysokości przeciętnego dochodu gospodarstwa domowego do programu Czyste Powietrze.

Tabela nr 6. Liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną na terenie Gminy Wyszki

Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i własnych (bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania)	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Rok 2022	242	151	438
Rok 2023	220	130	400
Rok 2024	221	129	391

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Wyszki

Świadczenia wychowawcze i rodzinne to główne zadania zlecone Gminie Wyszki. Do zadań własnych realizowanych w dziale Rodzina należą zadania wykonywane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej: zatrudnienie asystenta rodziny i dofinansowywanie wydatków za osoby przebywające w rodzinach zastępczych.

Z przedstawionych w Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wyszki na lata 2021-2030 wynika, że najpoważniejszą trudnością życiową klientów pomocy społecznej jest ubóstwo, które jest jednym z głównych powodów korzystania z pomocy społecznej. Klientami są osoby i rodziny o niskich kwalifikacjach zawodowych, długotrwale bezrobotne, jak również osoby nieposiadające stałego źródła dochodu, pracujące w niepełnym wymiarze czasu pracy lub dorywczo. Wzrost kosztów utrzymania, niskie dochody własne są głównymi przyczynami zgłaszania się o pomoc finansową.

Kolejnymi czynnikami korzystania z pomocy społecznej są: bezrobocie, długotrwała choroba oraz niepełnosprawność.

Mieszkańcy gminy potrzebują doradztwa specjalistycznego, czy też prowadzenia grup wsparcia, edukacyjnych dla poszczególnych kategorii osób zgłaszających się po pomoc.

Grupami społecznymi w gminie, najbardziej wymagającymi wsparcia i zagrożonymi wykluczeniem społecznym są:

- rodziny wykazujące bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego,
- osoby chore przewlekłe i niepełnosprawne,
- osoby starsze.

Z uwagi na zmiany demograficzne i społeczne (np. wzrastająca liczba osób w wieku poprodukcyjnym, wydłużanie się życia, migracje innego typu) oraz dokonując analizy badań społecznych ważnym zadaniem GOPS jest wsparcie w formie usług opiekuńczych dla osób starszych.

Zapotrzebowanie na usługi społeczne dla osób starszych będzie systematycznie rość, co wiąże się z koniecznością podjęcia działań w celu dostosowania systemu pomocy społecznej do aktualnych i przyszłych potrzeb społecznych, z uwzględnieniem specyficznych potrzeb osób w podeszłym wieku. Szczególnie ważne jest rozwijanie takich rozwiązań jak centra usług opiekuńczych, wolontariat opiekuńczy, czy opieka ze strony grup sąsiedzkich. Działania podmiotów powinny skoncentrować się na zabezpieczeniu potrzeb tych kategorii odbiorców, w szczególności podejmowania działań zmierzających do pobudzania aktywności osób starszych i niepełnosprawnych. To spowoduje poprawę kondycji osób starszych i możliwości utrzymania tej grupy osób w środowisku zamieszkania.

WNIOSKI	WYZWANIA
Ryzyko problemów społecznych będących konsekwencją starzenia się społeczeństwa, ubóstwa, bezrobocia, chorób i niepełnosprawności związane ze wzrostem osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej	- Współpraca z jednostkami gminnymi w zakresie udzielania skutecznego wsparcia - Pozyskiwanie środków na rozwijanie pomocy społecznej i korzystanie z programów pomocowych

2.8. Zasoby lokalowe i mienie Gminy Wyszki

Na terenie gminy Wyszki przeważa budownictwo jednorodzinne. Ponad 95% mieszkańców mieszka na własnych posesjach w domach jednorodzinnych. Najbardziej skumulowaną pod względem zamieszkania miejscowością jest Strabla, mieszkańcy mają własne posesje ale ich domy są usytuowane w bliskiej odległości.

W skład mieszkaniowego zasobu Gminy Wyszki wchodzi:

- 2 lokale mieszkalnych w miejscowości Wyszki,
- 2 lokale w budynku po szkole w Niewinie Borowym,
- 2 lokale w Ośrodku Zdrowia w Topczewie,
- 1 lokal w Ośrodku Zdrowia w Strabli,
- 1 lokal w Szkole Podstawowej w Topczewie
- 1 lokal w Kamiennym Dworze

Zarząd nad budynkami i lokalami sprawowany jest przez Gminę, zgodnie z Wieloletnim Programem Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Wyszki. Dużym problemem dla gminy jest pozyskanie do zasobu mienia komunalnego, budynku z przeznaczeniem na lokal socjalny, ponieważ środki finansowe gminy nie pozwalają na budowę i utrzymanie takiego lokalu. Odnośnie wynajmu lokali obowiązuje uchwała Rady Gminy Wyszki w sprawie ustalenia zasad wynajmu lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy.

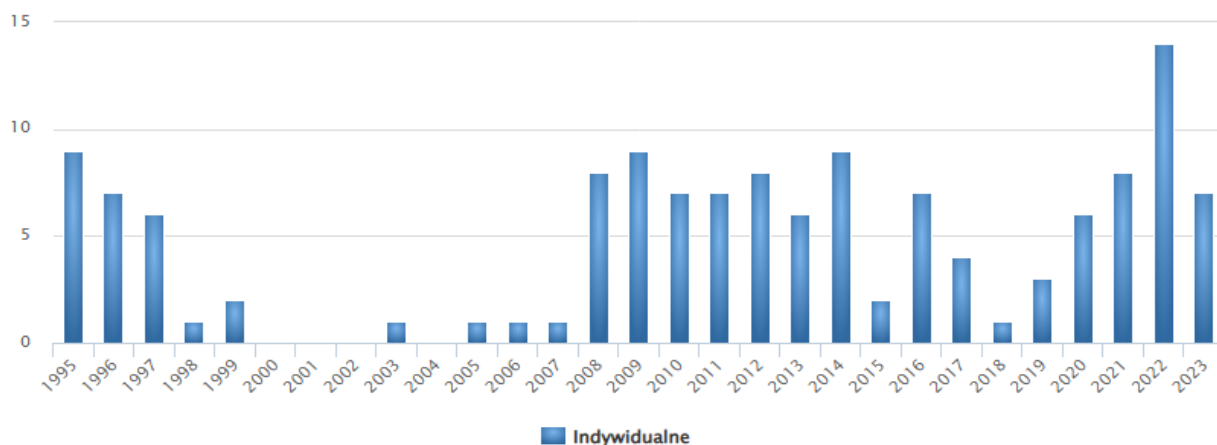
Na terenie Gminy Wyszki powstają nowe lokale mieszkaniowe. W 2023 roku w gminie oddano do użytku 7 mieszkań. 100,0% mieszkań zostało przeznaczonych na cele indywidualne. Całkowite zasoby mieszkaniowe w gminie Wyszki to 1 748 nieruchomości. Przeciętna liczba pokoi w nowo oddanych mieszkaniach w gminie Wyszki to 4,86 i jest znacznie większa od przeciętnej liczby izb dla województwa podlaskiego oraz znacznie większa od przeciętnej liczby pokoi w całej Polsce.

Przeciętna powierzchnia użytkowa nieruchomości oddanej do użytkowania w 2023 roku w gminie Wyszki to 123,70 m² i jest znacznie większa od przeciętnej powierzchni użytkowej dla województwa podlaskiego oraz znacznie większa od przeciętnej powierzchni nieruchomości w całej Polsce.

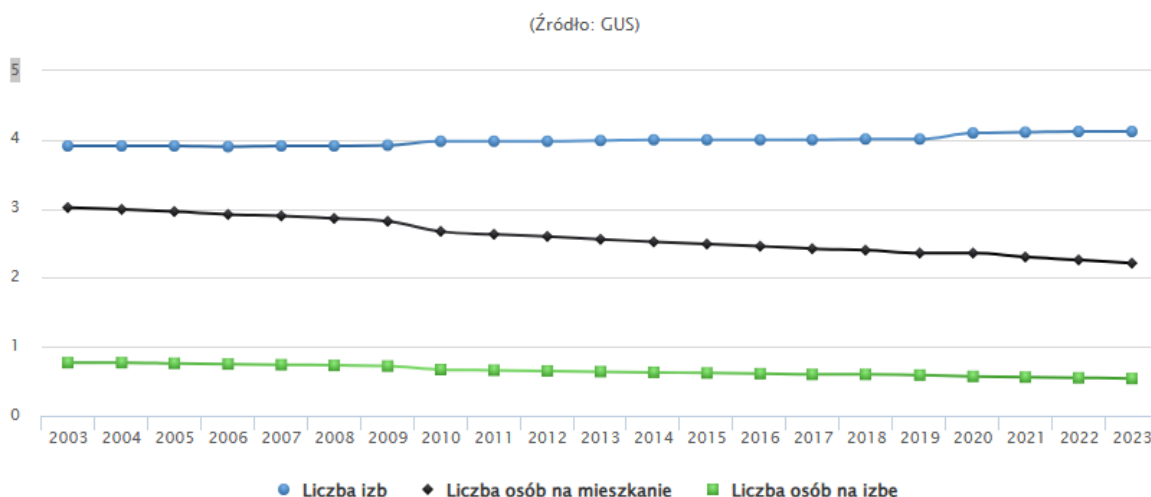
Biorąc pod uwagę instalacje techniczno-sanitarne 91,88% mieszkań przyłączonych jest do wodociągu, 68,08% nieruchomości wyposażonych jest w ustęp spłukiwany, 63,73% mieszkań posiada łazienkę, 54,06% korzysta z centralnego ogrzewania, a 5,61% z gazu sieciowego.

Wykres nr 15. Liczba mieszkań oddanych do użytku w latach 2015-2023 w Gminie Wyszki.

(Źródło: GUS)

Wykres nr 16. Zasoby mieszkaniowe w gminie Wyszki w latach 1995-2023.

Poniższa tabela przedstawia wykaz budynków, obiektów i urządzeń technicznych mienia komunalnego gminy Wyszki – stan na koniec 2024 roku

Tabela nr 7. Wykaz budynków, obiektów i urządzeń technicznych mienia komunalnego gminy Wyszki.

Nazwa	Ilość szt. w 2022	Ilość szt. w 2023	Ilość szt. w 2024
BUDYNKI I OBIEKTY			
budynek administracyjny	1	1	1
budynki mieszkalne	2	2	2
budynki hydroforni	2	2	2
budynki użytkowe	7	6	6
budynki i obiekty szkolne	3	3	3
straże	5	5	5
obiekty służby zdrowia	2	2	2
budynki świetlic	4	4	6
OBIEKTY INŻYNIERII LĄDOWEJ I WODNEJ			
drogi urządzone i parkingi	36	38	47
wodociągi	130,1 km 1448 przyłączy	130,641 km 1462 przyłączy	131,185 km, 1483 przyłączy
kanalizacja	10,2 km, 117 przyłączy 29 zestawów przydomowych oczyszczalni ścieków	10,2 km, 118 przyłączy, 29 zestawów przydomowych oczyszczalni ścieków	10,8 km, 118 przyłączy, 3 zestawy przydomowej oczyszczalni ścieków
ŚRODKI TRANSPORTOWE			

samochody OSP	7	7	8
autobusy i samochody	9	8	9
ciągniki	2	2	5
pozostałe	6	6	7
ZESPOŁY PRĄDOTWÓRCZE, MASZYNY, URZĄDZENIA I APARATY			
zespoły prądotwórcze, maszyny, urządzenia, klimatyzatory aparaty, fotowoltaika	25	27	39
kotły grzejne	4	4	3
Kolektory słoneczne	37	37	0
wyposażenie	18	17	29
grunty (działki)	93,9675 ha	91,2594	93,3939

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych RAPORT O STANIE GMINY WYSZKI W 2024 ROKU

Na dochody uzyskane przez gminę w 2024 roku z majątku z tytułu sprzedaży mienia, użytkowania wieczystego działek budowlanych oraz najmu i dzierżawy składały się:

- wpływy ze sprzedaży mienia komunalnego,
- wpływy ze sprzedaży składników majątkowych,
- wpływy z użytkowania wieczystego działek,
- wpływy za dzierżawę działek,
- za zajęcie pasa drogowego,
- czynsz za najem

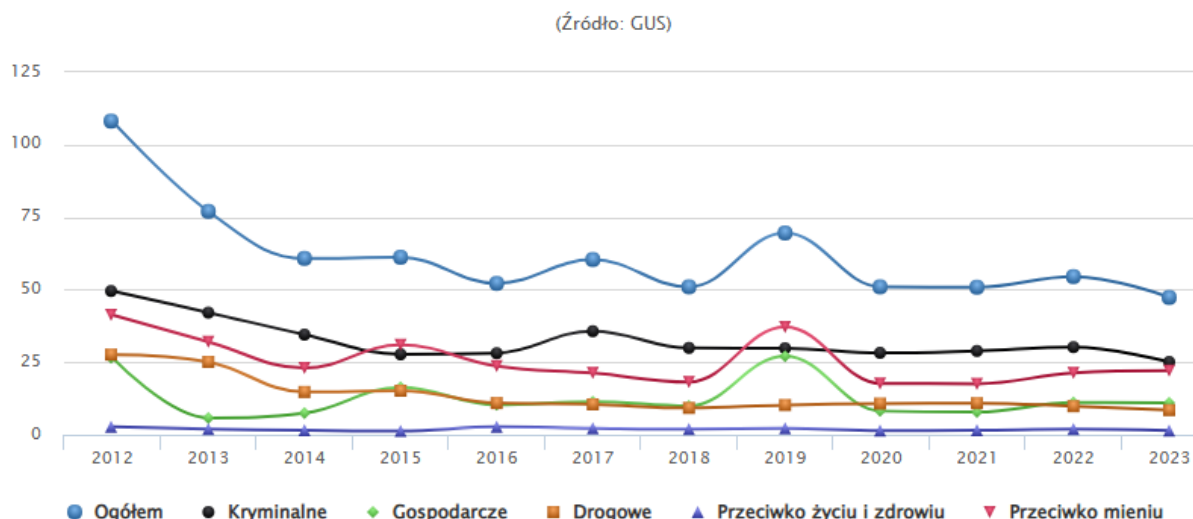
2.9. Bezpieczeństwo publiczne

Jednym z podstawowych warunków umożliwiających sprawne funkcjonowanie społeczeństwa jest zapewnienie bezpieczeństwa publicznego. Obszar bezpieczeństwa na terenie gminy dotyczy działań związanych z utrzymaniem ładu i porządku społecznego. Służby odpowiedzialne za właściwą organizację życia społecznego opartą na pewnych zasadach, normach i wartościach mają za zadanie zapobiegać działaniom konfliktowym i destrukcyjnym, które powodują dezorganizację życia zbiorowości. Zapewnienie bezpieczeństwa oraz porządku publicznego jest zadaniem własnym gminy. W celu jego realizacji gmina finansuje Policję, wspiera programy walki z przemocą, organizuje pozaszkolne zajęcia dla dzieci i młodzieży.

Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców gminy oraz niski stopień przestępczości są jednym z czynników świadczących o rozwoju i atrakcyjności gminy. Podstawowym organem powołanym do zapewnienia bezpieczeństwa jest Policja. Na terenie gminy Wyszki utworzony został rewir dzielnicowy. Nad bezpieczeństwem mieszkańców gminy czuwa przydzielony na obszar gminy dzielnicowy z Komendy Powiatowej Policji w Bielsku Podlaskim, punkt przyjęć interesantów zlokalizowany w Budynku Urzędu Gminy Wyszki pod adresem: ul. Piórkowska 2 Wyszki.

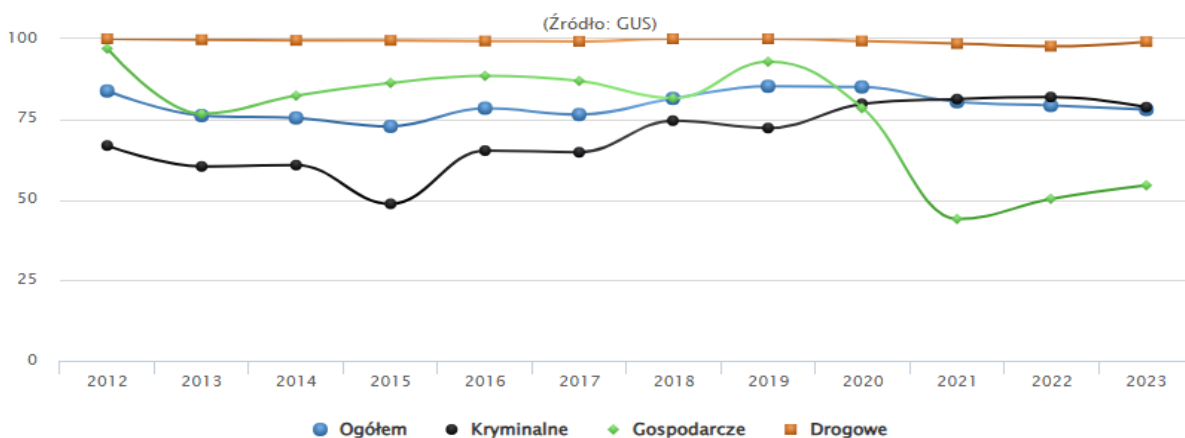
W 2023 roku w gminie Wyszki stwierdzono szacunkowo (w oparciu o dane powiatowe) 47 przestępstw. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa podlaskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. Przestępstwa, które są popełniane przez mieszkańców to przede wszystkim rozboje, kradzieże, włamania, niszczenie mienia, bójki, pobicia.

Wykres nr 17. Przestępstwa w Gminie Wyszki w latach 1995-2023.

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w Gminie Wyszki wynosi 78,00% i jest porównywalny do wskaźnika wykrywalności dla województwa podlaskiego oraz większy od wskaźnika dla całej Polski. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców gminy Wyszki najwięcej stwierdzono przestępstw przeciwko mieniu - 5,62 (wykrywalność 59%) oraz o charakterze kryminalnym - 6,39 (wykrywalność 78%). W dalszej kolejności odnotowano przestępstwa drogowe - 2,16 (99%), o charakterze gospodarczym - 2,81 (54%) oraz przeciwko życiu i zdrowiu - 0,37 (100%).

Wykres nr 18. Wykrywalność przestępstw w Gminie Wyszki w latach 2012-2023.

Jeżeli chodzi o wykroczenia (przeprowadzone czynności wyjaśniające w sprawie o wykroczenie oraz wykroczenia drogowe) głównie są to kradzieże, zniszczenia mienia,

zanieczyszczanie środowiska, wycinka drzewa bez zezwolenia, niezachowanie nakazanych środków przy trzymaniu zwierzęcia, zakłócenie porządku publicznego, spożywanie alkoholu w miejscu zabronionym.

Niepokojącym faktem jest duża liczba interwencji Policji w związku z nadużywaniem alkoholu i stosowaniem przemocy. Procedura i dokumentacja Niebieskiej Karty pozwala na zdiagnozowanie przemocy w rodzinie, zaplanowanie planu pomocy w stosunku do ofiar przemocy oraz podjęcie działań interwencyjnych skierowanych do stosujących przemoc. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego pozwala na wzmocnienie działań instytucji zajmujących się problemem przemocy.

Komenda Powiatowa Policji w Bielsku Podlaskim prowadzi szereg programów edukacyjnych mających na celu ograniczenie przestępczości i aspołecznych zachowań. Są to programy skierowane do uczniów oraz osób dorosłych. Pracownicy Policji spotykają się z mieszkańcami na różnych festynach, prowadzą działalność informacyjno– edukacyjną poprzez różnego rodzaju kampanie. W gminie Wyszki nie odnotowuje się miejsc szczególnie zagrożonych pod kątem bezpieczeństwa czy też problemów szczególnie dokuczliwych społecznie.

O sprawnie działający system ratowniczo-gaśniczy dbają jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej. Jest to zorganizowana formacja zajmująca się prewencją i walką z pożarami oraz innymi zagrożeniami (wyłączając przestępczość) zdrowia i życia ludzkiego, dobytku oraz środowiska naturalnego. Straż pożarna działa jako organizacja oparta na straży zawodowej – Państwowa Straż Pożarna oraz straży społecznej – Ochotnicza Straż Pożarna.

Na terenie gminy Wyszki funkcjonuje 9 jednostek ochotniczych straży pożarnych, w tym 2 jednostki włączone do Krajowego Systemu Ratowniczo – Gaśniczego. Ochotnicza Straż Pożarna na terenie gminy liczy 225 członków (205 zwyczajnych – w tym: 6 kobiet, 20 honorowych). Wśród jednostek wyróżnić należy Młodzieżową Drużynę Pożarniczą. Jednostki strażackie mają do dyspozycji 10 samochodów pożarniczych oraz sprzęt ratowniczy.

Zagrożenie pożarowe w Gminie Wyszki jest zróżnicowane i zależy od bardzo wielu czynników, m. in. zwartość zabudowy, sprawność instalacji elektrycznej i przewodów kominowych, ogólnego porządku, rodzaju pokryć dachowych, zjawisk atmosferycznych oraz działalności człowieka. Zagrożeniem w okresie zimowych jest używanie piecyków grzewczych oraz iskry kominowe, natomiast wiosną częstą przyczyną pożarów jest wypalanie traw na łąkach i nieużytkach. Istotnym problemem są pustostany, gdzie ułatwiony jest dostęp osobom postronnym. Swobodny dostęp do budynków stwarza możliwość zaproszenia ognia, a nawet podpalenia.

Strażacy ochotnicy inicjują, organizują i współpracują przy realizacji wydarzeń gminnych – festynów, pikników, obchodów świąt państwowych i religijnych.

Na terenie Gminy Wyszki funkcjonuje Regionalny System Ostrzegania. Jest to aplikacja alarmowa, dzięki której komunikaty o potencjalnych zagrożeniach i klęskach żywiołowych pojawiają się na ekranach telewizorów w kanałach TVP, telegazecie oraz w specjalnej aplikacji na smartfony. Dla potrzeb RSO przygotowana została specjalna bezpłatna aplikacja

na najpopularniejsze systemy operacyjne: iOS, Android, Windows. Komunikaty/ostrzeżenia rozpowszechniane w ramach RSO obejmują następujące kategorie tematyczne:

- **Ogólne** – zamieszcza się komunikaty mające bezpośredni wpływ na bezpieczeństwo mieszkańców
- **Meteorologiczne** –ostrzeżenia;
- **Hydrologiczne** –ostrzeżenia;
- **Stany wód** - wodowskazy, zamieszczone są bieżące stany wód w rzekach wraz z zaznaczeniem przekroczeń stanów ostrzegawczych i alarmowych (co w okresie powodziowym jest niezwykle istotne).
- **Informacje drogowe** – zamieszcza się komunikaty dotyczące znacznych utrudnień w ruchu drogowym.

Gmina Wyszki realizując zadania wynikające z ustawy o krajowym systemie cyberbezpieczeństwa przekazuje informacje i przeprowadza szkolenia pozwalające na zrozumienie zagrożeń występujących w cyberprzestrzeni.

Cyberbezpieczeństwo to „odporność systemów informacyjnych na działania naruszające poufność, integralność, dostępność i autentyczność przetwarzanych danych lub związanych z nimi usług oferowanych przez te systemy” (art. 2 pkt 4 ustawy z dnia 5 lipca 2018 r. o krajowym systemie cyberbezpieczeństwa (Dz.U. z 2020 r. poz. 1369 z późn. zm)).

Do najpopularniejszych zagrożeń w cyberprzestrzeni należą:

- ataki z użyciem szkodliwego oprogramowania (malware, wirusy, robaki, itp.),
- kradzieże tożsamości
- kradzieże (wyłudzenia), fałszowanie bądź niszczenie danych,
- blokowanie dostępu do usług,
- spam (niechciane lub niepotrzebne wiadomości elektroniczne),
- ataki socjotechniczne (np. phishing, czyli wyłudzenie poufnych informacji (np. danych do logowania) poprzez podszywanie się pod instytucję lub osobę godną zaufania, np. urzędy, banki, portale społecznościowe, znajomych);

Gmina Wyszki stara się uświadamiać swoich mieszkańców o zagrożeniach w cyberprzestrzeni. Organizowane są szkolenia dla pracowników urzędu, szkół, dzieci i młodzieży szkolnej oraz ludności. Na stronie internetowej gminy zamieszczone są rekomendacje, dzięki którym można uchronić się przed niebezpieczeństwem z sieci.

Wszystkie zagrożenia mają wpływ na mieszkańców gminy i infrastrukturę. Ich intensywność i rozmiar będzie wpływać na wielkość strat. Przygotowanie do zagrożeń w znacznym stopniu ograniczy dotkliwość zagrożenia i pomniejszy zniszczenia. W tym zakresie należy przede wszystkim podejmować działania zmierzające do ciągłego podnoszenia świadomości społecznej o przyczynach powstawania zdarzeń niekorzystnych i sposobach postępowania na wypadek zaistniałego lub zbliżającego się zdarzenia. Ważne jest również zapewnienie odpowiednich sił i środków niezbędnych do reagowania na powstałe zagrożenie.

WNIOSKI	WYZWANIA
• Poprawa jakości życia i obniżenie negatywnych skutków społecznych poprzez podniesienie poziomu bezpieczeństwa w ruchu drogowym, bezpieczeństwa przeciwpożarowego, rodzinnego, bezpieczeństwa dzieci i cyberbezpieczeństwa	• Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom Gminy Wyszki poprzez usprawnienie systemu pomocy społecznej • Wszelkie działania na rzecz podniesienia poziomu bezpieczeństwa w ruchu drogowym, bezpieczeństwa przeciwpożarowego, rodzinnego, bezpieczeństwa dzieci i cyberbezpieczeństwa • Działalność edukacyjna dla wszystkich mieszkańców związana z występującymi zagrożeniami

2.10. Organizacje pozarządowe

Kolejnym z widocznych na terenie Gminy Wyszki przejawów aktywności społecznej oraz wskaźnikiem poziomu rozwoju kapitału społecznego na terenie gminy można uznać działalność organizacji zaliczanych do trzeciego sektora, na czele ze stowarzyszeniami i klubami sportowymi. Organizacje pozarządowe są aktywne w różnych obszarach działalności, pełnią również rolę animatorów życia społecznego i kulturalnego. Integrują one społeczność lokalną. Koncentrują się głównie na udzielaniu pomocy osobom i rodzinom, profilaktyce uzależnień, wspieraniu kultury i edukacji, aktywizowaniu lokalnej społeczności, kultywowanie tradycji narodowych i zwyczajów kulturowych oraz działalność na rzecz sportu turystyki czy ochrony środowiska.

Najpopularniejszymi obszarami działalności organizacji z terenu Gminy Wyszki są: sport, rekreacja, rozwój lokalny, kultura, sztuka, tradycja i turystyka. Partycypacja społeczna, która przejawia się zaangażowaniem w działalność stowarzyszeń i organizacji społecznych bywa mierzona liczbą takich organizacji, choć wskaźnik ten w żaden sposób nie obrazuje jakości i efektywności ich działania.

Wykaz organizacji pozarządowych działających w Gminie Wyszki:

- Uczniowski Klub Sportowy ISKRA przy Szkole Podstawowej w Wyszkach, ul. Szkolna 17 Wyszki
- Stowarzyszenie Klub Karate Kyokushin Wyszki, ul. Mazowiecka 10, Topczewo
- Koło Gospodyń Wiejskich „Aktywna Wieś” w Niewinie Borowym
- Koło Gospodyń Wiejskich - Klub Seniora „Razem” w Wyszkach
- Koło Gospodyń Wiejskich „Młodzi Duchem” w Strabli
- Stowarzyszenie „Malesze” w Maleszach,
- Stowarzyszenie Lokalne Bona w Strabli

- Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej w Wyszkach, Topczewie, Muławiczach, Niewinie Borowym, Pulszach, Bujnowie, Godziebach, Zalesiu, Samułkach Dużych i Strabli
- Gmina Wyszki należy do Stowarzyszenia LGD NAREW w Turośni Kościelnej, Stowarzyszenia Gmin Górnej Narwi oraz Związku Gmin Puszczy Białowieskiej

Gmina Wyszki realizuje Program współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami w rozumieniu przepisów ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, który realnie wpływa na podniesienie skuteczności działania lokalnych władz w obszarze jego kompetencji i zadań.

Współdziałanie Gminy Wyszki z organizacjami przebiega prawidłowo i służy jak najlepszemu zaspokajaniu zbiorowych potrzeb wspólnoty, którą tworzą mieszkańcy.

Działania podejmowane w ramach programu współpracy przyczyniają się do budowania aktywnego partnerstwa pomiędzy administracją publiczną a organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego oraz poprawy jakości życia mieszkańców. Dzięki wsparciu gminy liczne grupy beneficjentów mogą brać udział w wielu ciekawych inicjatywach oraz rozwijać swoje zainteresowania.

Organizacje pozarządowe stanowią ważne ogniwo aktywności społeczno-gospodarczej nowoczesnego demokratycznego państwa. Są znakomitą bazą dla rozwoju lokalnych społeczności, gdyż skupiają aktywnych i wrażliwych na sprawy społeczne danego środowiska.

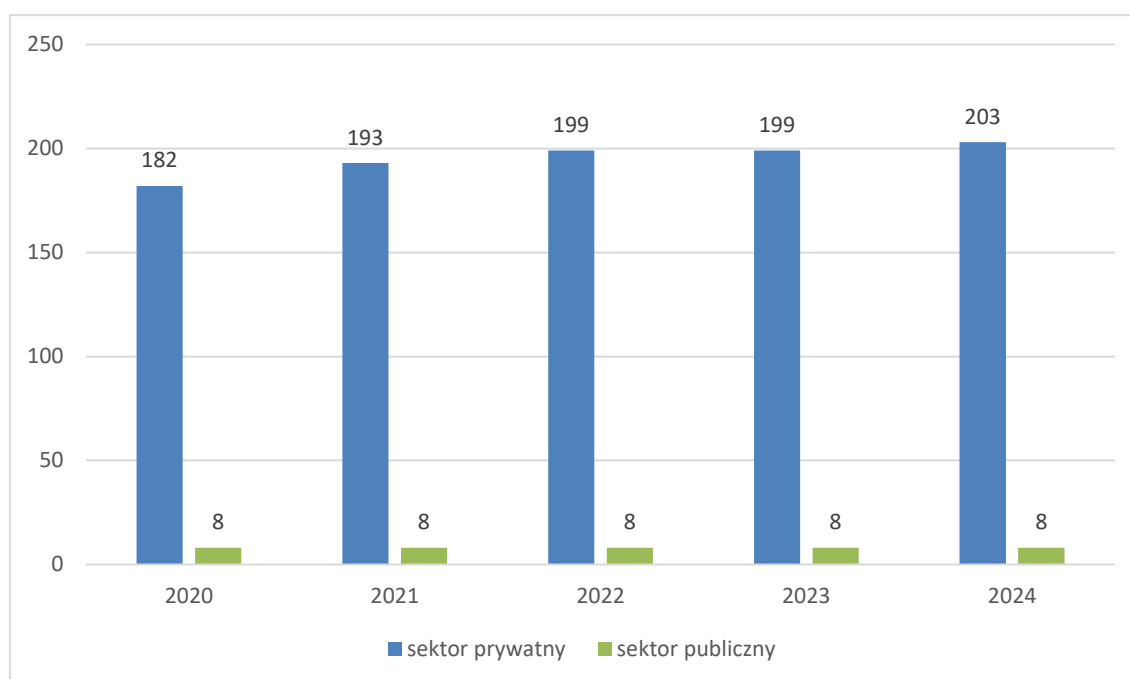
Na terenie Gminy Wyszki działa grupa sprawdzonych i doświadczonych organizacji pozarządowych. Ich przedstawiciele chętnie rozwijają swoją działalność, pomimo wielu organizacyjnych i finansowych ograniczeń. Dostrzegają potrzebę zwiększenia zakresu działania zarówno w obszarze społecznym, jak i kulturalno– sportowym. Instytucjami, które wskazują jako ważne centra integracji oraz potencjalnego zwiększenia zaangażowania i współpracy są GCBK (Gminne Centrum Biblioteczno - Kulturalne) w Wyszkach.

Część 3. Diagnoza sytuacji gospodarczej Gminy Wyszki.

3.1. Potencjał gospodarczy

Według danych GUS stan na dzień 31.12.2024 r., w Gminie Wyszki zarejestrowanych było ogółem 211 podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON, z czego 8 podmiotów działało w sektorze publicznym i 202 podmiotów funkcjonowało w sektorze prywatnym. Na przestrzeni lat 2020-2024 zauważalna jest tendencja wzrostowa w liczbie podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON w Gminie Wyszki.

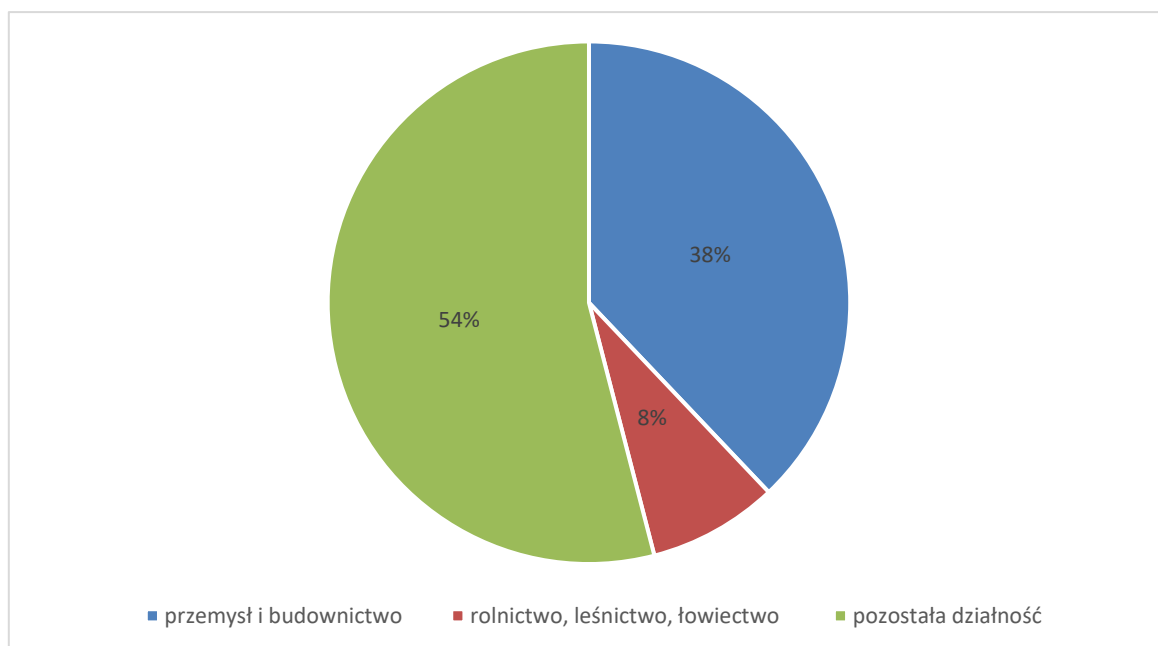
Wykres nr 19. Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON w gminie Wyszki w latach 2020-2024.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: GUS- Bank Danych Statystycznych

Na podstawie przedstawionych danych zauważalny jest minimalny wzrost podmiotów gospodarczych w sekcji prywatnej. Biorąc pod uwagę kierunki rozwoju przedsiębiorców w 2024 roku liderami branż rozwoju są: przemysł i budownictwo (38%) oraz rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo (8%).

Wykres nr 20. Rodzaje działalności gospodarczej na terenie Gminy Wyszki.

Źródło: GUS- Bank Danych Statystycznych

Poniższej zaprezentowano klasyfikację przedsiębiorstw prowadzących działalność gospodarczą wpisanych do rejestru REGON według sekcji PKD w 2024 roku.

Tabela 8. Liczba podmiotów wpisanych do rejestru regon według sekcji PKD w roku 2024.

Sekcja PKD	Opis	Liczba podmiotów 2024 r.
A	Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	17
B	Górnictwo i wydobywanie	0
C	Przetwórstwo przemysłowe	22
D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	1
E	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	1
F	Budownictwo	56
G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	28
H	Transport i gospodarka magazynowa	14

I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	2
J	Informacja i komunikacja	1
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	2
L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	4
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	12
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	5
O	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	8
P	Edukacja	2
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	1
R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	3
S i T	Pozostała działalność usługowa oraz gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	18
U	Organizacje i zespoły eksterytorialne	0

Źródło: GUS- Bank Danych Statystycznych

Porównując Gminę Wyszki w skali: kraju, województwa, powiatu oraz innych gmin poniżej przedstawiono tabele dotyczącą liczby podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 10 000 mieszkańców w gminach powiatu bielskiego w latach 2020 – 2024 na tle kraju i województwa.

Tabela nr 9. Liczby podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 10 000 mieszkańców w gminach powiatu bielskiego w latach 2020 – 2024.

Jednostka terytorialna	2020	2021	2022	2023	2024
Polska	1224	1276	1323	1368	1415
Województwo podlaskie	947	986	1023	1061	1093
Powiat bielski	797	835	860	885	911

Miasto Bielsk Podlaski	1005	1043	1076	1099	1112
Miasto Brańsk	988	1026	1019	1039	1058
Gmina Bielsk Podlaski	667	692	734	764	829
Gmina Brańsk	486	52	531	563	597
Gmina Boćki	572	607	630	671	680
Gmina Orla	548	581	582	624	664
Gmina Rudka	593	653	654	662	705
Gmina Wyszki	468	504	527	535	553

Źródło: GUS- Bank Danych Statystycznych

Na tle kraju, województwa czy też powiatu Gmina Wyszki ma najniższe wskaźniki wzrostu liczby podmiotów gospodarczych. Jest to niepokojący sygnał. Gmina Wyszki jest obszarem rolniczym a mieszkańcy utrzymują się z produkcji rolnej. Należałoby zwrócić uwagę na sektory mało rozwinięte takie jak np. turystyka, gastronomia. Położenie geograficzne gminy umożliwia rozwój tych sektorów gospodarki.

W Gminie Wyszki wskaźnik podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 10 000 mieszkańców w latach 2020 – 2024 utrzymuje trend wzrostowy co jest optymistycznym wyznacznikiem dla przyszłości gospodarczej gminy.

WNIOSKI	WYZWANIA
- Gmina ma realny potencjał rozwojowy w sektorze rolno-spożywczym oraz usług lokalnych. - Istnieją zasoby sprzyjające tworzeniu miejsc pracy w oparciu np. o walory przyrodnicze. - Rozwój infrastruktury drogowej i cyfrowej stwarza lepsze warunki dla inwestycji i mobilności mieszkańców. - Wysoka jakość środowiska naturalnego może stanowić przewagę konkurencyjną w rozwoju turystyki wiejskiej.	- Starzenie się społeczeństwa i odpływ młodych ludzi - Potrzeba działań zachęcających młodych do pozostania lub powrotu do gminy - Niska dywersyfikacja gospodarki - Duża zależność od rolnictwa – konieczność wspierania różnorodnych form działalności gospodarczej. - Brak większych inwestorów - Konieczność aktywnej promocji gminy jako miejsca przyjaznego dla

	małych i średnich przedsiębiorstw oraz inwestycji zewnętrznych. • Potrzeba dalszej rozbudowy infrastruktury (np. kanalizacji, internetu szerokopasmowego) • Warunek przyciągnięcia inwestycji i poprawy jakości życia mieszkańców. • Ograniczony dostęp do kapitału i doradztwa dla lokalnych przedsiębiorców
--	--

3.2 . Lokalny rynek pracy

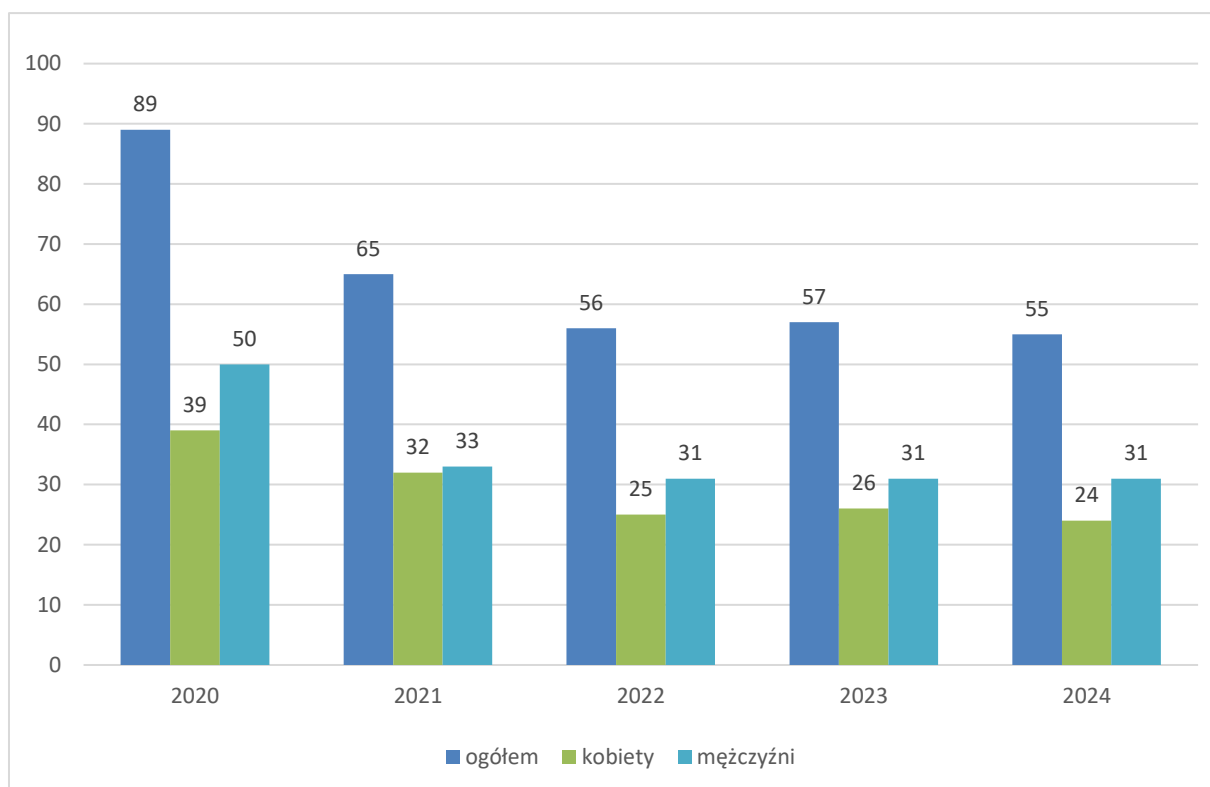
Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2024 roku wyniosła 4,7 %, zarówno wśród kobiet, jak i mężczyzn. Dla porównania, w maju 2025 roku stopa bezrobocia w woj. podlaskim sięgnęła 6,7 %, a w Polsce 5 %. Oznacza to, że gmina cechuje się wyższym niż krajowy, ale niższym niż regionalny poziomem zatrudnienia.

Tabela nr 10. Liczba bezrobotnych w gminie Wyszki na tle kraju, województwa i powiatu, zarejestrowanych w 2024 r.

	Liczba bezrobotnych ogółem	Liczba bezrobotnych kobiet	Liczba bezrobotnych mężczyzn
Polska	786 179	405 806	380 373
Województwo podlaskie	30 354	13 186	17 168
Powiat Bielski	915	410	505
Gmina Wyszki	55	24	31

Źródło: GUS- Bank Danych Statystycznych

Wykres nr 20. Bezrobotni zarejestrowani w gminie Wyszki według płci w latach 2020- 2024.

Źródło: GUS- Bank Danych Statystycznych

Powyższy wykres wskazuje, że liczba osób bezrobotnych w gminie maleje. Pośród zarejestrowanych bezrobotnych osób większość stanowią mężczyźni. W 2024 roku 31 bezrobotnych osób stanowili mężczyźni, a 24 kobiety. Trend ten utrzymuje się w badanym okresie. Minimalna różnica wystąpiła w 2021 roku. Mimo że stopa bezrobocia w gminie Wyszki jest relatywnie niska, warto rozwijać szkolenia i wsparcie Powiatowego Urzędu Pracy (PUP), zwłaszcza dla grup defaworyzowanych: młodzieży, osób bez kwalifikacji, długotrwale bezrobotnych.

Średnia wieku w gminie Wyszki to około 44 lata — nieco więcej niż średnia w województwie podlaskim i Polsce. Od 2002 roku populacja spadła o 26,1 %, co wskazuje na wyraźny trend depopulacyjny. Starzejące się społeczeństwo i ujemny przyrost naturalny (-4,1‰) ogranicza zasób aktywnej siły roboczej co wskazuje na wyzwania demograficzne. Oferty na rynku pracy w powiecie bielskim oraz gminie Wyszki można znaleźć na portalach lokalnych typu: Jooble, OLX. PUP oferuje wsparcie w postaci szkoleń, pożyczek na stanowiska pracy, staży i praktyk – co również dotyczy mieszkańców gminy Wyszki. Rozwój branż takich jak budownictwo, usługi energetyczne, ewentualnie rolnictwo czy produkcja może zwiększyć dostępność miejsc pracy.

Część 4. Diagnoza środowiskowa Gminy Wyszki

4.1. Środowisko naturalne, fauna i flora

Gmina Wyszki znajduje się w północno-wschodniej Polsce, w województwie podlaskim, w powiecie bielskim. Położona w obrębie mezoregionu Równina Bielska wchodzącego w skład wielkiego rejonu fizyczno-geograficznego - Niziny Północnopodlaskiej, pozostała niewielka północna część obszaru gminy leży w obrębie mezoregionu „Dolina Górnej Narwi”. Teren gminy ma charakter lekko falisty, typowy dla obszarów nizinnych. Występują tu liczne doliny rzeczne, a także pagórki polodowcowe. Ukształtowanie terenu sprzyja rolnictwu, które dominuje w lokalnej gospodarce.

Gminę przecinają liczne ciek wodne, z których najważniejsze to:

- Rzeką Narew – największy ciek wodny na terenie gminy, dopływ Bugu
- Doliny rzek - Strabelka, Pulszanka, Branka
- Liczne mniejsze strumienie, rowy melioracyjne i stawy.

Obecność wód powierzchniowych sprzyja różnorodności biologicznej oraz rolnictwu.

Lasy zajmują stosunkowo niewielką część gminy, lecz pełnią ważną rolę w kształtowaniu lokalnego klimatu i stanowią siedlisko dla wielu gatunków roślin i zwierząt. Dominującymi gatunkami drzew są:

- sosna,
- brzoza,
- dąb.

Występują tu również zarośla, łąki i pastwiska, stanowiące ważny element krajobrazu i bazy żerowiskowej dla zwierzyny. Środowisko naturalne Gminy Wyszki jest bogate w dziką faunę. Można tu spotkać m.in.:

- sarny, dziki, zające,
- lisy, kuny,
- liczne gatunki ptaków (np. bociany, czaple, jastrzębie).

Obecność terenów podmokłych i niewielkiego zaludnienia sprzyja występowaniu gatunków chronionych. Na terenie gminy nie ma dużych rezerwatów przyrody, jednak wiele terenów objętych jest formami ochrony krajobrazowej:

- fragmenty gminy wchodzą w skład Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Górnej Narwi - są to tereny odznaczające się mało zniekształconym środowiskiem, o zachowanej równowadze ekologicznej i wysokich walorach krajobrazu naturalnego. Dolina Narwi stanowi bardzo ważny obszar łącznikowy pomiędzy Puszcą Białowieską a Biebrzańskim Parkiem Narodowym i jest elementem krajowego systemu przyrodniczego. Zasady prowadzenia działalności gospodarczej na tym obszarze określa rozporządzenie Nr 6/98 Wojewody Białostockiego z dnia 20 maja 1998r. (Dz. Urz. W.B. Nr 10).
- występują tu również użytki ekologiczne, pomniki przyrody i strefy ochrony siedlisk.

Pomniki przyrody:

- głaz narzutowy o obwodzie 7,5 m położony na terenie wsi Falki,

- 2 głązy narzutowe o obwodzie 11,0 m i 11,6 m położone na terenie wsi Godzieby,
- jesion o obwodzie 251 cm, wysokości 26,0 m i wieku ca 120 lat położony na terenie wsi Strabla,
- dąb szypułkowy o obwodzie 580 cm i wysokości 25,0 m położony na terenie wsi Osówka.

WNIOSKI	WYZWANIA
• Do głównych zagrożeń dla środowiska naturalnego w gminie należą: • zanieczyszczenia pochodzące z rolnictwa (nawozy, środki ochrony roślin), • niekontrolowane składowanie odpadów, • erozja gleb.	• Podjęcie działań edukacyjnych i inwestycyjnych w zakresie ochrony środowiska, m.in. budowa oczyszczalni ścieków, rozwój kanalizacji.

4.2. Stan i ochrona środowiska

Powierzchnia gruntów w gminie wynosi 20626,2818 ha. Na terenie gminy dominują grunty orne, łąki i pastwiska. Użytki rolne – 15 819 ha (76,6 %), w tym: grunty orne – 7 473 ha (36,2 %), użytki zielone – 5 598 ha (27,1 %); lasy i grunty leśne – 2 229 ha (około 10,8 %). W gminie Wyszki, podobnie jak w całym północno-wschodnim Podlaskiem, przeważają gleby o różnych pochodzeniach polodowcowych – czyli wykształcone na piaskach, żwirach, glinach, torfach i madach, dobrej i średniej jakości, intensywnie użytkowane rolniczo. Oto szczegółowe zestawienie:

- Gleby brunatne właściwe i wylugowane – wykształcone na piaskach słabo gliniastych i gliniastych, dominują na lekko pofałdowanym terenie moreny czołowej (część północna i centralna gminy)
- Gleby piaskowe (lżejsze) - tworzą się na piaskach słabo gliniastych, są przepuszczalne, szybko wysychają. Występują głównie na obszarach pól uprawnych w północnej strefie gminy.
- Gleby torfowe i murszowo-torfowe - znajdują się w południowej części gminy, głównie w obniżeniach terenu i dolinach – to wilgotne, organiczne gleby bagienne
- Mady i czarne ziemie - w dolinach cieków wodnych występują gleby aluwialne (mady) oraz żyzne czarne ziemie, szczególnie przy ciekach i terenach bagiennych.

Gmina posiada umiarkowany udział terenów leśnych. Występują tu liczne gatunki chronione, zwłaszcza ptaki i drobne ssaki. Bliskość obszarów Natura 2000 (np. Dolina Górnej Narwi) wpływa na wysoki poziom ochrony przyrody. Niski stopień zanieczyszczenia

przemysłowego osiągany jest dzięki braku dużych zakładów przemysłowych. Możliwe są lokalne zanieczyszczenia związane ze stosowaniem nawozów sztucznych i środków ochrony roślin. Stan jakości powietrza jest niższy w okresach zimowych w wyniku indywidualnych emisji z systemów grzewczych (piece węglowe) oraz całoroczne zanieczyszczenie w wyniku transportu drogowego. Ogrzewanie za pomocą pomp ciepła czy kolektorów słonecznych stanowi niewielki procent stosowanych rozwiązań, mimo coraz większego zainteresowania tematem odnawialnych źródeł energii. Wobec powyższego stężenie zanieczyszczeń gazowych oraz pyłów powstających podczas procesów spalania uwalnianych do powietrza jest relatywnie duże.

Na terenie gminy nie występują duże naturalne jeziora, jednak można spotkać niewielkie zbiorniki wodne (stawy, oczka wodne) – głównie o charakterze gospodarczym i retencyjnym. Brak większych rzek – głównie ciek wodny i rowy melioracyjne. Gmina leży w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) nr 215 – *Niecka Podlaska*. Jest to ważny region zasobów wód słodkich w Polsce. Wody te występują głównie w utworach czwartorzędowych i kredowych. Wody podziemne są głównym źródłem zaopatrzenia mieszkańców gminy w wodę pitną (ujęcia lokalne – studnie głębinowe, wodociągi wiejskie). Wody te są dobrej jakości, a monitoring jakości wód prowadzony jest przez WIOŚ i PGW Wody Polskie.

Na terenie gminy pracują trzy Stacje Uzdatniania Wody: w Budlewie, Wyszkiach oraz Strabli. SUW w Wyszkiach został przebudowany natomiast SUW w Budlewie i SUW w Strabli to nowo powstałe stacje. Dzięki tym inwestycjom (częściowo współfinansowanym przez PROW) gmina Wyszki objęła systematyczne dobre zaopatrzenie w wodę dla wszystkich 59 miejscowości, co jest szczególnie istotne w okresie letnim, kiedy zapotrzebowanie wzrasta.

Gmina Wyszki charakteryzuje się stosunkowo dobrym stanem środowiska – brak przemysłu i duży udział terenów zielonych sprzyjają zachowaniu przyrody. Największym wyzwaniem pozostaje niska emisja, odpady oraz rozbudowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej. Gmina podejmuje liczne działania edukacyjne i inwestycyjne w kierunku zrównoważonego rozwoju.

WNIOSKI	WYZWANIA
• Zanieczyszczenie powietrza zimą (niska emisja) • Potrzeba rozbudowy kanalizacji i przydomowych oczyszczalni • Wpływ zmian klimatycznych – okresowe susze i intensywne opady • W okresach letnich nadmierne zużycie wody	• Edukacja ekologiczna i promocja OZE • Projekty dofinansowania wymiany źródeł ciepła • Działania na rzecz ochrony bioróżnorodności i sadzenia drzew • Modernizacja systemów kanalizacyjnych i wodociągowych • Budowa zbiorników retencyjnych, oszczędzanie zasobów wody

4.3. Gospodarka odpadami

Gospodarka odpadami w Gminie Wyszki realizowana jest zgodnie z przepisami ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz wojewódzkim planem gospodarki odpadami dla województwa podlaskiego. Celem systemu jest zapewnienie skutecznego i zgodnego z zasadami ochrony środowiska zbierania, segregacji, transportu oraz unieszkodliwiania odpadów komunalnych. Od dnia 1 lipca 2013 r. Gmina Wyszki przejęła obowiązek odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości. Mieszkańcy są zobowiązani do segregowania odpadów na następujące frakcje:

- papier,
- szkło,
- tworzywa sztuczne i metale,
- bioodpady,
- odpady zmieszane (resztkowe).

Na terenie Gminy Wyszki zorganizowano punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych przy Warsztacie Urzędu Gminy w Wyszkach. Do punktu mieszkańcy mogą dostarczać odpady tj. akumulatory, meble i inne odpady wielkogabarytowe, zużyte opony, tekstylia, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny. Przeterminowane leki i termometry rtęciowe można wrzucać do pojemników znajdujących się w aptece w Wyszkach. Pojemniki na zużyte baterie znajdują się również w obiektach użyteczności publicznej, tj. Urząd Gminy Wyszki, placówki oświatowe i kulturalne na terenie gminy.

Gmina Wyszki dysponuje dobrze zorganizowanym systemem gospodarki odpadami, w ramach którego działa zewnętrzna firma (ASTWA, potem konsorcjum RDF/MPK). Gminnym systemem gospodarowania odpadami komunalnymi objęto 1147 nieruchomości zamieszkałych. Odbiór odpadów z posesji niezamieszkałych prowadzony był również przez MPO Białystok i PUK Hajnówka na podstawie zawartych umów na odbiór odpadów. W ramach systemu wyposażono wszystkich mieszkańców w pojemniki do zbierania odpadów komunalnych. Odpady segregowane umieszczane są w workach oznaczonych kolorami:

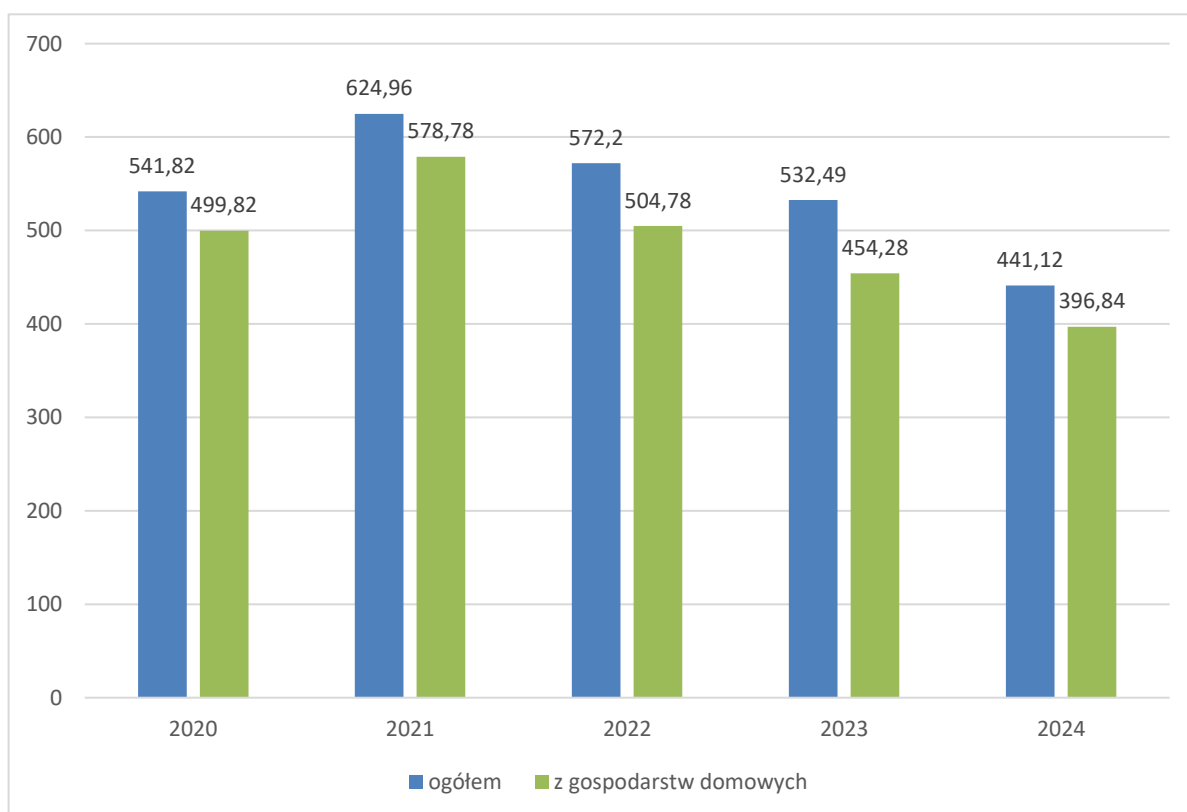
- niebieski - na papier,
- żółty - na tworzywa sztuczne, opakowania wielomateriałowe i metale,
- zielony - na opakowania szklane,
- brązowy - na bioodpady

Harmonogramy zbiórki odpadów selektywnych, zmieszanych, bioodpadów oraz gabarytowych są dostarczane mieszkańcom i publikowane na stronach internetowych gminy. Zgodnie z harmonogramem ustalonym przez gminę, odpady od gospodarstw domowych odbierane są raz w miesiącu natomiast dwa razy w roku organizowana jest zbiórka odpadów wielkogabarytowych, takich jak stare meble, dywany, materace czy zużyty sprzęt RTV/AGD.

Wysokość opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi ustalana jest uchwałą Rady Gminy Wyszki. Opłata uzależniona jest od liczby mieszkańców zamieszkujących daną nieruchomość oraz od deklaracji selektywnego zbierania odpadów. Na terenie gminy nie obowiązują ulgi dotyczące opłat za odpady komunalne.

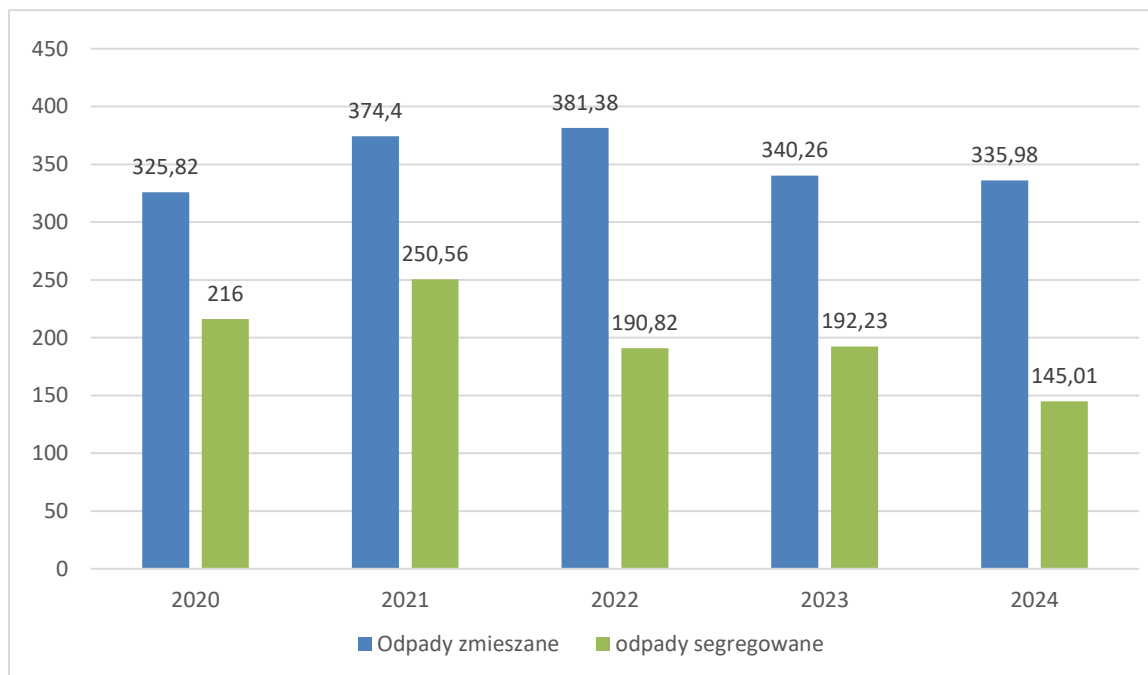
Gmina Wyszki podejmuje działania zapobiegające powstawaniu odpadów, oraz informacyjne o właściwej segregacji poprzez akcje informacyjno-edukacyjne na temat postępowania z poszczególnymi rodzajami odpadów oraz szkodliwości ich spalania. Ulotki informacyjne były dystrybuowane do mieszkańców za pośrednictwem strony internetowej, sołtysów, radnych. Organizowane są akcje sprzątania, konkursy dla dzieci i młodzieży oraz kampanie informacyjne dotyczące zasad prawidłowej segregacji odpadów.

Wykres nr 22. Ilość odpadów komunalnych wytwarzanych na terenie Gminy Wyszki w latach 2020 - 2024 r. (w Mg).

Źródło: GUS- Bank Danych Statystycznych; dane Urząd Gminy w Wyszkach

Wykres nr 23. Ilość odpadów komunalnych, z podziałem na segregowane i zmieszane, wytwarzanych na terenie Gminy Wyszki w latach 2020 - 2024 r. (w Mg).

Źródło: GUS- Bank Danych Statystycznych; dane Urząd Gminy w Wyszkiach

Tabela 11. Ilość odpadów komunalnych wytwarzanych na terenie Gminy Wyszki w 2024 r.

Lp.	Rodzaj odpadów - stan na dzień 31.12.2024 r.	Masa odpadów (Mg)
1	łączna ilość odpadów komunalnych odebranych od właścicieli nieruchomości na terenie Gminy Wyszki	396,84
2	Ilość zebranych odpadów komunalnych wg poszczególnych frakcji:	256,9
	Papier i tektura	35,7
	Szkło	59,8
	Tworzywa sztuczne	8,4
	Metale	0,6
	Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny	0,8
	Wielkogabarytowe	8,0
	Ulegające biodegradacji	14,3
	Zmieszane odpady opakowaniowe	57,2
	Pozostałe	68,1
	Odpady budowlane i rozbiórkowe	4,0

Źródło: dane Urząd Gminy w Wyszkiach.

W Polsce poziomy recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów komunalnych są określone przepisami ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach

oraz rozporządzeniami wykonawczymi. Gmina Wyszki, jak każda gmina w Polsce, musi osiągać określone poziomy recyklingu w zależności od roku kalendarzowego. Zgodnie z przepisami prawa (stan na lipiec 2025), gminy są zobowiązane do osiągania poziomów recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów komunalnych (frakcje: papier, metale, tworzywa sztuczne, szkło, bioodpady).

Tabela 12. Stosunek wymaganego osiągnięcia poziomu recyklingu w stosunku do poziomu osiągniętego przez Gminę Wyszki w latach 2020- 2024.

Rok	Wymagany poziom w (%)	Osiągnięty poziom w Gminie Wyszki
2020	50%	56,38
2021	50%	37,13
2022	55%	45,39
2023	60%	47,95
2024	65%	44,15

Źródło: dane Urząd Gminy w Wyszkach.

W 2024 roku Gmina Wyszki nie spełniła ustawowego wymogu (44,15 % < 65 %). Oznacza to, że Gmina Wyszki w 2025 roku musi osiągnąć poziom co najmniej 65% recyklingu i przygotowania do ponownego użycia w odniesieniu do masy wytworzonych odpadów komunalnych (papier, metal, tworzywa, szkło, bio). Jeśli gmina nie osiągnie wymaganych poziomów, grożą jej opłaty podwyższone oraz kary administracyjne od Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska.

Od 2021 r. na poziom recyklingu wlicza się także bioodpady kompostowane u źródła (np. przydomowe kompostowniki) – pod warunkiem zastosowania właściwej metody pomiaru (bezpośredniej, pośredniej lub uproszczonej). Z niektórych komunikatów wynika, że Gmina może jeszcze rozszerzyć zbieranie i raportowanie bioodpadów, co mogłoby poprawić wynik. Natomiast tego typu działania muszą być poparte pomiarami lub badaniami. Rekomendacje dla Gminy Wyszki jest drożenie precyzyjnego pomiaru bioodpadów kompostowanych u źródła – zastosowanie metody bezpośredniej lub reprezentatywnych ankiet, co pozwoli wprowadzić je do bilansu recyklingu. Konieczne są działania usprawniające – w szczególności w zakresie bioodpadów i skuteczniejszej segregacji reszty odpadów. Edukacja mieszkańców i lepsza segregacja odpadów – wraz z kontrolami zwiększy ilość frakcji recyklingowych. Zwiększenie częstotliwości i zakresu zbiórki surowców wtórnych – szczególnie tworzyw, metali i papieru. Regularne badania i raportowanie – zgodnie z metodologią MKiŚ, co pozwoli lepiej prezentować wyniki w sprawozdaniach BDO.

Gmina Wyszki realizuje program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest od 2013 r., tj. od przyjęcia uchwałą Nr XIII/274/13 Rady Gminy Wyszki z dnia 30 grudnia 2013 r. Programu usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Wyszki na lata 2013-2032. Ilość zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest na terenie gminy jest na bieżąco uaktualniana.

Poniższe zestawienie przedstawia ilość wyrobów azbestowych zinwentaryzowanych na terenie gminy Wyszki, unieszkodliwionych i pozostałych do usunięcia wg stanu na koniec 2020 roku.

Tabela nr 13. Ilość wyrobów azbestowych zinwentaryzowanych na terenie gminy, unieszkodliwionych i pozostałych do usunięcia wg stanu na koniec 2024 roku.

Lp.	Zestawienie wyrobów	Ilość ogólna wyrobów azbestowych	Ilość w posiadaniu osób fizycznych	Ilość w posiadaniu osób prawnych
1.	Wyroby zinwentaryzowane (w kg)	6 569 493	6 540 202	29 291
2.	Wyroby unieszkodliwione (w kg)	729 275	729 275	0
3.	Pozostało do unieszkodliwienia (w kg)	5 840 218	5 810 927	29 291

Źródło: dane Urząd Gminy w Wyszkach.

Mając na uwadze rodzaj pokryć azbestowych w 99,9 % są to płyty azbestowo-cementowe faliste stosowane w budownictwie, pozostałe 0,1 % to płyty azbestowo-cementowe płaskie.

Tabela nr 14. Ilość wyrobów azbestowych zinwentaryzowanych na terenie gminy, unieszkodliwionych i pozostałych do usunięcia wg kodu wyrobu (stanu na koniec 2024 roku).

Lp.	kod wyrobu	Zinwentaryzowane (kg)			Unieszkodliwione (kg)			Pozostałe do unieszkodliwienia (kg)		
		razem	osoby fizyczne	osoby prawne	razem	osoby fizyczne	osoby prawne	razem	osoby fizyczne	osoby prawne
1	W01 - Płyty azbestowo - cementowe płaskie stosowane w budownictwie	69 565	69 565	0	20 920	20 920	0	48 645	48 645	0
2	W02 - Płyty azbestowo - cementowe faliste dla budownictwa	6443808	6414517	29 291	706635	706 635	0	5737173	5707882	29 291

3	W03.1 - Rury i złącza azbestowo-cementowe do usunięcia	56 120	56 120	0	1720	1 720	0	54 400	54 400	0
----------	---	--------	--------	---	------	-------	---	--------	--------	---

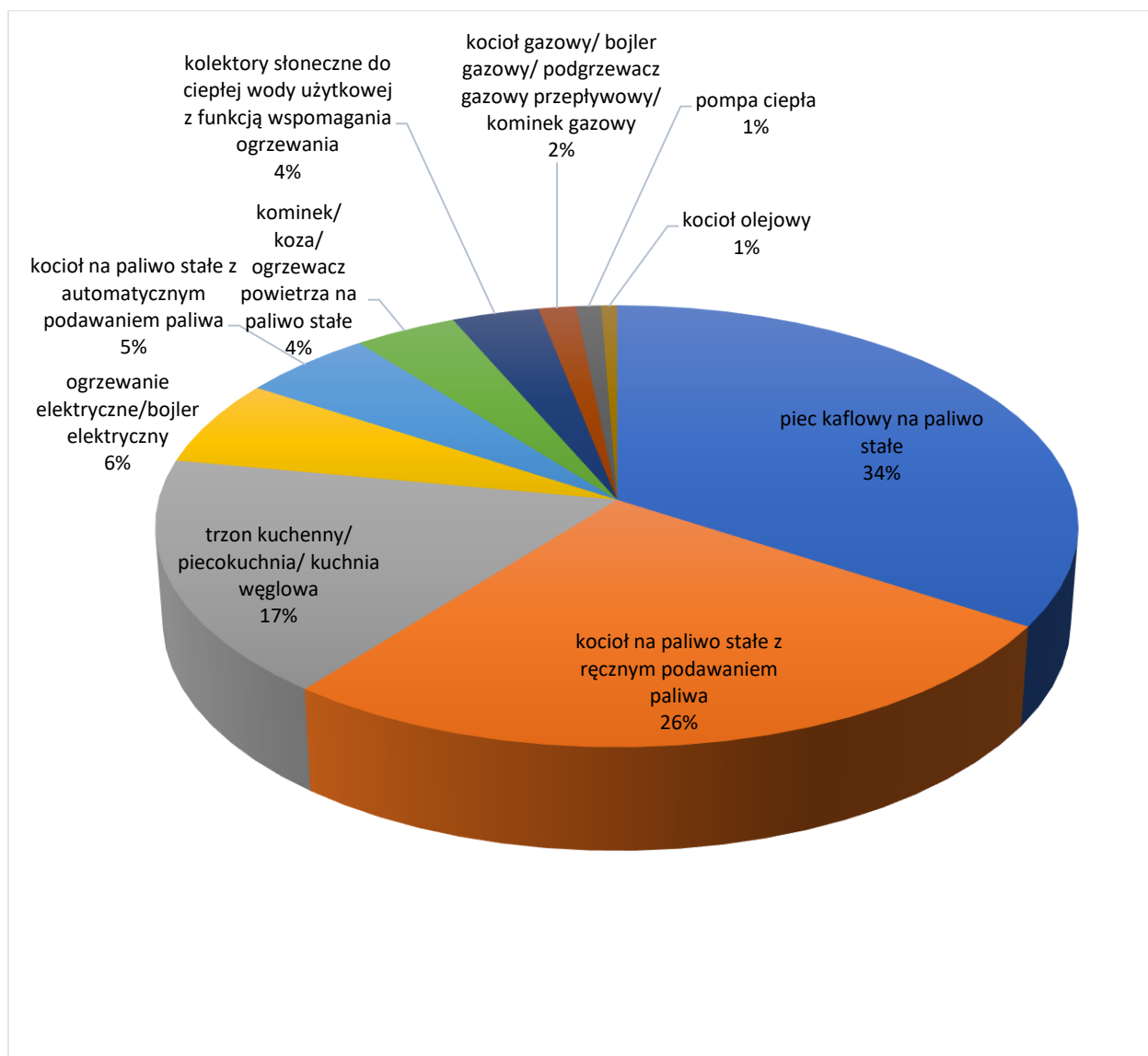
Źródło: dane Urząd Gminy w Wyszkiach.

W ramach realizacji Programu usuwania azbestu w Gminie Wyszki do 2024 roku odebrano od właścicieli oraz zdemontowano z dachów oraz odebrano i unieszkodliwiono 729,275 Mg wyrobów zawierających azbest. Zadanie to realizowane było z środków własnych z dofinansowaniem programu Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Dofinansowanie stanowiło 100 % kosztów kwalifikowalnych realizacji programu.

We wrześniu 2022 r. Wójt Gminy Wyszki podpisał porozumienie z WFOŚiGW w Białymstoku w ramach, którego Gmina Wyszki przystąpiła do współpracy przy realizacji programu „Czyste powietrze”. Wg informacji WFOŚ i GW w Białymstoku w okresie od początku trwania programu do 31 marca 2025 r. zostało złożonych 161 wniosków na realizację przedsięwzięć na nieruchomościach położonych na terenie gminy Wyszki, z czego 51 zostało rozliczonych z końcową wypłatą środków, 110 są w trakcie realizacji. Realizowane przedsięwzięcia w ramach programu to : zakup i montaż nowego źródła ciepła, montaż lub modernizacja instalacji wewnętrznych, docieplenie przegród budowlanych w budynku, zakup i wymiana stolarki zewnętrznej, zakup i wymiana drzwi zewnętrznych. Od 31 marca 2025 r. na terenie gminy w ramach programu prowadzone są działania odnoszące się do pełnienia funkcji Operatorów Gminnych. Dzięki podpisanemu Porozumieniu mieszkańcy gminy mogą składać wnioski na wszystkie poziomy dofinansowania a nie tylko na najniższy i podwyższony. Gmina oferuje kompleksową pomoc przy składaniu i rozliczaniu wniosków z WFOŚiGW w Białymstoku.

Na terenie Gminy Wyszki w 2021 roku przeprowadzono inwentaryzację źródeł ciepła. Inwentaryzacją objęte były wszystkie budynki oraz lokale na terenie Gminy Wyszki, w których znajdowały się źródła ciepła. Zinwentaryzowano łącznie 1571 budynków i lokali, co dało w sumie 2567 źródeł ciepła. Na terenie Gminy Wyszki dominują przede wszystkim piece kaflowe w starych budynkach drewnianych a także kotły na paliwo stałe z ręcznym podawaniem paliwa oraz piecokuchnie opalane węglem oraz drewnem. Duży udział w ogólnej liczbie źródeł ciepła odgrywa ogrzewanie elektryczne, które stanowi w głównej mierze sposób ogrzewania ciepłej wody użytkowej.

Wykres nr 24. Źródła ciepła według źródeł ciepła (stan na dzień 30.06.2025 r.)

Źródło: dane Urząd Gminy w Wyszkach.

Zdecydowana większość źródeł ciepła służy zarówno do ogrzewania budynku jak i ogrzewania ciepłej wody użytkowej – 1528 źródeł ciepła, 185 źródeł ciepła służy wyłącznie do ogrzewania pomieszczeń, natomiast 223 źródła ciepła służy wyłącznie do podgrzewania ciepłej wody użytkowej. Piece wolnostojące w większości przypadków służą wyłącznie do ogrzewania pomieszczeń, natomiast ogrzewanie elektryczne wykorzystywane jest w przeważającej większości do ogrzewania ciepłej wody użytkowej.

WNIOSKI	WYZWANIA
- Niski poziom odzysku i recyklingu niektórych frakcji - szczególnie w przypadku odpadów biodegradowalnych i tworzyw sztucznych – konieczna jest dalsza edukacja i poprawa infrastruktury. - Koszty zagospodarowania odpadów- rosnące koszty transportu, przetwarzania i utylizacji odpadów mogą wpływać na konieczność podnoszenia opłat lub szukania oszczędności. - Brak lokalnych instalacji przetwarzania odpadów - Gmina jest uzależniona od zewnętrznych podmiotów – ogranicza to wpływ na koszty i logistykę. - Zróżnicowany poziom zaangażowania mieszkańców- nie wszyscy mieszkańcy przykładają wagę do poprawnej segregacji odpadów – konieczne są intensywniejsze działania informacyjne i kontrolne. - Problemy z odbiorem odpadów z terenów wiejskich - rozproszona zabudowa i duże odległości mogą powodować trudności logistyczne i wyższe koszty odbioru.	- Zwiększenie częstotliwości kampanii edukacyjnych i szkoleń. - Wprowadzenie systemu nagród lub kar dla mieszkańców za sposób gospodarowania odpadami. - Rozważenie współpracy międzygminnej w zakresie gospodarowania odpadami. - Cyfryzacja systemu ewidencji odbioru odpadów (np. kody QR, aplikacje). - budowa PSZOK- co ułatwi mieszkańcom przekazywanie odpadów problemowych i wielkogabarytowych.
- Duża ilość azbestu wciąż zalegająca na posesjach - pomimo prowadzonych działań, nadal wiele budynków w gminie ma pokrycia dachowe z eternitu. Proces ich wymiany jest rozłożony w czasie z powodu ograniczeń finansowych mieszkańców. - Brak wystarczających środków finansowych- często środki z zewnątrz są niewystarczające, a nie wszystkich mieszkańców stać na pokrycie wkładu własnego. To spowalnia tempo usuwania azbestu	- Rosnąca świadomość mieszkańców - coraz więcej mieszkańców gminy Wyszki zdaje sobie sprawę ze szkodliwości azbestu i chce go usuwać zgodnie z przepisami. Wzrasta liczba składanych wniosków o dofinansowanie usunięcia wyrobów zawierających azbest. - Wsparcie finansowe - Gmina aktywnie korzysta z dofinansowania z WFOŚiGW. Pozwala to na częściowe lub pełne pokrycie kosztów demontażu, transportu i unieszkodliwienia azbestu.

	• Skuteczna współpraca z firmami specjalistycznymi - Gmina podejmuje współpracę z certyfikowanymi firmami zajmującymi się demontażem i utylizacją azbestu, co zapewnia bezpieczne wykonanie prac zgodnie z obowiązującym prawem. • Prowadzenie inwentaryzacji - regularnie aktualizowana baza danych o ilości azbestu na posesjach pozwala lepiej planować działania i pozyskiwać środki.
• Niska świadomość i ograniczone zainteresowanie – działań informacyjnych i konsultacji mogłoby być więcej. • Wysokie koszty termomodernizacji – wymuszają duże inwestycje poza samą wymianą pieca (np. docieplenie). • Ryzyka związane z firmami oferującymi usługę „za darmo” – brak pełnej kontroli i transparentności ze strony wnioskodawców.	• Zintensyfikować działania informacyjno-promocyjne – kampanie edukacyjne, wyjazdy, dni otwarte. • Wzmocnić wsparcie techniczne i doradcze – audyty energetyczne oraz porady tworzące świadomość pełnego zakresu wymiany, nie tylko pieca. • Ustrzec mieszkańców przed naciągaczami – szkolenia, wzory umów, wzorce dokumentów „krok po kroku”. • Skorzystać także z innych programów – np. „Ciepłe Mieszkanie”, czy dodatkowe dotacje na fotowoltaikę i rekuperację, by budować totalne systemy oszczędnościowe.

Część 5. Diagnoza sytuacji przestrzennej Gminy Wyszki

5.1. Zagospodarowanie przestrzenne

Gmina Wyszki to obszar charakteryzujący się rozproszoną zabudową, dużym udziałem gruntów rolnych i leśnych oraz tradycyjnym charakterem osadnictwa. Zagospodarowanie przestrzenne w tym regionie odgrywa kluczową rolę w kształtowaniu zrównoważonego rozwoju, ochronie dziedzictwa kulturowego oraz poprawie jakości życia mieszkańców. Użytkowanie terenu przedsięwzięcia się następująco:

- Rolnictwo dominuje – ponad 70% powierzchni gminy to użytki rolne.
- Lasy i tereny zielone – stanowią około 20%, pełniąc ważną funkcję ekologiczną.
- Zabudowa mieszkaniowa i usługowa – skupiona wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych i w centrach wsi.
- Brak intensywnego przemysłu – co wpływa korzystnie na środowisko, ale ogranicza możliwości zatrudnienia.

Podstawowym dokumentem planistycznym określającym politykę przestrzenną gminy, w tym lokalne zasady zagospodarowania przestrzennego jest Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wyszki, które zostało przyjęte przez Radę Gminy Wyszki w dniu 28 grudnia 2000 roku – uchwałą nr XXI/169/2000 zmieniona: uchwałą Nr XXVI/234/05 Rady Gminy Wyszki z dnia 20 września 2005 r., uchwałą Nr XIX/216/13 Rady Gminy Wyszki z dnia 30 kwietnia 2013 r., uchwałą Nr IV/85/19 Rady Gminy Wyszki z dnia 28 marca 2019 r. Część obszaru objęta jest miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (MPZP). Decyzje o warunkach zabudowy (tzw. WZ-ty) dominują w praktyce planistycznej.

W roku 2024 wydano dwie decyzje ustalenia lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz wydano 56 decyzji o warunkach zabudowy, w tym:

- 1) 4 decyzje dotyczące rozbudowy, przebudowy i nadbudowy budynków mieszkalnych jednorodzinnych w zabudowie zagrodowej,
- 2) 18 decyzji, dotyczących budowy budynków mieszkalnych, jednorodzinnych w zabudowie zagrodowej,
- 3) 20 decyzji dotyczących budowy oraz przebudowy i rozbudowy budynków gospodarczych, inwentarskich w zabudowie zagrodowej,
- 4) 7 decyzji dotyczących budowy farm fotowoltaicznych,
- 5) 7 decyzji dotyczących budowy budynku rekreacji indywidualnej.

W 2024 r. Rada Gminy Wyszki podjęła uchwałę Nr IV/26/24 z dnia 30 września 2024 r. w sprawie przystąpienie do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla fragmentów obrębów Bujnowo, Malesze, Mierzwin Duży, Niewino Borowe, Niewino Leśne, Niewino Popławskie, Pulsze, Szpaki oraz Warpechy Stare gmina Wyszki.

30 grudnia 2024 r. Rada Gminy Wyszki podjęła uchwałę Nr VIII/57/24 w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu ogólnego. Plan ogólny stanowi nowe narzędzie planowania przestrzennego, które zastępuje studium uwarunkowań i kierunków

zagospodarowania przestrzennego gminy. Zgodnie z nowelizacją ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 2023 roku, każda gmina ma obowiązek sporządzić taki plan do końca 2025 roku. Dzięki sporządzeniu planu ogólnego zwiększy się przewidywalność co do możliwości zagospodarowania działek. Procedury inwestycyjne ulegną ułatwieniu a także zostaną objęte ochroną interesy społeczności lokalnej oraz środowiska naturalnego.

Główne cele tworzenia planu ogólnego gminy Wyszki:

1. Zintegrowane planowanie przestrzenne:
 - Ustalenie przeznaczenia terenów na poziomie całej gminy (np. zabudowa mieszkaniowa, produkcja rolnicza, usługi, zieleń, ochrona przyrody).
 - Umożliwienie lepszego zarządzania rozwojem przestrzennym gminy w sposób zrównoważony.
2. Podstawa do uchwalania planów miejscowych:
 - Plan ogólny będzie warunkiem niezbędnym do uchwalania nowych planów miejscowych oraz wydawania decyzji o warunkach zabudowy (tzw. WZ-tek).
3. Ochrona ładu przestrzennego i środowiska:
 - Zabezpieczenie cennych przyrodniczo i krajobrazowo terenów.
 - Racjonalne gospodarowanie przestrzenią i zasobami naturalnymi.
4. Wspieranie lokalnego rozwoju:
 - Wyznaczenie obszarów preferowanych dla rozwoju mieszkalnictwa, działalności gospodarczej i infrastruktury.
 - Umożliwienie efektywnego wykorzystania istniejących zasobów i infrastruktury technicznej.
5. Dostosowanie do nowego systemu planowania przestrzennego:
 - Gmina Wyszki, podobnie jak wszystkie inne, ma obowiązek dostosować swoje dokumenty planistyczne do nowych przepisów.

Gmina Wyszki stoi przed wyzwaniami typowymi dla wielu obszarów wiejskich w Polsce: niedostosowane planowanie przestrzenne, odpływ ludności, ograniczone inwestycje. Jednocześnie posiada silne atuty: zasoby przyrodnicze, dobre warunki rolnicze i potencjał turystyczny. Odpowiedzialne gospodarowanie przestrzenią przy wsparciu mieszkańców i odpowiednich dokumentów planistycznych może znacząco poprawić jakość życia i rozwój lokalny.

WNIOSKI	WYZWANIA
- Niezadowalające pokrycie MPZP - utrudnia kontrolę nad ładem przestrzennym i prowadzi do rozwoju chaotycznego i nieefektywnego przestrzennie. - Rozproszenie zabudowy - generuje wyższe koszty infrastruktury (drogi,	- Aktualizacja i rozszerzenie MPZP, szczególnie wokół obszarów inwestycyjnych i mieszkalnych. - Wzmocnienie roli planowania strategicznego na poziomie lokalnym.

wodociągi, kanalizacja) oraz utrudnia dostęp do usług publicznych. • Silne uzależnienie od rolnictwa - potrzebna dywersyfikacja gospodarki lokalnej. • Wysokie walory przyrodnicze i krajobrazowe - potencjał dla zrównoważonej turystyki i rozwoju ekologicznego. • Problemy demograficzne - starzejące się społeczeństwo i odpływ młodych ludzi do większych miast.	• Promocja energooszczędnego budownictwa i rozwoju OZE. • Zachowanie równowagi między rozwojem a ochroną środowiska. • Modernizacja dróg lokalnych. • Rozbudowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i cyfrowej (szybki internet). • Wsparcie lokalnych przedsiębiorców i rolników. • Promowanie agroturystyki i inicjatyw społecznych. • Wspólne projekty inwestycyjne i planistyczne z sąsiednimi gminami i powiatem
--	---

5.2. Infrastruktura drogowa i komunikacja publiczna

Na obszarze gminy Wyszki infrastruktura drogowa składa się z kilku kluczowych elementów:

- 1) 2 dróg wojewódzkich przebiegających przez gminę Wyszki: nr 659 (DW659) – droga wojewódzka o długości 48 km Bielsk Podlaski - Topczewo - Zalesie - Kiewłaki - Hodyszewo - Koboski - Nowe Piekuty - Kostry Noski - Dąbrówka Kościelna oraz nr 681 (DW681) - droga wojewódzka o długości ok. 59 km łącząca DW678 w Roszkach-Wodźkach z DW690 w Ciechanowcu i przecinająca DK66 w Brańsku (na terenie gminy 27,304 km)
- 2) 19 dróg powiatowych o łącznej długości 100,726 km
- 3) 31 dróg gminnych posiadających Nr od 107521B do 107551B. Łączna długość tych dróg wynosi 79,426 km, z czego 22,399 km posiada nawierzchnię bitumiczną, 0,995 km posiada nawierzchnię betonową, 2,100 km nawierzchnię brukowcową oraz 54,382 km o nawierzchni nieutwardzonej. Gmina Wyszki jest ponadto zarządcą dróg nie posiadających numerów. Są to drogi w większości o nawierzchni gruntowej oraz nieutwardzone typu rolniczego, przy których również występują budynki zamieszkałe.

Tabela nr 15. Drogi powiatowe na terenie Gminy Wyszki

Numer drogi	Przebieg drogi
1566B	Brzozowo Stare - Wilkowo - Łukawica - od granicy powiatu do Wólki Pietkowskiej,
1568B	droga 659 - Wodзки,
1569B	Zalesie - Wólka Zaleska - Olszewo,
1571B	Glinnik - Zanie - Świridy - Załuskie Koronne - Malesze,

1574B	Bielsk Podlaski (ul. 11-go Listopada) - Augustowo- Wyszki - Topczewo,
1575B	Bielsk Podlaski - Orzechowicze - Stołowacz - Muławicze - Strabla - Doktorce,
1576B	droga 1574B - Falki - Filipy - Samułki Duże - Samułki Małe - droga 1575B
1577B	Pietkowo - Osówka - Godzieby - Falki,
1578B	Budlewo - Ignatki,
1579B	droga 1575B - Łapcie - Pulsze - Sasiny - Szpaki - Malesze - Bujnowo - Kadłubówka,
1580B	Falki - Werpechy Stare - Mieszuki - Warpechy Nowe - Stacewicz - Stołowacz,
1581B	Wyszki - Filipy,
1582B	Wyszki (droga 1581B) - Pulsze - Stacewicz,
1583B	droga 1579B - Szczepany - Niewino Borowe - Niewino Leśne - Niewino Popławskie - droga 1582 B,
1585B	droga 1574B - Nałogi - Orzechowicze,
1587B	Chraboły - Strabla,
1588B	Plutycze - Jacewicz - droga 1575B,
1592B	Wyszki - Bagińskie - Mierzwin Mały - Olędzkie,
1594B	Pierzchały - Kozuszki
1595B	Malesze - Brześcianka - Łubin Rudoły – Łubin Kościelny

Źródło: Dane Urzędu Gminy w Wyszkiach

Gmina Wyszki ma dobrze rozwinięte połączenia drogowe dzięki dwóm drogom wojewódzkim i licznym inwestycjom w sieć dróg powiatowych oraz gminnych, wspieranych dotacjami z Polski Ład i środkami województwa. Prace obejmują modernizację, nowe nawierzchnie, zatoki autobusowe i infrastrukturę przy szkołach. Na koniec 2024 r. w gminie nie było ścieżek rowerowych, bus-pasów ani parkingów typu Park&Ride.

Stan techniczny dróg jest zróżnicowany, w zależności od klasy drogi, intensywności użytkowania oraz przeprowadzonych inwestycji.

- Drogi asfaltowe - drogi wojewódzkie i główne drogi powiatowe posiadają nawierzchnię asfaltową w dobrym lub zadowalającym stanie technicznym. W ostatnich latach zrealizowano modernizację odcinków m.in. w miejscowościach Wyszki, Strabla, Topczewo i Falki.
- Drogi gruntowe i żwirowe - większość dróg dojazdowych do pól oraz niektóre lokalne drogi wewnętrzne pozostają drogami gruntowymi. Drogi te są utrzymywane w stanie przejezdności poprzez okresowe równanie i uzupełnianie kruszywa. W porze jesienno-zimowej mogą występować trudności z przejazdem, zwłaszcza po intensywnych opadach.

Gmina Wyszki intensywnie inwestuje w infrastrukturę drogową: kontynuowane są przebudowy dróg gminnych i powiatowych, duże środki pochodzą z funduszy Polski Ład i Województwa. Zakup nowych maszyn umożliwiające efektywniejsze utrzymanie już ukończonych odcinków, a w 2025 roku trwają kolejne prace, m.in. w Stacewiczach, Bagińskich, Kożuszkach i na drogach powiatowych.

Gmina Wyszki nie posiada własnej komunikacji publicznej, jednak obsługiwana jest przez przewoźników prywatnych oraz linie regionalne. Autobusy kursują głównie w kierunku Bielska Podlaskiego, Brańska i Białegostoku. W większości miejscowości dostępne są przystanki autobusowe, jednak liczba kursów w dni robocze jest ograniczona. Przez obszar gminy Wyszki przebiega pierwszorzędna jednotorowa linia kolejowa Białystok – Bielsk Podlaski – Czeremcha – granica państwa. Długość linii na terenie gminy wynosi ok. 3 km. Gęstość sieci wynosi 1,4 km/100km², a w województwie podlaskim 4,1 km/100km²). Obsługa podróży odbywa się na stacji Strabla. Stan techniczny torów jest zły.

Infrastruktura kolejowa wymaga pilnej poprawy. Nie ma za to infrastruktury dla rowerzystów ani parkingów Park&Ride, co ogranicza alternatywne formy transportu.

Inwestycje drogowe w gminie Wyszki to konieczny krok w kierunku poprawy życia mieszkańców i stymulowania rozwoju lokalnego. Korzyści będą jednak trwałe tylko wtedy, gdy pójść w parze z:

- rozwojem komunikacji publicznej i infrastruktury rowerowej,
- dbałością o utrzymanie powstałych dróg,
- aktywnością promującą lokalne zasoby i inwestycje.

WNIOSKI	WYZWANIA
• Ograniczony dostęp do transportu publicznego dla osób starszych oraz młodzieży z mniejszych wsi. • Brak połączeń w godzinach wieczornych i w weekendy • Brak komunikacji zbiorowej, ścieżek rowerowych i chodników • Nowe drogi to większe obowiązki utrzymaniowe dla gminy/powiatu co przekłada się na ryzyko obciążenia budżetu samorządu w kolejnych latach. • Przeciągające się procedury administracyjne, wzrost cen materiałów budowlanych może spowodować niedokończenia prac lub przekroczenia kosztów. • Sama droga nie wystarczy – bez polityki przyciągania inwestorów,	• Budowa lepszej nawierzchni, szerszych pasów jezdni, odwodnienia - zmniejszy ryzyko wypadków i kolizji, zwłaszcza zimą i w okresie roztopów. • Nowa organizacja ruchu (zatoki, skrzyżowania) zwiększy widoczność i przewidywalność zachowań kierowców. • Dobre drogi skrócą czas dojazdu do pobliskich miast, co może zachęcać ludzi do pozostania lub powrotu do gminy. • Budowa nowych i remont istniejących dróg zwiększy szanse na: rozwój agroturystyki, inwestycje w małe usługi; rolnicy i przedsiębiorcy zyskują łatwiejszy transport produktów rolnych, materiałów i usług, lokalizację nowych firm wzdłuż tras

promocji gminy, planów zagospodarowania, może nie nastąpić oczekiwany rozwój.	zmodernizowanych; lepszy dostęp do szkół, urzędu. • Modernizacja dróg może ograniczyć koszty eksploatacji i remontów w przyszłości. • Dobre drogi to większa atrakcyjność działek inwestycyjnych i prywatnych.
---	--

5.3. Infrastruktura techniczna

Infrastruktura techniczna na terenie gminy Wyszki to zagadnienie obejmujące różne elementy niezbędne do funkcjonowania mieszkańców i rozwoju lokalnego. Najważniejsze komponenty infrastruktury technicznej w gminie Wyszki to zaopatrzenie w wodę, gospodarka ścieków, zaopatrzenie w energię elektryczną, telekomunikacja i Internet oraz zaopatrzenie w gaz.

Sieć wodociągowa na terenie Gminy Wyszki jest rozbudowywana sukcesywnie i obejmuje większość miejscowości w gminie. W niektórych częściach nadal funkcjonują indywidualne studnie głębinowe. Długość sieci wodociągowej w 2024 r. wynosiła 128,17 km. Ilość czynnych przyłączy wodociągowych do budynków i innych obiektów wynosiła 1483 sztuk z czego przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania – 1457 sztuk.

Istniejąca sieć wodociągowa zaopatruje w wodę niemal wszystkich mieszkańców gminy. W 2024 roku sprzedano 260.700 m³ wody.

Tabela nr 16. Sprzedaż wody z poszczególnych ujęć w Gminie Wyszki w okresie 2024 r. – czerwiec 2025 r.

Lp.	Lokalizacja hydroforni	Sprzedaż wody w 2024 r.	Sprzedaż wody w 2025 r.
1.	Budlewo	238222 m ³	118303 m ³
2.	Wyszki	336375 m ³	24691 m ³
3.	Strabla	-	3075 m ³

Źródło: Dane Urzędu Gminy w Wyszkach

Podział sprzedaży wody w 2020 r. na poszczególne grupy odbiorców przedstawiała się następująco:

- gospodarstwa domowe i indywidualne gospodarstwa rolne – 255.700 m³,
- na cele produkcyjne – 700 m³,
- pozostali odbiorcy (budynki użyteczności publicznej oraz działalność usługowa) – 4.300 m³.

Największą grupę odbiorców wody stanowiły gospodarstwa domowe – 98%, sprzedaż na cele produkcyjne stanowiła ok. 0,30 %, dla pozostałych odbiorców ok. 1,7%.

Głównym źródłem wody dla mieszkańców w Gminie Wyszki są Stacje Uzdatniania Wody (SUW) Gmina w swoich zasobach posiada trzy stacje:

- w Budlewie - największa stacja o wydajności 1270 m³ na dobę. Ze stacji tej zaopatrywane w wodę są następujące miejscowości: Budlewo, Bagińskie (Nowe i Stare), Bogusze, Bujnowo, Falki, Filipy, Gawiny, Godzieby, Górskie, Ignatki, Koćmiery, Kowale, Kożuszki, Łapcie, Łuczaje, Malesze, Mierzwin Duży, Mierzwin Mały, Mieszuki, Moskwino, Niewino Borowe, Niewino Kamieńskie, Niewino Leśne, Niewino Popławskie, Niewino Stare, Osówka, Sieśki, Stacewice, Szczepany, Szpaki, Topczewo, Trzeszczkowo, Tworki, Warpechy Stare, Warpechy Nowe, Wodźki, Wólka Pietkowska, Wólka Zaleska, Zakrzewo, Zalesie, Kalinówka, Kamienny Dwór, Krupice, Łubice, Ostrówek, Pierzchały, Wiktorzyn, Zdrojki.
- w Strabli - stacja o wydajności 600 m³ na dobę, zaopatruje w wodę miejscowości: Strabla, Łyse, Mulawice, Olszanica, Samułki Duże, Samułki Małe.
- w Wyszkach - stacja o wydajności 480 m³ na dobę, zaopatruje w wodę Wyszki, Sasiny, Pulsze i Pulsze-Gajówka.

Poza siecią wodociągową znajdują się nieruchomości oddalone od zwartej zabudowy, do których doprowadzenie sieci generuje wysokie koszty. Dążąc do 100 % zwodociągowania terenu gminy sukcesywnie pozyskiwane są środki finansowe zewnętrzne, które pozwalają na realizację zadań z zakresu gospodarki wodnej. Planowana jest również wraz z rozwojem zabudowy i zagospodarowaniem nowych terenów rozbudowa sieci o brakujące odcinki sieci wodociągowej.

Sieć kanalizacyjna o długości 10,2 km obejmuje miejscowości: Topczewo, Wólka Pietkowska, Kamienny Dwór. Długość sieci kanalizacyjnej od 2012 roku pozostaje na takim samym poziomie, jednak planowane jest zwiększenie sieci kanalizacyjnej. W pozostałych rejonach funkcjonują przydomowe oczyszczalnie ścieków lub szamba. Do sieci kanalizacji sanitarnej podłączone są 118 punkty, co daje w sumie skanalizowanie Gminy na poziomie 3,25%. Ścieki przepompowywane w Kamiennym Dworze kierowane są do oczyszczalni znajdującej się w miejscowości Łapy.

Przy Zespole Szkół w Wyszkach oczyszczalnia ścieków wykorzystuje procesy biologiczne, tj. działanie bakterii beztlenowych w początkowym etapie oczyszczania oraz tlenowe podczas oczyszczania właściwego. Oczyszczone ścieki bytowo-gospodarcze trafiają do rzeki Pulszanka. Ścieki komunalno-bytowe z budynków komunalnych wywożone są przez firmę MPO Białystok, do oczyszczalni ścieków w Bielsku Podlaskim.

Gmina Wyszki jest w pełni zelektryfikowana – dostęp do energii elektrycznej mają zarówno wszystkie miejscowości, jak i rozproszone gospodarstwa rolne. Dostawcą energii elektrycznej na tym terenie jest głównie PGE Dystrybucja S.A. – Oddział Białystok, który odpowiada za eksploatację, konserwację i modernizację infrastruktury elektroenergetycznej. Na terenie gminy funkcjonuje rozbudowana sieć niskiego i średniego napięcia, zasilana z głównych stacji transformatorowych zlokalizowanych w pobliżu większych miejscowości. W ostatnich latach prowadzono prace modernizacyjne, które miały na celu poprawę niezawodności dostaw prądu oraz zmniejszenie liczby awarii. W niektórych rejonach

wymieniono stare linie napowietrzne na nowe linie kablowe, co pozwoliło ograniczyć negatywny wpływ warunków atmosferycznych na działanie sieci.

Na terenie gminy rozwijają się także odnawialne źródła energii. Coraz więcej gospodarstw domowych i rolnych decyduje się na montaż instalacji fotowoltaicznych, które wspierają lokalne zapotrzebowanie na energię elektryczną oraz przyczyniają się do poprawy bilansu energetycznego regionu.

Problemy związane z zaopatrzeniem w energię elektryczną, takie jak krótkotrwałe przerwy w dostawie prądu, najczęściej występują w okresach burzowych i zimowych, jednak ich liczba z roku na rok maleje dzięki prowadzonym inwestycjom i modernizacjom sieci. Prace eksploatacyjno-remontowe są zapowiadane z wyprzedzeniem przez urząd gminy, co pozwala mieszkańcom przygotować się na czasowe wyłączenia.

W listopadzie 2024 roku gmina podpisała umowę na realizację projektu „Magazyny energii na terenie Gminy Wyszki” – wartość operacji: 3 750 170,40 zł (dofinansowanie: 3 187 644,84 zł). Projekt obejmuje montaż magazynów energii elektrycznej i ciepłej u osób fizycznych w gminie, wspomagając wykorzystanie OZE lokalnie. Projekt magazynów energii zakłada redukcję zużycia energii pierwotnej o 76 %, emisji gazów cieplarnianych o 76 %, a pyłów PM_{2,5} i PM₁₀ aż o 100%.

W 2021 r. zakończono nabór wniosków grantowych na instalacje fotowoltaiczne – projekty realizowane w ramach RPO Podlaskie. Gmina otrzymała ok. 1 988 697,20 mln zł (70% dofinansowania) na montaż ~40 instalacji PV o mocy do 5 kW każda oraz 36 sztuk instalacji kolektorów słonecznych. Z dofinansowania skorzystało 87 osób. Zamontowano 48 instalacji fotowoltaicznych i 39 Instalacji kolektorów słonecznych. Pozyskiwane granty na rzecz mieszkańców gminy cieszą się dużą popularnością. Średnie nasłonecznienie Terenu Wyszki to ok. 1077 kWh/m² rocznie – są to warunki sprzyjające montażom instalacjom PV.

Na terenie Gminy Wyszki obecnie ma farm wiatrowych ani fotowoltaicznych. Są jednak plany dotyczące ich budowy. Trwają konsultacje społeczne dot. planów budowy farm wiatrowych (do 20 turbin o wysokości ~270 m) i instalacji PV na gruntach rolnych. Wstępne plany przewidują zakończenie przygotowań do 2026–2027 roku.

Telekomunikacja i Internet na terenie Gminy Wyszki ulega ciągłemu rozwojowi. Zasięg telefonii komórkowej jest dostępny na większości obszaru, choć mogą występować lokalne problemy z jakością sygnału. Gmina podpisała w 2018 umowę z firmą JMDI, na wybudowanie sieci światłowodowej (FTTH) z minimum 100 Mb/s downloadem, z pokryciem większości wsi (m.in. Wyszki, Budlewo, Ignatki, Wólka Pietkowska itd.). Obecnie podłączenie możliwe jest także w pozostałych lokalizacjach gminy, w zależności od zainteresowania mieszkańców. Jako inwestor lokalny, JMDI zapewnia nie tylko internet, ale też cyfrową telewizję i telefon.

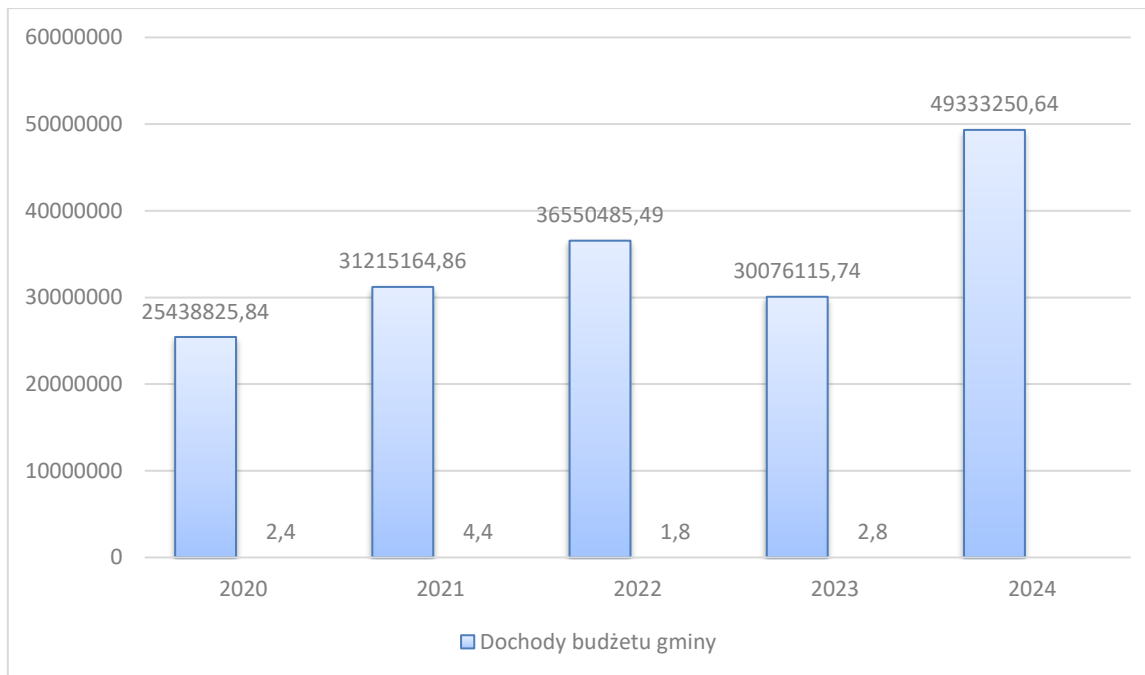
Brak sieci gazowej na większości obszaru gminy stanowi wyzwanie dla rozwoju regionalnego gminy. Mieszkańcy korzystają z butli gazowych lub indywidualnych zbiorników na gaz płynny (LPG). Na razie na terenie gminy Wyszki nie istnieje jednolita sieć gazowa, zaopatrzenie w gaz z sieci istnieje jedynie w miejscowości Wyszki.

WNIOSKI	WYZWANIA
• Ograniczone środki własne gminy utrudniają realizację dużych inwestycji bez wsparcia zewnętrznego. • Konieczność pozyskiwania funduszy z programów krajowych i unijnych. • Starzejące się społeczeństwo i migracja młodych mieszkańców utrudniają uzasadnienie kosztownych inwestycji w niektórych miejscowościach. • Potrzeba centralizacji danych o stanie infrastruktury (mapy, inwentaryzacje). • • Niezadowalający poziom skanalizowania gminy ogranicza możliwości rozwoju budownictwa i inwestycji. • Nierównomierny rozwój infrastruktury prowadzi do wykluczenia cyfrowego niektórych społeczności.	• Stworzenie wieloletniego planu rozwoju infrastruktury technicznej z priorytetami inwestycyjnymi. • Współpraca z operatorami telekomunikacyjnymi w celu przyspieszenia rozwoju Internetu szerokopasmowego. • Aktywne korzystanie z funduszy unijnych i KPO (Krajowy Plan Odbudowy). • Postępy w zakresie rozwoju infrastruktury drogowej i wodociągowej. • Dążenie do zwiększenia poziomu skanalizowania gminy • Potrzeba integracji inwestycji infrastrukturalnych z planowaniem przestrzennym i demografią.

Część 6. Sytuacja finansowa Gminy Wyszki

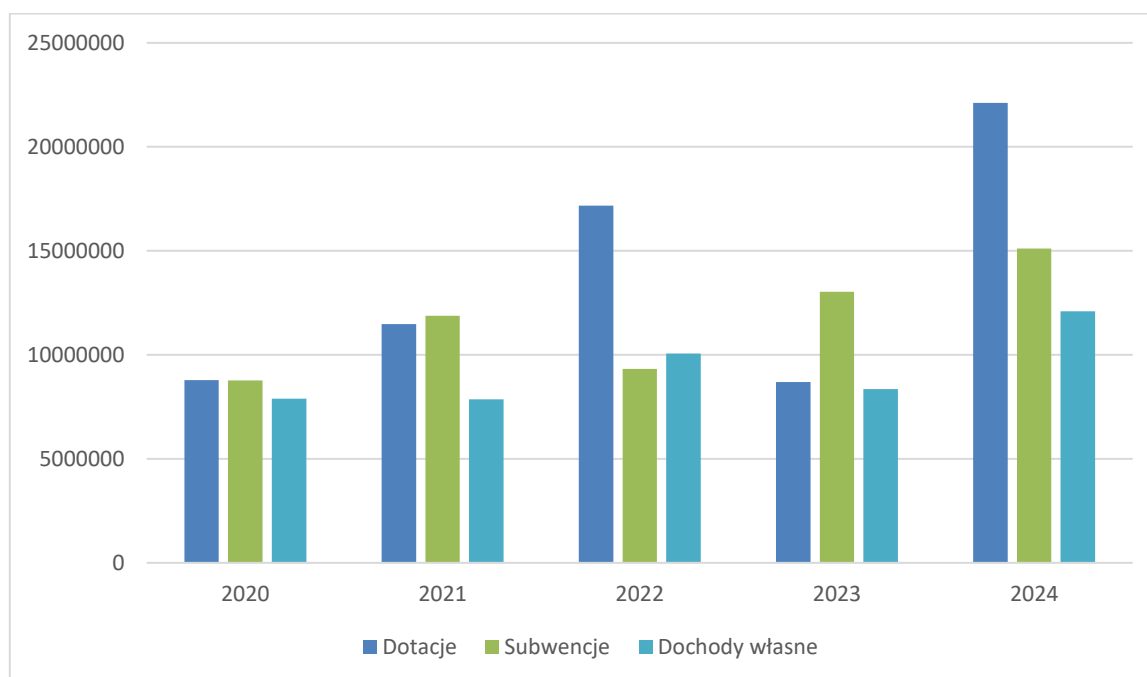
Dochody budżetu Gminy Wyszki w 2024 roku ukształtowały się na poziomie po stronie dochodów: 49 333 250,64 zł; po stronie wydatków: 51 862 392,97 zł, deficyt budżetu w kwocie 2.529.142,33 zł. Wzrastały one systematycznie na przestrzeni ostatnich lat, wyjątek stanowił rok 2023, kiedy odnotowano nieznaczny spadek wskaźnika. Dynamiczny wzrost dochodów Gminy zaobserwowano w roku 2024.

Wykres nr 25. Dochody budżetu Gminy Wyszki w latach 2020-2024 (w zł).

Źródło: GUS- Bank Danych Lokalnych; dane Urząd Gminy w Wyszki

Dochody budżetu Gminy Wyszki składają się z dotacji, subwencji, dochodów własnych. Źródła finansowania wydatków to głównie dochody własne, dotacje i środki zewnętrzne.

Wykres nr 26. Źródła dochodów budżetu Gminy Wyszki w latach 2020 -2024 (w zł).

Źródło: GUS- Bank Danych Lokalnych; dane Urzędu Gminy w Wyszkiach

Najistotniejsze pozycje dochodów własnych w 2024 roku kształtowały się następująco:

1. podatki i opłaty lokalne – 8,24% ogółu dochodów;
2. pozostałe dochody – 3,86% ogółu dochodów;
3. dochody z mienia – 0,95% ogółu dochodów.

Udziały w podatkach stanowiących dochód z budżetu państwa stanowią 7,36% ogółu dochodów. Największy udział w dochodach gminy stanowi subwencja ogólna z budżetu państwa tj. 29,34% oraz pozyskane środki na zadania majątkowe 29,32%.

Tabela nr 17. Dochody z majątku Gminy Wyszki w 2024 r.

Lp.	Wyszczególnienie	Plan	Wykonanie	%
Dochody majątkowe				
1	Ze sprzedaży nieruchomości	95.966,00	95.965,80	100,00
2	Ze sprzedaży składników majątkowych	40.000,00	2.297,78	5,74
3	Wpływy ze zbycia praw majątkowych	140.657,35	140.657,35	100,00
Razem		276.623,35	238.920,93	86,37
Dochody z najmu i dzierżawy				
1	Za dzierżawę gruntów i najem	231.392,00	225.395,39	97,41
2	Za wynajem pomieszczeń w świetlicach gminnych	9.000,00	0,00	0,00
3	Za użytkowanie wieczyste	3.200,00	3.112,50	97,26
Razem		243.592,00	228.507,89	93,81
Ogółem		520.215,35	467.428,82	89,85

Źródło: Raport o stanie Gminy za 2024 rok.

Różnica między dochodami bieżącymi a wydatkami bieżącymi za 2024 rok ukształtowała się na poziomie 3.243.942,10 zł. Budżet Gminy za 2024 r. zamknął się deficytem w wysokości 2.529.142,33 zł. Zadania ujęte w przedsięwzięciach WPF, a które są już realizowane przebiegają zgodnie z zawartymi umowami z wykonawcami.

Zgodnie z uchwałą Rady Gminy Wyszki z 22 maja 2025 r. plan dochodów: 49 750 010,94 zł (w tym: bieżące – 37,97 mln zł, majątkowe – 11,78 mln zł); plan wydatków: 50 736 632,60 zł (bieżące – 32,37 mln zł, majątkowe – 18,36 mln zł). Deficyt wynoszący 2 740 255,75 zł. Źródła pokrycia deficytu pochodzić będą z wolnych środków gminy. Przychody gminy są stabilne, a deficyt jest jednorazowo pokrywany, co nie generuje zadłużenia w formie kredytów. Znaczny udział wydatków majątkowych wskazuje aktywną politykę inwestycyjną – poprawę infrastruktury i rozwój społeczności.

Gmina Wyszki prowadzi dość ambitną politykę inwestycyjną, a samorząd unika dodatkowego zadłużenia. Gmina Wyszki charakteryzuje się stabilną sytuacją finansową i umiarkowanym poziomem zadłużenia, co pozwala na dalsze inwestowanie w rozwój lokalny. Kluczowe aspekty do dalszego monitoringu to: poziom zapasów finansowych (rezerwy), struktura dochodów własnych i ewentualne nowe źródła finansowania.

WNIOSKI	WYZWANIA
- Gmina Wyszki utrzymuje stabilny poziom dochodów bieżących, głównie z tytułu subwencji ogólnej, udziału w podatkach oraz podatków lokalnych. - Wydatki bieżące są racjonalnie planowane i nie przekraczają dochodów, co świadczy o ostrożnym zarządzaniu budżetem. - W ostatnich latach Gmina skutecznie pozyskiwała środki zewnętrzne (np. z programów rządowych i unijnych), co pozwoliło na realizację kluczowych inwestycji – m.in. drogowych, wodociągowo-kanalizacyjnych oraz w infrastrukturę społeczną (szkoły, świetlice). - Wskaźnik zadłużenia gminy jest na bezpiecznym poziomie, co nie ogranicza możliwości inwestycyjnych w przyszłości. - Gmina racjonalnie zarządza mieniem komunalnym, regularnie	- Negatywne trendy demograficzne (starzenie się społeczeństwa, migracja młodych) mogą w przyszłości wpłynąć na zmniejszenie dochodów z PIT oraz większe obciążenia w zakresie opieki społecznej. - Inflacja i wzrost cen energii, usług i wynagrodzeń wpływają na rosnące wydatki bieżące, szczególnie w oświacie, gospodarce komunalnej i administracji. - Nowo wybudowana infrastruktura (drogi, kanalizacja, obiekty publiczne) generuje dodatkowe koszty utrzymania, które muszą być pokrywane z dochodów bieżących. - Aby kontynuować rozwój i sprostać oczekiwaniom mieszkańców, Gmina musi nadal aktywnie aplikować o fundusze zewnętrzne, co wymaga odpowiedniego zaplecza kadrowego i planistycznego.

modernizując infrastrukturę techniczną. Przychody z majątku gminy (np. dzierżawy, najmy) stanowią uzupełnienie dochodów własnych, choć nie są znaczące.	Zmiany w przepisach dotyczących finansów publicznych (np. ograniczenia w nakładaniu podatków lokalnych, zmiany w subwencjach) mogą ograniczyć elastyczność budżetową Gminy.
--	---

BADANIA SPOŁECZNE NA POTRZEBY DIAGNOZA DO STRATEGII ROZWOJU GMINY WYSZKI NA LATA 2026-2035

Część 7. Badania społeczne na potrzeby diagnoza do Strategii Rozwoju Gminy Wyszki na lata 2026-2035

Badania ankietowe przeprowadzone zostały w ramach diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej gminy Wyszki oraz wstępnego rozpoznania preferencji mieszkańców w zakresie działań mających na celu poprawę poziomu jakości życia na terenie Gminy.

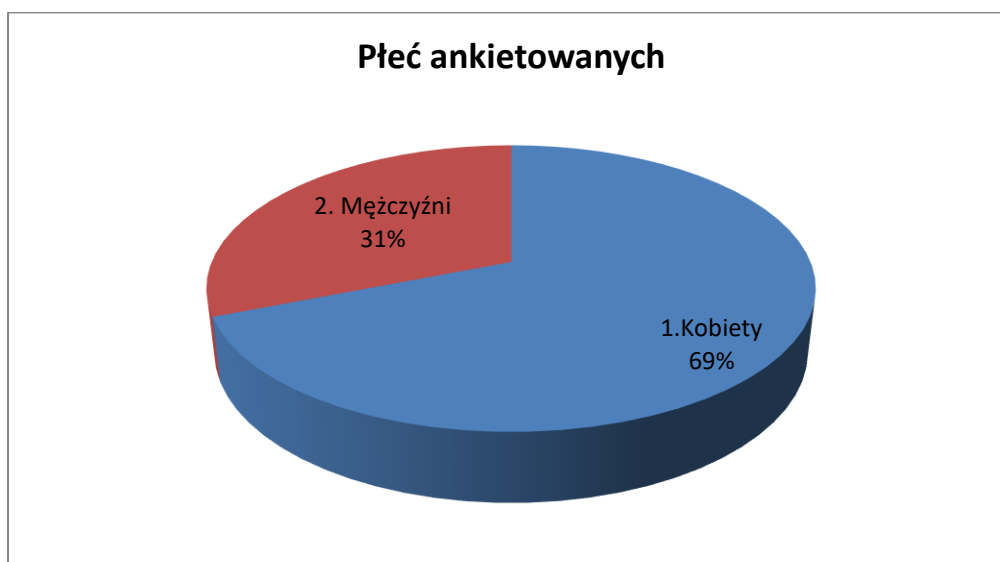
Badania pozwoliły na określenie preferencji i potrzeb mieszkańców Gminy Wyszki, oceny jakości poziomu życia oraz wskazaniu priorytetów i kierunkowych działań, jakie należałoby podjąć, aby zapewnić systematyczny rozwój Gminy.

Sondaż opinii został przeprowadzony przy pomocy elektronicznego formularza ankiety udostępnionego mieszkańcom na stronie internetowej Urzędu Gminy w Wyszkach oraz wersji papierowej dostępnej w urzędzie i na spotkaniach z mieszkańcami. Odpowiedzi na ankiety gromadzono od maja 2025 r. do czerwca 2025 r. Ankietę wypełniło tylko 58 Mieszkańców Gminy Wyszki.

7.1. Charakterystyka grupy respondentów

Ze względu na rodzaj doboru próby respondenci stanowili ochotnicy. Spośród zebranych 58 wypełnionych ankiet, kobiety wypełniły 69% ankiet (40 osób), zaś mężczyźni - 31% (18 osób). Odpowiedzi na to pytanie udzielili wszyscy ankietowani.

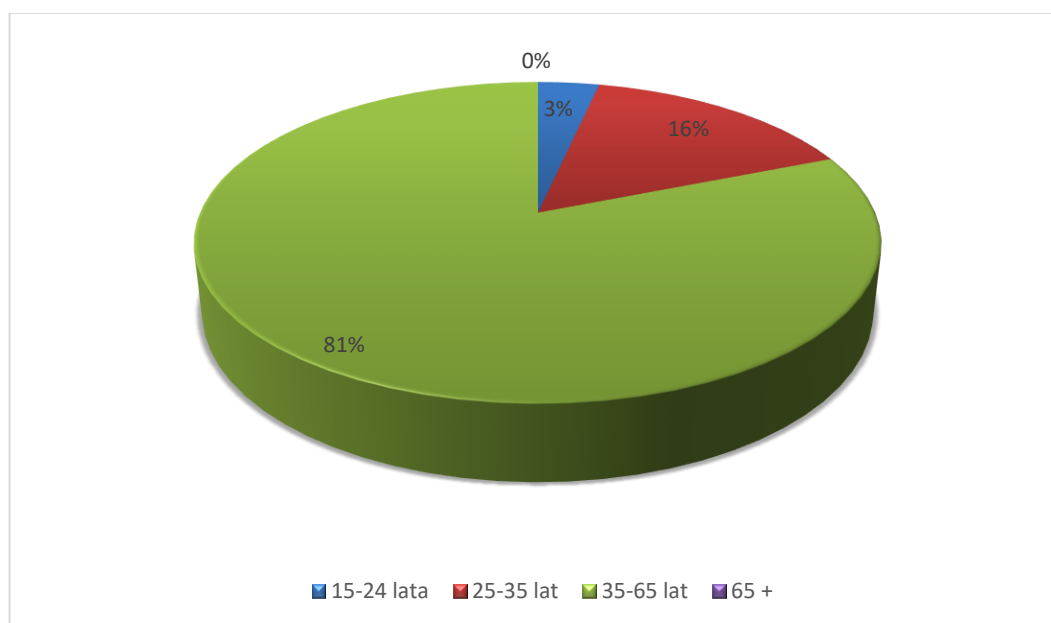
Wykres nr 27. Struktura respondentów według płci.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego.

Największą grupą 81% respondentów (47 osoby) stanowiły osoby w wieku 35 - 64 lata. Kolejno 16% wszystkich ankiet wypełniło 9 osób w wieku 25-35 lata. W badaniu wzięło udział 3% najmłodszych (2 osób) w wieku 15-24. Osoby w wieku 65+ wypełniły 0 ankiet. Odpowiedzi na to pytanie udzielili wszyscy ankietowani.

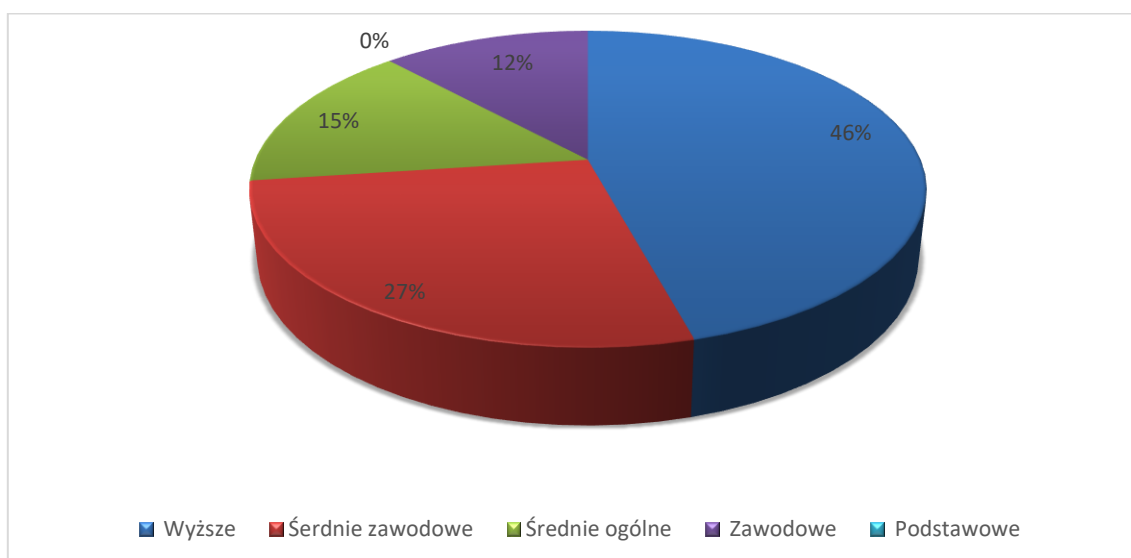
Wykres nr 28. Struktura respondentów według wieku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego.

Według kryterium wykształcenia najliczniejszą grupę 46% stanowiły osoby legitymujące się wykształceniem wyższym magisterskim (27 osób), natomiast najmniej respondentów posiadało wykształcenie zasadnicze zawodowe - 12% (7 osób), osób z wykształceniem podstawowym nie było. Wśród ankietowanych 27% badanych (16 osoby) stanowiły osoby legitymujące się wykształceniem średnim zawodowym a 15% osób posiadało wykształcenie średnie ogólne (9 osób). Odpowiedzi na to pytanie udzielili wszyscy ankietowani.

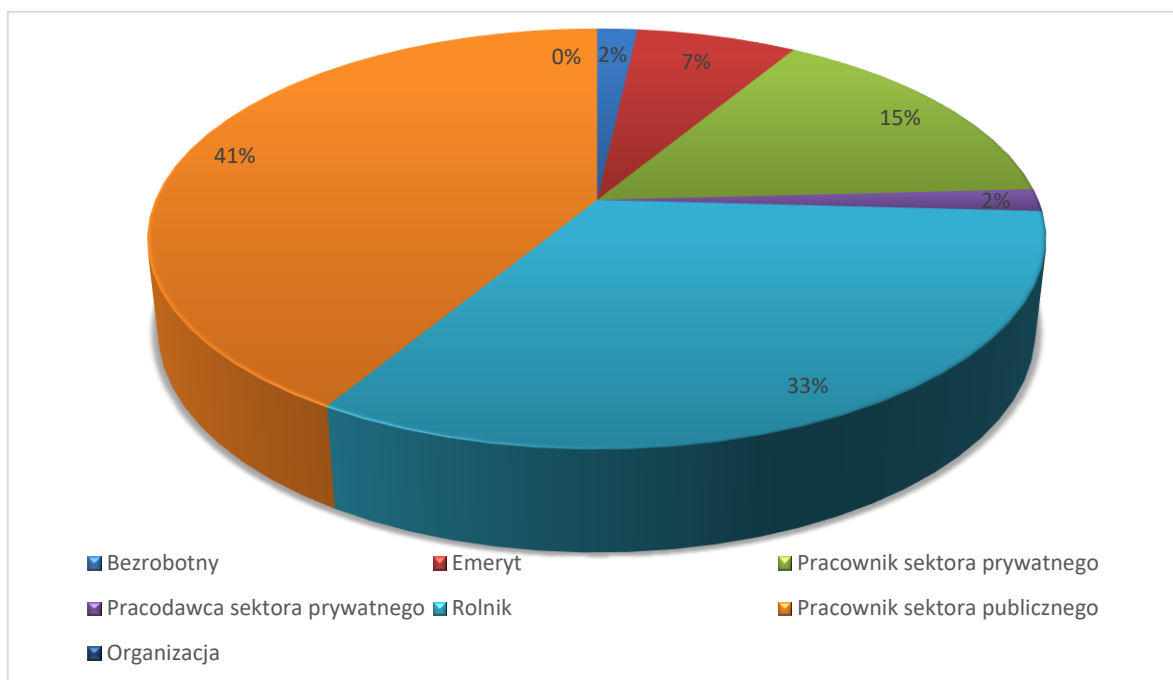
Wykres nr 29. Struktura respondentów według poziomu wykształcenia.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego.

Pod względem statusu społeczno- zawodowego największą grupę 98% stanowiły osoby aktywne zawodowo, łącznie 57 osób (wliczając osoby zatrudnione w firmach prywatnych - 16%, państwowych - 41%, prowadzący własną działalność rolniczą - 33%, emeryci i renciści 7%. Najmniej liczną grupę stanowiły osoby bezrobotne 2%. Wszyscy ankietowani udzielili odpowiedzi na to pytanie.

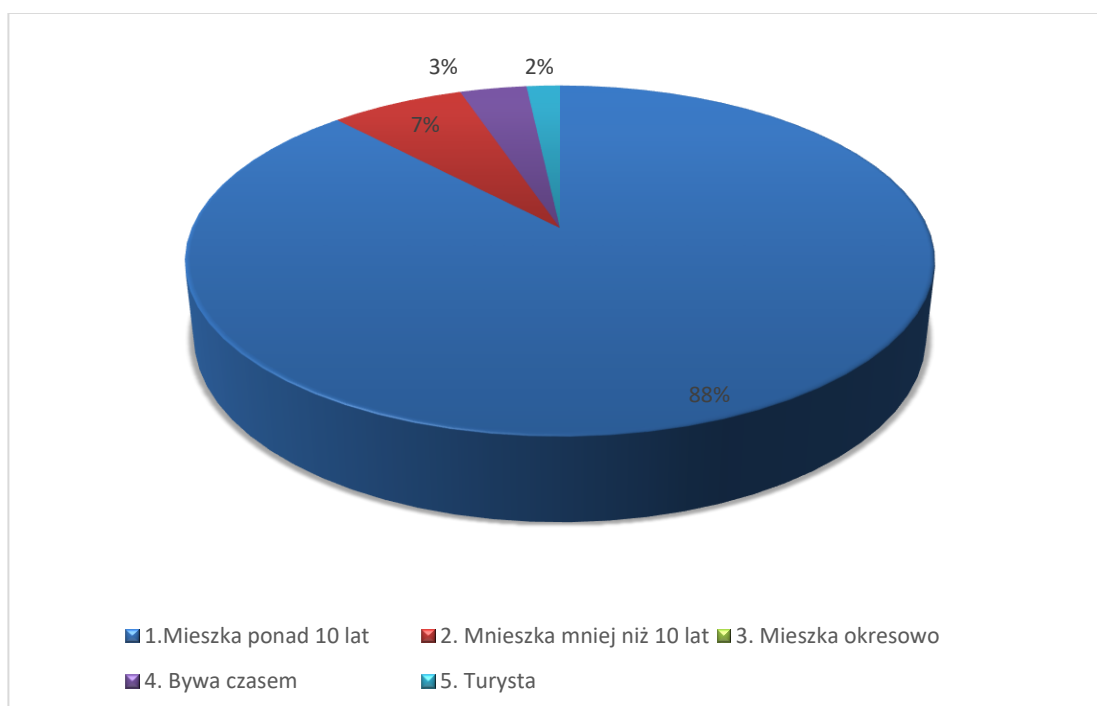
Wykres nr 30. Struktura respondentów według statusu zawodowego.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego.

Najliczniejsza grupa 88% respondentów (51 osób) to rodowici Mieszkańcy Gminy Wyszki, natomiast 7 badanych (7%) stanowili Mieszkańcy z poniżej 10 letnim stażem zamieszkiwania na terenie gminy. Mniejszą, 2 - osobową grupę (3%) stanowiły osoby, które przebywają na terenie gminy sporadycznie, zaś 2% ankietowanych to turyści. Odpowiedzi na to pytanie udzielili wszyscy ankietowani.

Wykres nr 31. Struktura respondentów ze względu na staż zamieszkania w Gminie Wyszki.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego.

7.2. Analiza odpowiedzi

Pytania sformułowane w ramach ankiety dotyczyły różnych obszarów rozwoju gminy min. społeczeństwa, gospodarki, środowiska i przestrzeni, infrastruktury technicznej, turystyki i rekreacji oraz kultury. W ramach poszczególnych obszarów respondentów poproszono o dokonanie oceny według ustalonej skali. Na podstawie zebranych odpowiedzi obliczoną średnią ocenę dla każdego obszaru. Należy zauważyć, że w niewielu przypadkach respondenci nie odpowiadali na wszystkie pytania zawarte w kwestionariuszu. Niektóre pytania miały charakter otwarty, natomiast w pytaniach zamkniętych możliwe było wskazanie kilku odpowiedzi, dlatego suma wskazanych odpowiedzi niejednokrotnie przewyższała liczbę respondentów.

Ankietowanych poproszono także o wskazanie mocnych i słabych stron Gminy Wyszki, szans i zagrożeń dla jej rozwoju oraz najpilniejszych aspektów, które wymagają poprawy.

W pierwszej kolejności zapytano respondentów czy podejmują aktywności na terenie gminy Wyszki czy poza nią. Z danych z poniższej tabeli wynika, że ok 80% badanych pracuje na terenie gminy (większość naszych mieszkańców posiada gospodarstwa rolne) i ok 60% korzysta z lokalnych sklepów. Ponad połowa badanych korzysta z usług i wyjeżdża na urlop poza terenem gminy. Jeżeli chodzi o zajęcia edukacyjne, rekreacyjne i sport to średnio połowa respondentów korzysta z aktywności oferowanych na terenie gminy.

Tabela nr 18. Miejsce podejmowania aktywności społecznych.

Aktywność	na terenie gminy (liczba osób)	głównie poza gminą (liczba osób)
Pracuję	50	8
Robię zakupy	43	15
Korzystam z dostępnych usług (np. fryzjer, kosmetyczka, mechanik)	18	40
Uczęszczam na zajęcia edukacyjne, artystyczne, sportowe (np. nauka gry na instrumencie, taniec, śpiew, fitness)	27	31
Moje dzieci uczęszczają na zajęcia edukacyjne - artystyczne, sportowe (np. nauka gry na instrumencie, taniec, śpiew, piłka nożna)	34	24
Korzystam z oferty kulturalnej	38	20
Korzystam z oferty rekreacyjno-sportowej	26	32
Okres urlopowy spędzam	26	32

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego.

Gmina Wyszki jest gminą wiejską, rolniczą z dobrym dostępem do edukacji, opieki zdrowotnej i społecznej. Jest miejscem spokojnym z dobrymi warunkami środowiskowymi, dlatego na pytanie czy gmina jest dobrym miejscem do życia dla poszczególnych grup społecznych respondenci wskazali zdecydowanie rodziny z małymi dziećmi i seniorów. Trochę gorzej zostały ocenione warunki do życia dla młodzieży i osób aktywnych zawodowo ze względu na brak nowych miejsc pracy i słaby rozwój przedsiębiorczości.

Tabela nr 19. Gmina Wyszki - miejsce do życia dla poszczególnych osób

	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Dla rodzin z małymi dziećmi	33	18	7	1	0
Dla młodzieży w wieku 15-19 lat	14	15	22	6	2
Dla ludzi aktywnych zawodowo	11	23	16	8	0
Dla seniorów	33	18	6	1	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego.

Na pytanie o przynależność do wspólnoty gminy 32 osoby (ok. 55%) odpowiedziały ze czują się związane z gminą i jej mieszkańcami. Ponad połowa (30 osób) zadeklarowała, że interesuje się i bierze czynny udział w podejmowaniu decyzji w gminie; 24 osoby robi to sporadycznie a 5 osób (ok. 9% badanych) stwierdziło, że bieżące sprawy gminy ich nie interesują.

W ankiecie zapytano również o główne kierunki rozwoju gminy w tym odnawialne źródła energii, turystykę i środowisko naturalne. Znaczna część badanych, widzi potencjał w inwestycjach w turystykę, fotowoltaikę i walory środowiskowe. Natomiast jeśli chodzi o rozwój turbin wiatrowych 34% mieszkańców jest im przeciwna, 41% jest za a 24 % nie wyrobiło sobie jeszcze zdania w badanym temacie.

Tabela nr 20. Kierunki rozwoju gminy.

Zagadnienia	Tak	Nie	Nie mam zdania
Czy jest Pan/Pani za rozwojem turbin wiatrowych na terenie gminy?	24	20	14
Czy jest Pan/Pani za rozwojem fotowoltaiki na terenie gminy?	42	2	14
Czy jest Pan/Pani za zachowaniem walorów przyrodniczych gminy i zachowaniem stanu środowiska naturalnego poprzez ograniczony rozwój przedsiębiorczości?	31	11	16
Czy jest Pan/Pani za rozwojem bazy okołoturystycznej na terenie gminy?	49	2	7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego.

Mieszkańcy wypowiedzieli się również w kwestii priorytetów w rozwoju gminy. Najwyżej bo 50% badanych widzi potrzebę rozwoju przedsiębiorczości i rynku pracy, który zwiększyłby atrakcyjność gminy dla ludzi młodych i nowych mieszkańców. Ok. 44% respondentów wskazało potrzebę inwestowania w rolnictwo. Biorąc pod uwagę rolniczy charakter terenu, nie powinno dziwić takie ukierunkowanie wypowiedzi mieszkańców. Trzecią najczęściej wskazywaną dziedziną była turystyka, której potrzebę rozwoju wskazało ok. 40% zapytanych. Najrzadziej wskazywanym priorytetem jest technologia i uzdrowisko, które zastało wytypowane tylko przez 8% mieszkańców.

Tabela nr 21. Priorytety w rozwoju gminy.

Zagadnienia	Wskazanie - liczba osób
Turystyka	23
Gastronomia	13
Infrastruktura techniczna	21
Kultura	13
Obiekty sportu	10
Technologia	5
Uzdrowisko	5
Walory środowiska przyrodniczego	10
Edukacja	9
Przedsiębiorczość i rynek pracy	29
Rolnictwo	26
Rozwój odnawialnych źródeł energii	14

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego.

Poniższa tabela przedstawia ocenę poszczególnych warunków życia w Gminie Wyszki. Z przedstawionych danych wynika, że większość mieszkańców oceniła je dobrze i średnio. Takie wskazania są potwierdzeniem trafnych wyborów kierunków inwestycyjnych rozwoju gminy w ostatnich latach. Gmina Wyszki zamierza kontynuować obrane kierunki rozwoju oraz inwestować w innowacje i projekty sprzyjające poprawie życia mieszkańców.

Tabela nr 22. Ocena warunków życia w Gminie Wyszki.

Zagadnienia	bardzo dobrze	dobrze	średnie	złe	bardzo złe
warunki dla rozwoju przedsiębiorczości	6	18	31	3	0
dostęp do infrastruktury sportu i rekreacji, ciekawego spędzenia czasu	3	24	25	5	1
dostęp do infrastruktury kultury i rozrywki	5	25	25	1	2
poziom oferty i wydarzeń kulturalnych	5	17	30	5	1
stan środowiska naturalnego	15	29	13	2	0
walory krajobrazowe	19	19	20	2	0
zagospodarowanie przestrzeni publicznych (w tym: place, skwery, parki)	7	32	10	8	2
stan i jakość dróg	1	19	27	8	3
dostęp do infrastruktury komunalnej (wodociągi)	19	29	9	3	0
dostęp do infrastruktury komunalnej (kanalizacja)	3	11	23	15	6
dostępność transportu publicznego	1	10	22	17	8
bezpieczeństwo publiczne	13	29	14	2	0
rynek pracy (możliwość zatrudnienia)	1	10	31	12	4
dostępność i jakość opieki społecznej	5	31	17	3	2
dostępność i jakość opieki zdrowotnej	8	31	13	3	3
dostępność i jakość edukacji przedszkolnej	18	30	10	0	0
dostępność i jakość szkolnictwa na poziomie	20	25	11	2	0
usługi turystyczne	0	8	30	13	7
dostępność do bazy gastronomicznej	1	3	22	16	16
dostępność do bazy noclegowej	0	7	22	16	13
dostęp do internetu	15	29	13	0	1
dostępność terenów przeznaczonych pod inwestycje	1	24	24	9	0
aktywność środowisk lokalnych	10	22	22	2	2
rozwój rolnictwa i branży rolno-spożywczej	7	24	23	2	2
atrakcyjność gminy dla turystów	3	13	29	10	3
jakość rządzenia oraz funkcjonowanie administracji publicznej w gminie	15	18	21	3	1
pomoc w eksportowaniu towarów i usług	2	9	35	9	3
współpraca biznesu, rolnictwa z uczelniami, centrami transferu wiedzy	1	10	33	12	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego

W ankiecie zapytano mieszkańców również o zagrożenia i problemy społeczne. Za największe niebezpieczeństwo dla gminy 36 osób czyli 62% wskazało starzenie się społeczeństwa. Jest to problem większości mniejszych miejscowości na terenie kraju. Młodzi ludzie szukają pracy w większych miastach, dających różne możliwości rozwoju. Nie chcą też

przejmować gospodarstw po swoich rodzicach. Jako najmniejsze zagrożenie ankietowani wskazali przestępczość, która na terenie naszej gminy jest stosunkowo niewielka.

Tabela nr 23. Problemy społeczne na terenie gminy.

Zagadnienia	Wysokie zagrożenie problemem	Średnie zagrożenie problemem	Niskie zagrożenie problemem	Brak problemu	Nie mam zdania
ubóstwo	4	27	17	5	5
bezrobocie	8	32	3	4	5
przestępczość	1	17	22	12	6
przemoc w rodzinie	4	25	18	3	8
alkoholizm	11	32	8	4	3
starzenie się społeczeństwa	36	18	4	1	0
brak wykwalifikowanych pracowników	11	22	13	4	8
brak atrakcyjnych miejsc pracy	23	24	4	5	3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego

Przeprowadzając badanie poproszono również mieszkańców o wypowiedzenie się w kwestii wskazania atutów, które gmina może wykorzystać dla rozwoju. Najwięcej bo 27,6 % badanych wskazało środowisko naturalne. Na drugim miejscu na równi 3,4% uzyskało bezpieczeństwo i położenie geograficzne gminy. Pojawiły się również wskazania na oświatę i edukację oraz rolnictwo.

Przy pytaniu o wskazanie inwestycji, które są najbardziej potrzebne w gminie, ok. połowa respondentów wskazała drogi i chodniki. Wśród odpowiedzi mieszkańców pojawiła się również infrastruktura, przedsiębiorczość, przemysł, gastronomia, turystyka, kanalizacja, odnawialne źródła energii, szkolnictwo, kultura i rekreacja oraz stacja paliw. Powyższe oczekiwania mieszkańców zostaną uwzględnione w Strategii Rozwoju Gminy Wyszki na lata 2026-2035.

7.3. Podsumowanie

Przedstawiony materiał badawczy zawiera informacje odnośnie opinii mieszkańców Gminy Wyszki w wielu ważnych dla niej kwestiach. Głównym celem badania było zweryfikowanie poglądów mieszkańców na temat funkcjonowania kluczowych obszarów gminy oraz poznanie oczekiwań co do jej przyszłości. Badanie dostarcza materiałów diagnostycznych, jak również inspiracji w kontekście definiowania kierunków rozwoju gminy, które zostaną wykorzystane w ramach dalszych prac nad konstruowaniem Strategii Rozwoju Gminy Wyszki na lata 2026-2035.

Ankietowani wykazali jak bardzo istotne jest przeprowadzenie prac nad modernizacją infrastruktury drogowej. Widzą też potrzebę zadbania o ofertę turystyczną gminy, wskazując do tego, że gmina cechuje się dobrym położeniem oraz ma duże walory przyrodnicze (na co również wskazała przeprowadzona diagnoza). Wśród największych zagrożeń wymienia się starzenie społeczeństwa; niestety jest to problem dotyczący całego kraju.

7.4. Analiza SWOT

Analiza SWOT stanowi jedną z najpopularniejszych metod diagnozy sytuacji, w jakiej znajduje się wspólnota samorządowa. Służy porządkowaniu i segregacji informacji, dzięki czemu stanowi użyteczną pomoc przy dokonywaniu oceny zasobów i otoczenia danej jednostki samorządu terytorialnego, ułatwia też identyfikację problemów i określenie priorytetów.

Jej nazwa to skrót od pierwszych liter angielskich słów, stanowiących jednocześnie pola przyporządkowania czynników, mogących mieć wpływ na powodzenie planu strategicznego – silne strony (strenghts), słabe strony (weaknesses), szanse (opportunities) i zagrożenia (threats).

S -> STRENGHTS, czyli silne strony

W -> WEAKNESSES, czyli słabe strony

O -> OPPORTUNITIES, czyli okazje

T -> THREATS, czyli zagrożenia

Zgodnie z powyższym, czynniki rozwoju podzielić można na wewnętrzne, na które społeczność lokalna ma wpływ (silne i słabe strony), oraz na czynniki zewnętrzne – umiejscowione w bliższym i dalszym otoczeniu jednostki (szanse i zagrożenia). Podział ten można przeprowadzić również w inny sposób, mianowicie: czynniki pozytywne, czyli atuty i szanse, oraz czynniki negatywne, czyli wady i zagrożenia.

Analiza SWOT została przeprowadzona w oparciu o przedstawioną diagnozę sytuacji gminy oraz z uwzględnieniem wyników przeprowadzonych badań ankietowych. Zgodnie z zakresem przeprowadzonej diagnozy oraz w oparciu o sfery najbardziej istotne dla rozwoju gminy, analizę SWOT przeprowadzono w pięciu obszarach:

- sfera przestrzenno-środowiskowa;
- sfera społeczna;
- sfera gospodarcza;
- infrastruktura techniczna;
- infrastruktura społeczna, jakość życia mieszkańców.

Sfera przestrzenno-środowiskowa	
Silne strony	Słabe strony
- korzystne położenie geograficzne oraz komunikacyjne; - znaczne walory środowiska przyrodniczego; - występowanie terenów cennych pod kątem turystycznym; - działalność lokalnych twórców; - cenne zabytki architektoniczne;	- niewystarczający stan techniczny dróg (część dróg gminnych nie posiada nawierzchni asfaltowej); - niewystarczający poziom izolacyjności budynków użyteczności publicznej oraz obiektów prywatnych; - niewystarczający poziom wykorzystania odnawialnych źródeł energii w

- duża świadomość społeczna lokalnego dziedzictwa kulturowego; - duże walory kulturowe; - inwestycje i rozwój infrastruktury	budynkach użyteczności publicznej oraz w budynkach indywidualnych; - niewystarczający poziom efektywności energetycznej części budynków na terenie gminy; - występowanie obszarów zdegradowanych; - niewystarczający poziom gospodarowania odpadami
Szanse	Zagrożenia
- racjonalna polityka przestrzenna, tworzenie planów miejscowych na terenach rozwojowych; - poprawa dostępności terenów i poprawa systemów komunikacji; - możliwość pozyskania funduszy w nowej perspektywie finansowej; - stworzenie spójnej oferty turystycznej oraz rozwój i rozbudowa zaplecza rekreacyjnego i okółoturystycznego; - tworzenie tras turystycznych; - naturalna retencja; - odnawialne źródła energii; - edukacja ekologiczna	- przewlekłość procedur lokalizacyjnych inwestycji oraz ograniczenia realizacji inwestycji ze względu na istniejące programy ochrony środowiska - duże koszty opracowania planów zagospodarowania przestrzennego; - małe wykorzystywanie alternatywnych (dla tradycyjnie stosowanych) źródeł energii; - niestabilność warunków ekonomiczno-prawnych dla działalności gospodarczej

Sfera gospodarcza	
Silne strony	Słabe strony
- czyste środowisko naturalne; - wysokie walory środowiska naturalnego	- występowanie trudnych warunków dla rozwoju rolnictwa; - niewystarczający stan infrastruktury oraz bazy turystycznej; - rozdrobnienie gospodarstw rolnych; - brak wyznaczonych terenów inwestycyjnych
Szanse	Zagrożenia
- możliwość pozyskania funduszy w nowej perspektywie finansowej; - lokalizacja gminy na terenach atrakcyjnych turystycznie; - wzrastające zapotrzebowanie na wypoczynek w gospodarstwach rolnych,	- niewystarczające zainteresowanie ofertą turystyczną gminy; - niestabilność warunków ekonomiczno-prawnych dla działalności gospodarczej; - zbyt mała różnica między najniższym wynagrodzeniem, a wysokością świadczeń socjalnych;

- transfer nowych technologii do rolnictwa zmierzających do modernizacji zaplecza technicznego; - stworzenie spójnej oferty turystycznej oraz rozwój i rozbudowa zaplecza rekreacyjnego i okółoturystycznego; - tworzenie i rozbudowa istniejącej infrastruktury	- rosnące koszty pracy
--	--

Infrastruktura techniczna	
Silne strony	Słabe strony
- gminne inwestycje w infrastrukturę; - wzrost liczby budynków korzystających z sieci wodociągowej; - prowadzenie prac modernizacyjnych infrastruktury drogowej; - wzrost długości sieci kanalizacyjnej i wodociągowej	- niedostateczna długość sieci kanalizacyjnej oraz niewystarczająca ilość przydomowych oczyszczalni ścieków oraz szczelnych szamb; - niewystarczający poziom izolacyjności budynków użyteczności publicznej oraz obiektów prywatnych; - niewystarczający poziom wykorzystania odnawialnych źródeł energii w budynkach użyteczności publicznej oraz w budynkach indywidualnych; - niewystarczający poziom efektywności energetycznej części budynków; - niedostateczny stan techniczny zabytków; - niedostateczny stan dróg oraz infrastruktury drogowej (chodniki, ścieżki rowerowe); - brak sieci gazowej; - utrudniony dostęp do Internetu
Szanse	Zagrożenia
- racjonalna polityka przestrzenna, tworzenie planów miejscowych na terenach rozwojowych, - poprawa dostępności terenów i poprawa systemów komunikacji, - możliwość pozyskania funduszy w nowej perspektywie finansowej, - budowa PSZOK, - zwiększanie (tworzenie i przywracanie) retencji, - zmniejszenie niskiej emisji	- przewlekłość procedur lokalizacyjnych inwestycji oraz ograniczenia realizacji inwestycji ze względu na istniejące programy ochrony środowiska - duże koszty opracowania planów zagospodarowania przestrzennego, - małe wykorzystywanie alternatywnych (dla tradycyjnie stosowanych) źródeł energii - zmiany prawa powodujące zmniejszenie opłacalności

	wykorzystania odnawialnych źródeł energii
--	---

Infrastruktura społeczna, jakość życia mieszkańców	
Silne strony	Słabe strony
- funkcjonowanie szlaków turystycznych; - funkcjonowanie oddziałów wychowania przedszkolnego; - funkcjonowanie szkół podstawowych; - funkcjonowanie jednostek kulturalnych zapewniających zagospodarowanie czasu wolnego; - funkcjonowanie ośrodka zdrowia; - funkcjonowanie Ochotniczych Straży Pożarnych zapewniających bezpieczeństwo mieszkańców; - działalność dzielnicowego z Komendy Powiatowej Policji w Bielsku Podlaskim	- niewystarczający poziom wiedzy mieszkańców - niewystarczająca oferta w zakresie zajęć pozalekcyjnych dla dzieci; - niewystarczający dostęp oraz jakość usług medycznych dostępnych na terenie gminy; - niewystarczający system aktywizacji osób starszych, dorosłych oraz młodzieży; - brak dogodnych międzymiastowych połączeń komunikacyjnych; - utrudniony dostęp do Internetu
Szanse	Zagrożenia
- możliwość pozyskania funduszy w nowej perspektywie finansowej; - zwiększenie współpracy Gminy Wyszki z organizacjami pozarządowymi; - przeznaczenie dodatkowych środków finansowych na dofinansowanie inicjatyw organizacji pozarządowych	- zmiany przepisów prawnych dotyczących polityki finansowej jednostek samorządu terytorialnego

Gmina Wyszki ma duży potencjał (położenie, walory przyrodnicze, tereny cenne turystycznie) i stoją przed nią różnorodne szanse rozwoju. Potrzeba jednak przeprowadzenia inwestycji (także współfinansowanych ze środków zewnętrznych) by w pełni wykorzystać istniejący potencjał i móc zmniejszyć zasięg słabych stron i potencjalnych zagrożeń.

Spis tabel i rysunków

Tabela nr 1. Liczba uczniów na terenie Gminy Wyszki z podziałem na placówki oświatowe w latach 2018-2024.....	17
Tabela nr 2. Problem wynikający z nadmiernego spożywania alkoholu, w odniesieniu do Gminy Wyszki w latach 2020 –2021.....	39
Tabela nr 3. Konsekwencje nadużyć alkoholu w Gminie Wyszki w latach 2018- 2020.....	40
Tabela nr 4. Rodziny objęte pomocą na terenie Gminy Wyszki w latach 2018- 2020.....	40
Tabela nr 5. Zespół Interdyscyplinarny – Gmina Wyszki w latach 2018-2020.....	41
Tabela nr 6. Liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną na terenie Gminy Wyszki.....	46
Tabela nr 7. Wykaz budynków, obiektów i urządzeń technicznych mienia komunalnego gminy Wyszki.....	49
Tabela nr 8. Liczba podmiotów wpisanych do rejestru regon według sekcji PKD w roku 2014.....	57
Tabela nr 9. Liczby podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 10 000 mieszkańców w gminach powiatu bielskiego w latach 2020 – 2024.....	58
Tabela nr 10. Liczba bezrobotnych w gminie Wyszki na tle kraju, województwa i powiatu, zarejestrowanych w 2024 r.....	60
Tabela nr 11. Ilość odpadów komunalnych wytwarzanych na terenie Gminy Wyszki w 2024 r.....	67
Tabela nr 12. Stosunek wymaganego osiągnięcia poziomu recyklingu w stosunku do poziomu osiągniętego przez Gminę Wyszki w latach 2020- 2024.....	68
Tabela nr 13. Ilość wyrobów azbestowych zinwentaryzowanych na terenie gminy, unieszkodliwionych i pozostałych do usunięcia wg stanu na koniec 2024 roku.....	69
Tabela nr 14. Ilość wyrobów azbestowych zinwentaryzowanych na terenie gminy, unieszkodliwionych i pozostałych do usunięcia wg kodu wyrobu (stanu na koniec 2024 roku).....	69
Tabela nr 15. Drogi powiatowe na terenie Gminy Wyszki.....	76
Tabela nr 16. Sprzedaż wody z poszczególnych ujęć w Gminie Wyszki w okresie 2024 r. – czerwiec 2025 r.....	80
Tabela nr 17. Dochody z majątku Gminy Wyszki w 2024 r.....	85
Tabela nr 18. Miejsce podejmowania aktywności społecznych.....	93
Tabela nr 19. Gmina Wyszki - miejsce do życia dla poszczególnych osób.....	93
Tabela nr 20. Kierunki rozwoju gminy.....	94
Tabela nr 21. Priorytety w rozwoju gminy.....	94
Tabela nr 22. Ocena warunków życia w Gminie Wyszki.....	95
Tabela nr 23. Problemy społeczne na terenie gminy.....	96
 Rysunek nr 1. Położenie Gminy Wyszki na tle kraju, województwa, powiatu.....	 6
Rysunek nr 2. Sieć drogowa na terenie gminy Wyszki.....	78

Spis wykresów

Wykres 1. Populacja Gminy Wyszki w latach 1995-2024 z podziałem na płeć.....	12
Wykres 2. Piramida wieku mieszkańców Gminy Wyszki w 2023 roku.....	13
Wykres 3. Przyrost naturalny w latach 1995-2023 w Gminie Wyszki.....	14
Wykres 4. Migracje na pobyt stały w latach 1995-2023 w Gminie Wyszki.....	15
Wykres 5. Liczba małżeństw zawartych w latach 1995-2023 w Gminie Wyszki.....	15
Wykres 6. Stan cywilny ludności w Gminie Wyszki w 2023 roku.....	16
Wykres 7. Procentowa ilość dzieci w wieku szkolnym w poszczególnej grupie wiekowej.....	18
Wykres nr 8. Poziom wykształcenia mieszkańców w 2021 roku na terenie Gmina Wyszki.....	18
Wykres 9. Wyniki egzaminów z matematyki w latach 2019-2024.....	19
Wykres 10. Wyniki egzaminów z języka polskiego w latach 2019-2024.....	19
Wykres 11. Wyniki egzaminów z języka angielskiego w latach 2019-2024.....	20
Wykres 12. Średnie wyniki z egzaminów klas ósmych w Gminie Wyszki w porównaniu do wyników z powiatu bielskiego w latach 2019-2024.....	20
Wykres 13. Procentowy rozkład chorób osób dorosłych.....	37
Wykres 14. Porady lekarskie ogółem w latach 2020-2024.....	38
Wykres 15. Liczba mieszkań oddanych do użytku w latach 2015-2023 w Gminie Wyszki.....	48
Wykres 16. Zasoby mieszkaniowe w gminie Wyszki w latach 1995-2023.....	49
Wykres 17. Przestępstwa w Gminie Wyszki w latach 1995-2023.....	51
Wykres 18. Wykrywalność przestępstw w Gminie Wyszki w latach 2012-2023.....	51
Wykres 19. Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON w gminie Wyszki w latach 2020-2024.....	56
Wykres 20. Rodzaje działalności gospodarczej na terenie Gminy Wyszki.....	57
Wykres nr 21. Bezrobotni zarejestrowani w gminie Wyszki według płci w latach 2020- 2024...61	61
Wykres nr 22. Ilość odpadów komunalnych wytwarzanych na terenie Gminy Wyszki w latach 2020 - 2024 r. (w Mg).....	66
Wykres nr 23. Ilość odpadów komunalnych, z podziałem na segregowane i zmieszane, wytwarzanych na terenie Gminy Wyszki w latach 2020 - 2024 r. (w Mg).....	67
Wykres nr 24. Źródła ciepła według źródeł ciepła (stan na dzień 30.06.2025 r.).....	71
Wykres nr 25. Dochody budżetu Gminy Wyszki w latach 2020-2024 (w zł).....	84
Wykres nr 26. Źródła dochodów budżetu Gminy Wyszki w latach 2020 -2024 (w zł).....	85
Wykres nr 27. Struktura respondentów ze względu na płeć.....	89
Wykres nr 28. Struktura respondentów według wieku.....	90
Wykres nr 29. Struktura respondentów według poziomu wykształcenia.....	90
Wykres nr 30. Struktura respondentów ze względu na status zawodowy.....	91
Wykres nr 31. Struktura respondentów ze względu na staż zamieszkania w Gminie Wyszki....	92